

תפלה רכה

דפים לבית צים

ינואר 1954

שבת תשי"ד

זמב שינד ז"ל (דני)

י"ד שבת תשי"ד
20.12.1953

ב"א אלול תרס"ט
7.9.1909

צים חברת השייט הישראלית בע"מ סוכנים כלליים שהם שרותי הים בע"מ

התורה

דפים לבית צים

מס' 4

שבט, תשי"ד — ינואר, 1954

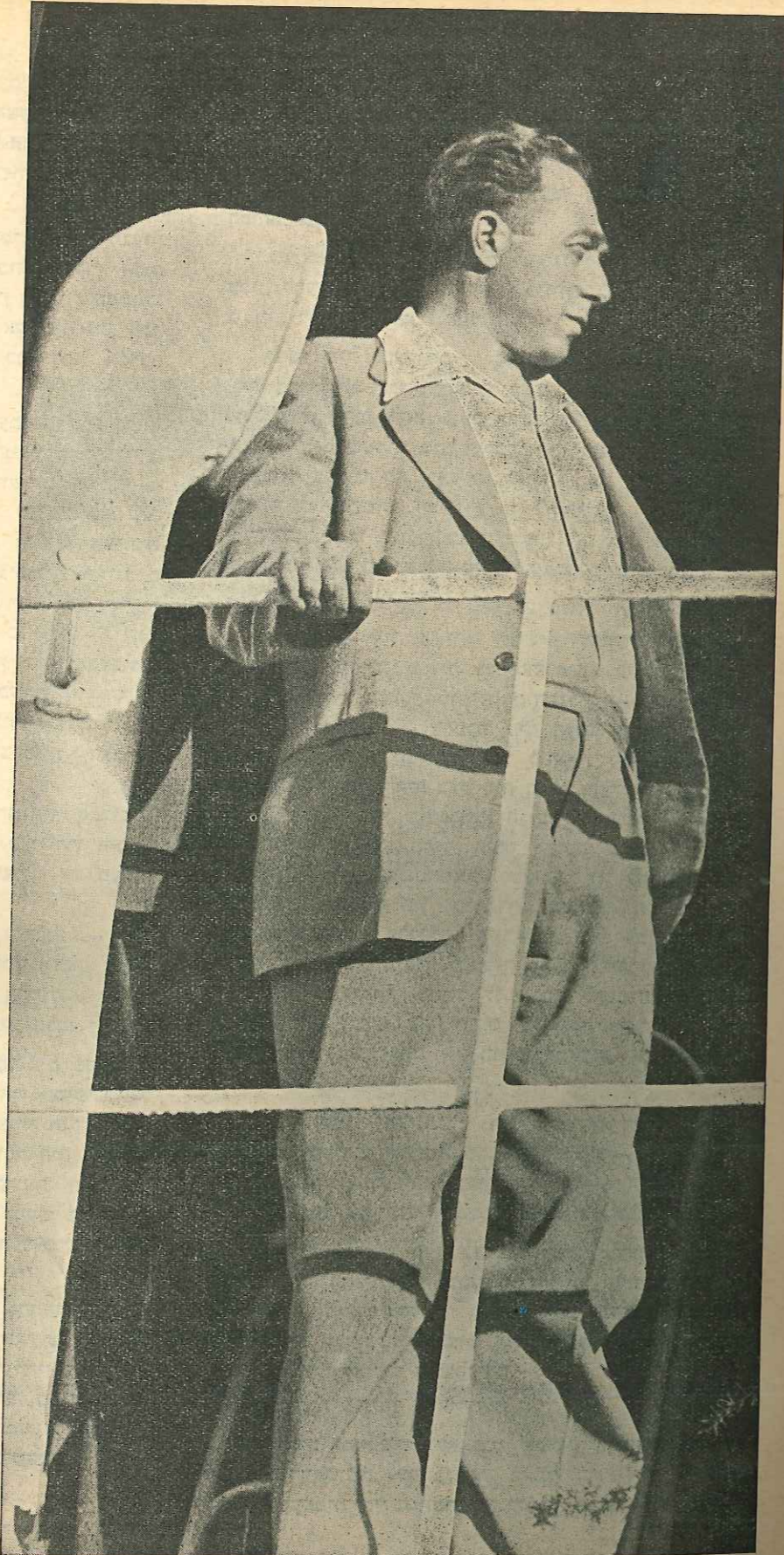
יוצא לאור על ידי

שהם שרותי הים בע"מ

התוכן:

4	עם מותו — י. ברפל
5	תולדות חייו — שמחה זיו
7	איש התווך — יצחק אהרונוביץ (אייק)
8	בין שני תאריכים — ל. ש.
9	אחד מהמשפחה — ז. שפר
9	יהודים, ככל האפשר יותר — אפרים דקל
10	למה נאבק — משה (מויש) פרלמן
11	צנחן מספר — יואל פלגי
11	פגישה בגנואה — דוד נמרי
12	האונייה הראשונה — ז'ק
12	במשפחת ההעפלה — מרדכי טורקיס
13	שחרורה לעוד זמן מה — יהודה ארזי
13	נוכת סטרומה — ינס בורכרד
	חברים מספרים על דני — חביבה ילוביץ
14	(לביא) חיים חצור, הלל, עקיבא גושן
16	הרועה בהרי הגליל — מ. יהלום
16	היי נאמנה דמעת — ישראל כרמי
17	בעיני איש ים — אנריקו לוי
17	זכורני... — רות
18	חזונו מתגשם — צ. הריזהב
18	כל דגל ינצית זכרו — רות עליאב
19	עם השקת "רימון" — ר.
19	דברים במועצת הימאים — ז. ברש
19	גישה כמעט דתית — ס. ה. מילר
	הדים מאמריקה — א. הרמן, ג. המר
	צ. גוטוירט, נ. ברנשטיין, ש. ציר,
20	ה. זונבורג, א. ק. רוביזון, י. פורמן
22	בדרכים — אריה ושמאל
22	מחויף לשיגרת העשייה — י. בן-פורת
23	ימיו האחרונים — ש. צימרמן
24	מדברי זאב שינד — קטעי מכתבים
25	איך רכשנו אותה — דני
26	חבלי התחלה — דני
30	בעתונות — עם מותו של שינד
32	האבל בממשלה
33	מבין המכתבים והמיברקים שנתקבלו

האחראי מ. ריבלין / "אות" דפוס קואופ' חיפה

לדני

* * *

אנשים מטיילים בצידי קברים, אילמים ומחפשים שם את מתייהם.
 אבנים מסותתות, מחוברות בטיט, מחולקות בכף טייחים — ומתחתן
 שרידי עצמות רקובות, גולגולת נבובה ושיניים מלבינות.
 ואני את האנחה האחרונה שיצאה מגרון ניחר אחפשה. פרפור אחרון
 של גוסס — כדור אחרון של נאבק עם מרהמוות, וקבעת פניו האחרונה.
 ההיה זה כעס עצור בין שיניים הדוקות או בתצחוק של מעונה —
 שסוף סוף שוחרר מצפרני הכאב.
 והגיגי הטובע, הנאחז בענשב דק, בעלותו רגע על פני המיים, וצולל
 כשהוא אוחז בכף יד הסגורה.
 תמונות חייו העוברות לפניו בסך, וההכרה שהוא צועד לקראת האין
 סוף והסתום...
 בואו בואו אחרי כל דוויי הלב, נקשיבה רב קשב להמיית הרוח בליל
 סתיו שומם, לדפיקות פח על גג מלונה עזובה, לרעש המיים הזורמים בוואדי
 הרגז — כל אחד ימצא אז את מבוקשו...
 *

מה בין צלביישו למגדוד? — היינו הך. גם חצי ירח, ידי כוהן
 בדוכנו, פרש עם חרב שלופה.

ביתן צנוע מכוסה כיפה קמורה וסביבו עצי אורן דוממים. ארמון
 אפור ובו חדרים ומבואות מפולשים. עץ כרות וענפים קצוצים. אבן מסותתת,
 חצובה למלוטשת מעשה מחשבת. סלע מסלעי הסביבה. גל אבנים שפוד.
 תמיכת קרש שכתבתה שטף הגשם — מצבות. מתחתן נקברו אנשים, מי
 ברוב פאר ומי קבורת חמור — מתחתן חיים שנפסקו... בחייהם — ראה
 כל אחד את חייו כמרכז העולם. זה היה הציר עליו סבב היקום. נדמה היה
 לכל אחד מהם שבמותו, השמש ידום.
 והנה מתו כולמו — ועולם כמינהגו נוהג — והם מונחים פה בקבריהם:
 מי בארגז מפואר צבוע שמו, מי בטלית תכלול, מי בסדין לבן כתום דם
 קרוש — מונחים מתים.

ומלאכי ההפרדה עושים את מלאכתם אמונה...

ב.

קשה להתרגל למחשבה כי זאב שינד איננו עוד. עוד פחות קלה היא היכולת הנפשית להשלים עם העובדה שעלינו להתייחד עם זיכרו. הרי הוא היה מבין הצעירים שבחבורה, מבין החסונים שבתוכנו, מבין הלועגים ל"אנשי המיחושים". והנה חלה, הוכנס לבית החולים, נותח-לא-נותח ושבק חיים... גדול הצער ורב הכאב...

על אף הקושי הנפשי יש הכרח פנימי ותביעה חברית לתת ביטוי להרגשתנו ולהכרתנו על האבידה היקרה הזאת לכלל, לידידים ולחברים. ברם, חסר עדיין המרחק המתאים להערכה אישית וציבורית, כדי לקבוע אל-נכון מה אבד לנו בהילקח מאתנו דני בדמי ימיו, אגיד כמה דברי הערכה ולא תהי זו הערכה שלמה.

זאב שינד היה נצר ממשפחה יהודית עממית, סגל לתוכו את ההווי היהודי ואת מהות היהדות מהמקורות היהודיים העמוקים ביותר, כפי שרק וילנה — ירושלים דליטה — בה נולד, גדל וחונך, ידעה להעניק לבחורי ישראל, כאן קנה את השכלתו הכללית, הכשרתו החברתית והכרתו הציונית החלוצית. כאן חלה ראשית התבגרותו הציבורית והסתמנה דרך חייו: לציון! לביניינה. לעבודת יצירה. לחיי שיתוף ולקוממיות עברית. וכרוב חלוצי האומה בני-דורו, הגשים חלומותיו-ראשיתו. דרכו הראשונה בארץ היתה בעבודה. בחקלאות. בחיי קבוצה. מיד התבלטו כשרונותיו ונקרא לעסקנות מטעם הקיבוץ. לאחר מכן לשליחות הסתדרותית ב"החלוץ" ובהעפלה ומכאן לפעילות בספנות העברית הלאומית.

אופיו המוצק, תכונותיו היפות וכשרונותיו הברוכים, נוסף לשורשיותו הישראלית, עזרו לו בכל פעולותיו והביאו איתם את התוצאות הרצויות והמוצלחות, שליוו את מעשיו ידיו.

כל שטח מפעולותיו — בכל תקופה ותקופה — דרש מסירות גדולה, התמסרות מוחלטת, חלוציות, יזמה, העזה, חריצות ולהט העשייה. כל אלה עמדו לו בתמידות, כי כל הסגולות והתכונות הללו היו טבועים באופיו, בדמו ובנפשו.

היה בעל טמפרמנט, שחותם הדינאמיקה היה טבוע בו, כשם שיש בתנועתנו היסוד האנושי והיהודי מטיפוסו של "מקובל" הדוחק את הקץ, כן גם בו דבק, בצורה חזקה מאוד, הכוח המניע לדחיקת הקץ, בכל מיפעל ומוסד היה הוא בין ראשי התובעים להגשמת תכניות, להתקדמות ולהרחבה. אף פעם לא הסתפק כמה שהושג, התעלם כמעט מהמעשים שנעשו והביט תמיד קדימה, ראה רק את החלל שיש למלאו. תבע ודחק...

בכוונה ובמחשבה תחילה לא רצה להתעמק, לנתח ולשקול דברים באם הובילו לחוסר פעולה, לאי עשייה, לאי התקדמות. היה מטיף תמיד לגישה לרעיון ולעניין, תוך מעוף ופרספקטיבה רחוקה התובעים יציאה למרחב, מתוך אמונה מיסטית שהעמקתן וביסוסן של הפעולות מאליהן תבואנה. כן היה בשעת עבודתו בעלייה ב' וכן ב"צים-שהם".

© דברים באזכרה, ביום השבעה למותו.

תמיד אץ לפעולה וידע להגיע למקום התורפה של המעשה ולהתייצב בשורות הראשונות של הסכנה והיצירה. הוא לא היה מוצא לנחוץ להתעכב ביותר על פרטים אלא מצביע על היקפו המלא, על יעודו ההיסטורי, על ערכו הציוני-המדיני של כל מיפעל. יחד עם זאת, היה בין הראשונים לנטילת העומס במלוא כובדו והיה נרתם לנשיאה בעול. כך היה המעשה בזמן המוסד לעלייה, בזרוע ההצלה וכך בחלק ההעפלה. אותו דבר עצמו בהקמת ואירגון צי-הסוחר ב"צים".

בכל אלה, לא ראה אף פעם מעשה חולין אלא צווי ציוני עליון למען הצלת יהודים, קיבוץ גלויות, ביניין הארץ ואח"כ גורמים להקמת והאדרת המדינה.

שינד היה אדם אמיץ, זקוף קומה יהודית ואנושית, גלוי במחשבתו, גלוי ביחסים וגלוי במלחמתו. דבריו היו נערכים בבחירות והיה מחזק אותם ע"י משל עממי עסיסי קולע, ולרוב בהומור טוב ומלבב. הוא לא היה מונע עצמו מהשמיע דברים לא רצויים לאחרים או לא פופולריים, אם הכרתו ומצפוננו דרשו ממנו להשמיעם. דני ידע גם להלחם על דעתו בתוקף. בגילוי דעתו לא היה משום יהירות או חוצפה, אלא הופעה של ביטחון עצמי, כי היה כולו עוצמה וציפייה למעשים ולפעולה.

היתה בו איוו חיוניות אישית מיוחדת, שהתבטאה במגז לוחט, בערות נפשית ותסיסת חיים. כל רעיון קונס-טרוקטיבי וכל מחשבה מועילה היה נכון — ללא השהיות וללא בדיקת יתר — להפכם מיד הלכה למעשה ולבצעם בעצמו. לכך היה מניע את כל כוחותיו האינטלקטואליים והקסמים האישיים, היה בעל מוח חריף ובעל תפיסה מהירה ונוסף לאלה, ברוך באינטואיציה בריאה שידע להפעילה כאשר היוזקק לה. מתוך חוסר ידיעה בשטחי הפעולה המגוונים, זוהי האינטואיציה שעזרה לו להתמצא בכל השאלות המורכבות של המחחרת. בשאלות הסבוכות של הימאות והספנות, בכלכלה הישראלית, יחד עם זאת, ידע לעשות לילות כימים כדי להכשיר עצמו לתפקידיו המרובים ע"י שקידה ולימוד. הועיל לו הדבר להסברה בעניינים שטיפל בהם ולמען קחת ליבם של אלה אשר היה זקוק להם, להשגת השפעתם — בגיוס אמצעים או בוויכוחים מדיניים.

כל הליכותיו והתנהגותו היו חופשיים וטבעיים. בכל חוג, בכל מסגרת חברתית ובכל ארץ וארץ הרגיש עצמו חופשי בבגדיו הפועליים, בדיוק כמו שהיה חופשי וטבעי בביגדי אופנה, בכל מעמד חגיגי-רשמי וייצוג ציבורי-פוליטי.

בהעפלה כבהצלה פעל בארצות רבות ובצדדיה השונים של הפעולה, וראה ברכה במעשיו. ב"צים" התחיל מהפיכת צי-הצללים של עלייה ב' לצי מוכשר להעביר גאולים כחוק וכדין ולהובלה פומבית חופשית של משאות שונים וציוד ביטחוני לארצנו המשוחררת.

והתוצאות גלויות אף ידועות.

מרץ רב ומאמצים ללא גבול השקיע ברכישת אומניות העולים הראשונות. מה"נגבה" וה"גלילה" דרך ראשית הבנייה העצמית של ה"תמר" וה"רימון" והקמת קווי-ישראל-

תולדות חייו

שינד נולד בוויילנה כחודש אלול תרס"ט (1909) למשפחה עובדת. בבית הוריו שררה אווירה ספוגה ערכי יהדות וכמיהה לציון, למד בבית ספר עממי. וויילנה היתה עיר ואם בישראל בימים ההם, מרכז למפלגות שונות ולמאבק ההת-נגשות של אידיאות שונות. שינד, עודנו נער, נדבק מתסיסה מלאה ומחיים יהודיים סוערים בעיר. רווי חינוך אידישאי וציוני שספג בבית ובבית-הספר, הוא מחליט לצרף עצמו לתנועת "החלוץ" ולתנועת-הנוער "פרייהייט" הקשורה עם פועלי-ציון ימין בתקופה ההיא. שליחי "החלוץ" מהארץ שפעלו בסניפים ובקיבוצי ההכשר רה בעיר ובסביבה, הביאו איתם משבר-רוח מרענן. שינד הבין אז, כי אין ערך לחלו-ציותו בלי הגשמה עצמית ובסוף שנת 1926, הוא אז נער שטרם מלאו לו 18, עזב את בית הוריו, האהוב עליו, ואת עירו ויצא להכשרה.

הימים ימי שפל לתנועה הציונית. המשבר הכלכלי בארץ, סגירת שערי העלייה, התפוררות וידלדול שורות התנו-עה הציונית, עזיבה המונית של חברי תנועת "החלוץ" ובעקבותיה ועזועים קשים והתפוררות קיבוצי ההכשרה. מאלפים

רבים של חברים, שמרו רק מאות אמונים לתנועה ועשרות בלבד היו מוכנים לצאת להכשרה חלוצית — ביניהם, זאב שינד.

עם עוד חברים בודדים יצא, לפי הוראות מרכז "החלוץ", ליסד קיבוץ הכשר-רה חדש על שם חללי תל-חי באחת מעיי-רותיה הקטנות של פולין — רודופאלין. העבודה המצויה בבית-החרושת לזכוכית וכלי-זכוכית — פרימיטיבית וקשה. תנאי העבודה ירודים, רוב הפועלים בבית-החרושת חולי ריאות, כתוצאה מתנאי עבודה גרועים במשך שנים. רמת החיים

דלה והמשכורת זעומה. חוסר הניסיון בע-בודה פיסית והעדר הרגל לסוג עבודה זה הם מקור לחבלי הסתגלות קשים מאוד, לחבורות בגוף ויסורים וסבל רב. לאט לאט מסתגלים תוך עמידה במיבחן ורוח איתנה, האמונה בצידקת הדרך אינה מתערערת.

במרצת הזמן הולך מספר החברים בקיבוץ וגדל ומגיע לכמה עשרות. שינד בין החברים הערים, הפעילים, המארגנים, הנושאים בעול באהבה, מעודד כל אחד ועוזר לחבר בצר לו.

עם יצירת אירגון קיבוצי ההכשרה בפולין, שכלל את קיבוצי קליוסובה, תל-חי ושחריה — המסונפים או לקיבוץ המאוחד — מקבל שינד על עצמו את המזכירות הפעילה של אירגון זה. מטפח קשרים ומתחיל, עם קבוצת חברים, לתכנן את העלייה הבלתי-ליגאלית מפולין לארץ, כדי לפרוץ את השערים הנעולים ולפתוח בעלייה החמישית. אולם פעולה זו בוטלה, כי בינתיים הגיעו ידיעות ממחלקת הע-לייה של הסוכנות על קבלת רשיונות עליונה. שינד וקבוצת חברים הם ראשונים לעלייה, ראשונים לעלייה החמישית.

ינואר 1929 — שנת התנקשויות הערבים ביישוב העברי. שינד וחבריו מגי-עים ארצה ופונים לגליל העליון — לאיילת-השחר.

אמריקה ועד ההסכם על ביניין האוניות מהשילומים. בכל אלה השקיע את כל מחשבתו ויכולתו, את המתח הנפשי הגבוה ביותר.

כל העבודה הזאת לא היתה בעבורו הזדמנות שיגרתית לפרק את יתרת המרץ אף עודף האנרגיה, כי אם חווייה אישית עמוקה ותוכן חיים מלא, אשר אינו משאיר מקום פנוי במוח ובנפש.

כשליח ציבור היה גם איש הציבור. התעניין מאוד והיה פעיל ואקטיבי בשטחים שונים של ההסתדרות והמפלגה. גם כאן הראה כוח שיפוטו הבהיר והנבון ונאמנותו הרבה ליסודות התנועה בכל שלבי התפתחותה. כאשר נקרא זמנית למילוי תפקידים ממשלתיים — התמסר ללא שיעור, בכל נפשו ובכל מאודו, ועד כדי שיכחה עצמית.

עוד יספרו רבות על דני שינד ועל אשר פעל בשנות חייו הקצרים — בשירותו לציונות, לעם ולישראל.

בשביל רבים קיים דני במה שהיה, במה שהספיק לעשות, בהישגים שהשיג. אנחנו, החברים של זאב שינד רואים את שינד גם באור אחר — אנו רואים את אשר היה עתיד עוד לעשות, את ההישגים שנשקפו לו ואת הסיכויים שהיו גנוזים למענו-למעננו.

איילת-השחר וכפר-גלעדי הם שני איים בודדים במרחבי הגליל העליון. איילת-השחר מונה בסך-הכל 40 חברים וחברות. יישוב קטן, הסובל מעזיבות, מנותק ממרכזי היישוב ונאבק קשה על קיומו. מיים לפיתוח ענפי המשק אינם. הענף העיקרי — פלחה חרבה התלויה בחסדי שמים. יתר הענפים רק בראשיתם.

שינד אינו נרתע מקשיי החיים ומהבידוד. הוא גירתם בכל מסירותו בעול העבודה. תחילה עובד במקומות שונים ועם הגיע האביב ניכנס לענף הפלחה כשזוג פרדות נמסר לידי האמור-נות. עובד בחריש, זריעת תבואות קיץ ואחר כך בקציר. איסוף השחת והדגנים.

פורצים מאורעות תרפ"ט. שינד משתתף פעיל, ככל אחד, בהגנת ישובו. לקראת שנת תר"ץ נבחר כ"אקונום" למיטבח וכמרכז של החברה הקטנה. העבודה מתבטאת בנסיעה, מפעם לפעם, לצפת, לסידורים וקניית המיזרקים החיוניים. היה חוזר הביתה וממשיך לעבוד בעבודות שונות. עם תום השנה הוא מסיים את עבודתו באקונומיה וניכנס כעובד קבוע בענף הצאן.

ענף זה היה עדיין צעיר לימים במשק. טרם מלאו לו 3 שנים. חוסר ניסיון וידיעת הענף ליווה בשנים הראשונות. העדר, שנרכש, היה רובו מרחלות זקנות שהתאקלמו אצלנו בקושי. החברים הראשונים, שלמדו מהעברים השכנים כיצד לטפל בעדר, עזבו את המקום. העבודה בענף היתה קשה והתנאים קשים גם הם. שינד היה בין אלה שנטל על עצמו ללא סייג — את עול הענף, ונטה שכם להקמתו. משך הזמן גדל העדר, ותנובת החלב עלתה. תוך מסירות, אהבה ודאגה הפך הענף להיות נושא את עצמו ומפרנס את עובדיו בכבוד.

לאחר שנתיים של עבודה מסורה בצאן, מחליטה החברה שעל שינד להיות גיזבר המשק. התקופה אז קשה מאוד מבחינה כלכלית, לאחר שנת בצורת חמורה. המוסד המיישב, "פיק"א", הקציב מדי שנה סכומי כסף מסויימים, שאינם עומדים בשום יחס לצרכים ופיתוח ענפי משק שיוכלו לבסס את עובדיהם. האשראי מצומצם עד למאוד, הכנסות המשק אינן מכסות את ההוצאות. תנאי החיים קשים והחובות מעיקים על קיומנו. אין כמעט

כל אפשרות לספק לחברה את צרכיה המינימליים. החבר שינד, שקשה היה לו להיפרד מהענף האהוב עליו, מקבל את הדין ויוצא לגיזברות.

תקופה קשה עוברת על שינד בהיותו גיזבר. הוא נאבק על אספקת צרכי הענפים והחברים. בינתיים מתקדם המשק לקראת יציבות כלכלית. שינד מעלה את משפחתו ארצה. לפני תום השנתיים בגיזברות, נקרא שינד ע"י מרכז מפא"י לצאת לסמינר המפלגה שהתקיים אז בהנהלתו של ברל כצנלסון ז"ל בנהלל.

עם סיום הסמינר נקרא שינד ע"י ההסתדרות לצאת לשליחות ל"החלוץ" בפולין, לקיבוצי ההכשרה. המשק נענה לתביעה ובשנת תרצ"ח הוא עווב אותנו בדרכו לוורשה. כשנה וחצי עושה שינד בשליחותו ובשנת תרצ"ו, ערב פרוץ המאורעות 39—1936, הוא חוזר הביתה מלא רשמים וחוויות.

עם שובו הוא מצטרף לחבר העובדים בענף המספוא וככל יתר חברי המשק — היום קודש לעבודה. הלילה — לשמירה ולהגנה.

לא אורכים הימים ושינד נקרא לעבוד במוסד לעלייה ב', בינתיים קשר את גורלו עם בחירת לבו, חווה, והוא בונה קיבו במשק בו נולדה להם ביתם היחידה. למעלה משנתיים וחצי הוא ממשיך לעבוד במוסד. במשק גדלה ורבה התביעה

לשחררו, כי גם המשק זקוק לו. למלא תפקידים מרכזיים. לאחר מאמצים רבים עולה בידי המשק לשחררו ועם שובו מוטל עליו שוב תפקיד הגיזברות. תקופת שחרורו היתה קצרה. לא ארכו כמה חודשים, בטרם הספיק להיכנס לעובי הקורה של הגיזברות, שוב נתבע המשק ע"י המוסדות, לגייסו לתפקידו הקודמים, כי בינתיים הוחמר המצב בעלייה ושואה ירדה על בית ישראל בגולה. הצלת יהודים מהתופת נהייתה דחופה ואקטואלית. מאבק קשה מתנהל במשק לחיוב ולשלי-לה; הצרכים לנושאי תפקידים במשק הולכים וגדלים, אך רוב החברים מבינים, שעל אף הקשיים הרציניים במשק — חובת ההצלה של יהודים ועלייתם ארצה, קודמת לכל ומעל לכל. שוב פעם חוזר שינד לתפקידו, בכל להט נפשו, מסירותו הרבה ומרצו הבלתי מצוי, הבין את ערך השעה לעם ולתנועה כולה.

מאז, כאשר היה "מתפנה" מדי פעם בפעם לכמה שעות, הוא בא לביתו ומספר על חיי היהודים בגולה ועל הפעולה הנעשית למענם. הופעותיו מושכות את כל החברים, השומעים בצמא את דבריו ורשמי. בהיותו בבית הוא מתעניין בכל הנעשה בענפים, בחברה, מבקר אצל חברים קרובים.

בתקופת גיוסו לשליחות לצרכי הצלה והעפלה, ממלא שינד תפקידים שונים, נועזים ומסוכנים בתנאי מחתרת

בתנועה

קשים, תחת שלטון מנדטורי זר, ובכל אלה הוא מתבלט בכושר אירגונו, רוחב לבו והיקף תפיסתו.

עם קום המדינה נקרא שינד לארגן את הצי המסחרי של המדינה. גם כאן מתבלט האיש ביכולתו הרבה, יזמתו ומרצו, שעמדו לו בתקופת שליחותו הקודמת. לאחר מכן הוא מתמנה, מטעם ראש הממשלה, להיות מנהל כללי של משרד הביטחון ואחר כך, עם מות השר דוד רמז ז"ל, הוא ממלא תפקיד של מנהל כללי במשרד התחבורה. עם הקמת הקואליציה עם הציונים הכלליים הוא חוזר שוב למיקצועו בחברות "צים" ו"שהם" כאחד מ-4 מנהלים וכיושב-ראש החברה. כל תקופת עבודתו הציבורית הקדיש רק מעט מאוד זמן לעצמו ולביתו. לא היה לו תקן של חיים רגילים. רוב הזמן — קודש לפעולתו הציבורית, כי אכן, שליח נאמן היה שינד ומסור בכל ישותו ונפשו לייעודו ולייעוד הציבור שבשמו פעל.

ביקורו האחרון במשק חל בשבת, 12 לספטמבר, עם גמר חג ראש-השנה. ביקורו יחד בכרמים, נהנינו מהענבים

האפילים ובמסיבת רעים הציע שינד לערוך מסיבה ליובל 25 שנה לעלייתנו ארצה, ב-21 לינואר 1954. הצעתו נתקבלה מיד ותיכננו במשותף את התוכנית. זו היתה צריכה להיות אחת המסיבות הנעימות ביותר, בהרגשת שמחה עמוקה ורעות. והנה במקום המסיבה שתארגנה במשותף כ"שבת אחים גם יחד", נפלה כתדהמה הידיעה על מותו המר סמוך לזמן ומקום המסיבה שתוכננה.

* * *

רע ואח לזולת, בן נאמן ומסור למש-פחה, למשק, לתנועת הפועלים ולעם. תמיד פגש אותך בחיך קל ולבבי על השפתיים. העיניים הפיקו טוב-לב וחברות הלב פתוח לצרכי הזולת ולצרכי התנועה.

קנאי לרעיון ולעקרונותיו, אך יודע להבחין בין תפל ועיקר ויודע להגן על דעותיו ומשימותיו.

חלוץ אמיתי היה שינד כל ימי חייו. שותף נאמן לעול ולסבל, לתפקידים ולאח-ריות הקשה והמסוכנת. איש ההגשמה

איש החזון *

איני יכול אלא להעריך את שינד בצורה סובייקטיבית, כי אינני קרוב למיפעלים רבים שהיה לו חלק בהם בשנים האחרונות.

מדי הזכרי בשינד, עולות לפני אפיוזות מלפני שנים רבות, כאשר ניפגשתי עימו פגישה בלתי אמצעית, יותר מאשר בשנות קיום המדינה. שינד היה האיש הראשון, אשר הביא אותי במגע עם פעולות עלייה ב' ממש. היה זה ב-1946 בלונדון, שם נפגשתי עמו בחברת יצחק צוקרמן וחייקה גרוסמן, אשר הגיעו לשם לכינוס פרטיונים.

כושרי המיקצועי בספנות לא היה רב, ובכל זאת מצא לנחוץ לשכנעני ולהטיל עלי לצאת מיד לארה"ב ולהצטרף לאחת מספינות עלייה ב' בתפקיד אחראי. בהגיעי לארה"ב, באונייה אנגלית, (נמל גורפולק רחוק מרחק רב מניו-יורק, המקום בו ישב) עשה שינד את הדרך הרבה הזו רק כדי לקבלני ולהסדיר את רשות כניסתי לארה"ב.

בימים מאוחרים יותר, כאשר עמדה הספינה "יציאת אירופה" להפליג מארה"ב, עם צוות בלתי מאומן וקטן אמונה בכושרו המיקצועי להוביל ספינה רעועה לקראת משימות גדולות, היה זה שוב שינד, אשר צריך היה לשכנע שאכן נוכל למשימה אף כי אין אנו זאביים מאומנים.

* דברים שנאמרו באזכרה — ביום השבעה למותו.

העצמית וראשון לשאת בעול המיזיות והחובות של שליחותיו.

ער למתרחש במציאות החיים, ועייניים פקוחות לו למתהווה ולתהליכי ההתפתחות של דברים בעתיד. עומד בשער ומגיב, פעיל בשטחי החיים השונים ותמיד שואף למצות את העיקר ולעמוד במרכז הדברים. לא איש ההלכה היה שינד, כי אם בעיקר איש המעשה והעשייה, ההגשמה והחרדה לבל יבולע, חלילה, לעיניו בו הוא עוסק, לא בו לקטנות ולא נפחד ממשימות גדולות ונועזות באם החיים וצרכי התנועה מחייבים זאת.

בלט בעממיותו, כי איש העם היה, מתוכו יצא, את מאווי וטרגיות גורלו נשא בלבו ובכל להט נפשו עשה למען פדותו וגאולתו.

עם בואו למשק התקשר מיד לאדמתו לעבדה ולזרעה. היכה בה שרשים עמוקים. אהב אותה בכל חום ליבו ושמר אמונים למקום ולחברה. עם מותו שב לאדמתו היקרה לו ושאליה ערגה נפשו.

שמחה זיו

איילת-השחר

היינו כולנו צעירים, ואפיינית לנעורים אמונה רבה בכוחות עצמם. אך שינד הקשיש מאיתנו הדביק אף את הפקפקנים ביותר שבתוכנו באמונתו. זו, נדמה לי, התכונה המאפיינת איש זה. אין זו אינטואיציה גרידא ואין זה אומץ לב בלבד — אולי זה חזון, והרינו יודעים כולנו, שאמונה זו ביכולת אמתה את עצמה, הרינו יודעים עתה, שנוער המכיר בייעודו — כושר ביצועו רב בהרבה מזה של אנשי מיקצוע.

באזנו ימים כהיום, בהם נחוצות למדינה תכונות אחרות — תכונות של כושר מיקצועי ושל ידיעה מסחרית. הגיעו זמנים שכולנו עורגים להיות "נורמליים", ויש מי שערגה זו מעבירה אותו על דעתו, והינו משכנע שעלינו לנהוג "ככל הגויים". אך הרי מי שיודע באמת מהי משימתה של ישראל, משימת קיבוץ גלויות ומהפיכה באופיו של עם למוד גולה — יודע שרחוקים אנו מאוד ממעמד של "ככל הגויים".

אבידה גדולה היא הסתלקותו של שינד לספנים ולבוני הספנות העברית. נאמר שהוא ורוחו יחיו בתוכנו לנצח. אני אינני יכול שלא לאמר שאבד לנו אחד המעטים שהיה חודר הכרה עמוקה. כי לנו נחוצות מידות אחרות ונוספות לביניין ספנותנו, חוץ מידיעה מיקצועית ונוהג "נורמלי".

כדי להחזיר לנו חלק מעט מן האבידה הגדולה, כדי לשמור שרוחו זו של שינד תהיה בתוכנו, יתאורו נא אלה, החדורים בהכרתו זו של שינד, וימשיכו לבנות את המיפעל ברוחו.

יצחק אהרונוביץ — אייק

בין שני תאריכים

הכרתיו לפני חמש עשרה שנה, ביום ראשון אחד באתונה, בבית קפה קטן ברחוב סוקראטס. הוא הגיע לעיר זו כשליח מרכז "החלוץ" בפולין והביא איתו את תביעת אלפים מבין חברי "החלוץ" להעלותם לארץ. מיכסת הסרטיפיקאטים שממשלת המנדאט הקציבה או לעלייה היתה זעומה ביותר: שנים או שלושה לקיבוץ-הכשרה המונה מאות חברים בעלי "וותק" של שנים בקיבוץ ובהכשרה. מחשבי הקיצין שבקיבוץ ההכשרה עשו את החשבון שלפי קצב זה על החברים להמתין לעלייתם עוד שתי עשרות שנים. מובן שבמצב כזה היתה סכנה להתפוררותה של התנועה החלוצית. שליחי "ההסתדרות" מהארץ שנמצאו אותה תקופה בקיבוץ ההכשרה נתבעו למעשים ממשיים, אולם ידם קצרה מלהושיע.

דני היה אז אחד השליחים בקיבוץ ההכשרה בקילץ וחי יחד עם חברי הקיבוץ. תנאי החיים היו קשים. המחסור בלחם ובבגדים היה דבר יום-יומי. היה הכרח לעשות משהו ולו גם להעלות לארץ מספר קטן של אנשים, להצית מחדש זיק של תיקוה בלב האנשים הנשארים. שיגד נשלח או מטעם מרכז "החלוץ" בוורשה לאתונה כדי להיפגש עם ב. ואיתי, שהגיענו לשם מהארץ.

לא הכרתי את שיגד קודם. ישבנו — ב. ואני — אותו יום ראשון בבית הקפה הקטן וחכינו לו. דני הגיע. התיישב על ידינו והתחיל במסירת דין-וחשבון על הנעשה בקיבוץ ההכשרה בפולניה. לעיתים נאמרו דבריו ברונזה ואף בהרמת קול. ב. בעל הניסיון בהליכות קונספירציה, הרגיע את דני וכעבור שעה קלה התחלנו לתכנן את סדר יומנו.

החלטנו כי בראש וראשונה עלינו להיפגש עם ויקטור מאיר ז"ל, ידידנו הדגול מאז תקופת "וולוס", שעזר לנו רבות. מאיר היה בעל עסק באתונה ובעל קשרים רבים ועזרתו היתה חשובה לנו מאוד גם במקרה זה. הצגנו את שיגד — איש "אילת השחר" — בפני מאיר כ"מוכתר" הגליל. כיוון שאחיו של מאיר מת ונקבר באחד הישובים בגליל, נקשרה בינו לבין שיגד שיחה טובה. כתוצאה מהשיחה הזאת, נרתם מאיר לפעולה. בהמשך הזמן סבל רבות משילטונות המנדאט וימי שבתו בארץ היו קצרים מאוד. ייתכן ואף זה, כתוצאה מהשיחה הגורלית עם דני אותו בוקר.

בהמשך עבודתנו גדל דני, פרש כנפיים והיה אחד ה"מוכתרים" של עלייה ב' וממארגני הספינות הראשונות שהפליגו מיוון אותו קייץ. זכורני, לאחר זמן קצר נסע שיגד לארץ כדי להיפגש עם חיים ווייצמן ז"ל ו"לגייס" אותו לעבודתנו. בשובו ליוון סיפר דני על פגישתו עם ווייצמן, על התעניינותו ב"החלוץ" ועל עזרתו הרבה לעלייה. עמדנו שניינו במקדש עתיק, סמוך לים, ודני סיפר בהתלהבות על פגישתו עם ווייצמן, האמונה במיפעל, ובאישים שמאחוריו, היא שהדריכה אותו תמיד.

בגלל קשיים בעבודה ומחשש "עינא בישא" נאלץ דני לעזוב את יוון ולעבור לבלגריה. אח"כ חזר לתקופה קצרה ארצה, התחתן ובא עם רעייתו ליוגוסלביה. זוכר אני את המיברק הקצר שקיבלנו ממנו בוורשה על "פתיחת החווה

החקלאית" — כינוי מוסכם לשליחת ספינה מיוגוסלביה. לאחר זמן עובר דני לפאריס ומתמסר לגיוס כספים ורכישת ספינות. המיפעל יוצא למרחב. יוון, בולגריה ויתר ארצות הבלקאן סוגרות את שעריהן בפקודת ממשלת המנדאט ואין בהן דריסת רגל ליהודי, ובפרט ליהודי מארץ ישראל. צריך לתור אחרי ארצות חדשות ואין סוף לנדודים.

עם התחלת מלחמת העולם השנייה משתדלים שליחי הארץ באירופה לחזור ארצה. גם דני חוזר ונוסע ל"כפר סאלד". אורח חייו משתנה מן הקצה אל הקצה — הוא מתחיל לעבוד באיסוף בוטנים. יום אחד ביקרתיו יחד עם ש. וד. וכעבור זמן קצר עובר דני לתל-אביב ומצטרף לשוכני "הגג" (בכינוי זה, היה ידוע מקום המיפגש של פעילי עלייה ב'). מתחילה העלייה היבשתית מהארצות השכנות: סוריה, איראן ופרס. דרך טהראן מגיעים פליטי פולין מרוסיה. "הגג" מתחיל לפעול בכיוון זה. דני — במרכז העיניינים, נשלחתי או לטהראן ואני זוכר את שיחתנו, ערב צאתי, בירושלים. הוא יעץ לי עצות רבות. הציג לפני את בעיות העלייה מהארצות השונות ואפשרויותיה ולבסוף אמר: "קשה לתאר לעצמי ולשוחח, על ארצות שטרם ביקרתי בהן, ובפרט על ארצות אלה, בעלות מנטאליות מיוחדת הזרה לנו, ליוצאי אירופה. רק אחת אוכל להגיד לך — יש להביא יהודים משם ובכל מיני דרכים. מקנא אני בכך שאתה מקדים אותי — ייתכן כי גם אני אבוא לשם". אולם לשם לא הגיע, כי בקרוב הוטל עליו לנסוע לקושטא, לרכו את עינייני ההצלה והעלייה מאירופה.

פנים רבות היו להעפלה: הצלה, עזרה כספית ליהודי אירופה, שליחים, צנחנים, בריחה, ועלייה. דני היה במרכז כל הפעולות הללו, ועם קום המדינה המשיך. תחילה בתור המפקח על התחבורה הימית ואחר כך, פעיל בייסוד הספנות הישראלית. כל הזמן ליווהו אי-שקט, אי-השלמה עם היש. הוא תבע לפתח את הספנות הישראלית בקצב מהיר, ללא חשבונות יתרים וללא היסוסים, סיסמתו היתה: יותר אונייות ובמהירות! רב היה חלקו בביניין שתי האונייות "רימון" ו"תמר".

דני היה לפעמים סוער בהופעותיו וביחסיו לאנשים. היינו פעם יחד בישיבה במוסד כספי בירושלים. הפגישה היתה על נושא רגיל ושקט, אולם, גם בה דיבר דני בחום לב ולא נרגע עד שהשיג את מבוקשו.

סמוך לפטירתו החליט לעזוב את תל-אביב, את ידידיו, את החיים הציבוריים ולעבור לחיפה, בה מרוכזים עינייני החברה — ולהתרכז בהם. אולם, לזה, לא זכה.

ראיתי ביוורדו מבית החולים, "הכרמל" לבית החולים "רוטשילד" לניחוח. מסר לי מעטפה עם חומר מהמשרד שקיבל אותו יום. ליוונו אותו במסע זה. בדרך הפך את ראשו ונפנף אלינו בידו. ראיתי שנית שלושה ימים לפני מותו בבית החולים. היה בלי הכרה ונשם כבדות, נשימה סוערת וכבדה...

בפעם ראשונה פגשתי את דני לפני חמש עשרה שנה בבוקרו של יום ראשון בבית קפה קטן באתונה, כשהוא רק בראשית דרכו. גם מותו חל ביום ראשון, כברת דרך ארוכה עבר דני בין שני התאריכים האלה...

ל. ש.

אחר מהשפה

מה לכתוב על זאב שיגד? היסופר על תולדות חייו, החל מימי נעוריו בגולה והכשרתו ב"החלוץ", עד עלייתו לארץ והצטרפותו לקיבוץ? על גידול אישיותו, ופרשת מעשיו המפוארת בהעפלה, בביניין הספנות העברית ובתפקידיו האחרים האחרים? הרי כל אלה הינם פרקים רוטטי חיים מתולדות מאבקינו והתחדשות קוממיותנו בדורנו. שלובים ואחוזים לבלתי הפרד, עד שלא ניתן לספר על האדם היחיד — ולא יובן הסיפור — בלי שתועלה האופיאה כולה. מניין "מכני" של מעשי אדם אין בו כדי למצות את תכונות אישיותו, שהערה את כל עצמו במערכה האדירה של דור חלוצי — בלי תאורן המקיף והנאמן של המערכה כולה ועלילותיה הנשגבות.

כיצד לכתוב על זאב שיגד? הלכות על האבידה ולתאר את גודלה? הלתת מבע בדרך של צרופי מילים על הצער והכאב שבלב ידיד רוע? לא לומדה לשוננו לכך, וחושש אדם משלנו לגלות רחשי לב מחשש גלישה לעבר רגשות סנטימנטלית הסותרת את האופי העצור והמצניע של יחסנו ובי-טויינו. תאור מקוטע של פגישות שבאקראי, של עובדות שותפות שבאקראי, של עובדות שותפות בפעולה מן הפעולות, או של שיחות מקריות ובלתי-מקורות, עשוי — בשל עצם היותו מקוטע — להאפיל על העיקר אולי יותר מאשר לגלותו. כי רב-גוונית, עשירת הוויות ועתירת עלילות היתה אישיותו של זאב, על אף השלמות הגפשית שמקורה בשאיבה ממרכז רעיוני.

איש קבוצה היה במלוא הכרתו — וחשוב מזה — בכל נימי נפשו. עם עלייתו לארץ הצטרף מיד לאיילת-השחר. שם מצא את מקומו ושם עלתה אישיותו. זמן לא מועט היה רועה צאן. משוטט עם עדרו בשדות, בגבעות, בגאות, בשלף הקייץ במרעה החורף, ונספג הנוף על תמורותיו וחליפותיו ברגש, בעין, בהליכות חיים, בכל ההוויה האישית, ומאחרי הצאן נלקח לתפקיד, אך קסם הנוף, המרעה והקבוצה לא עזבו עוד. כזה יהיה זכור, על מאור הפנים, גילוי המבט, פשטות ההליכות, צניעות ההופעה, נכונות לקשיים, חלוציות שרשית "מובנת מאליה", כושר העומס, מסירות ללא חשבון ונאמנות עד הסוף.

עד הקץ, עד הקבר באיילת השחר.

ל. ש.

איילת השחר

"יהודים, ככל האפשר יותר..."

אזכור את שיגד רק לאחר ימות השואה, כשארצות אירופה היו זרועות מחנות עקורים ובדרכיה נדדו אלפי פליטים שניצלו מההרג ההמוני והיפשו מיקלט. הוא — במלוא התנופה של וותיק בפעולות המחותרת, אני — כטירון בריכוז פעולות הבריחה באירופה, שמעתי על ההיקף שלו בפעולות ההעפלה וההצלה, אשר מפאת העזתן ועוצמתן, חייבו ממילא יחס של כבוד והערצה אליו. תמיד נראה כתוסס ומתסיס ואינו מסתפק במה שנעשה. תובע עוד ועוד, להגברת ההצלה ההמונית, מיזגו החם ואי-ההיסתפקות המתמדת שלו, לא נתנו לו לשבת בשלווה ולרוב היה

בדרכים: אל נמלי הארצות משם הפליגו אונייות המעפילים, בין הארצות שם רוכזו הפליטים להעפלה. בתשוקתו למעשים מושלמים התגלה כמעין ביותר ברכישת אונייות לצרכי העפלה, על אף העובדה שלא פעם עוררה פסקנותו ביקורת חבריו במרכז ההעפלה, ללא היסוס היה מסיים עסקות גדולות ביותר, אשר בסופו של דבר נתגלו כמועילות לענייני ההעפלה ולריכוז המישלוחים. ידו היתה בכל וליבו לכל אלה אשר המציאות המרה חייבה להוציאם מארצות קבורת משפחותיהם ולעלותם ארצה, הוא פעל לפי הכלל: הנפש קודמת לממוץ, קודמת למאמצם של השליחים-המצילים.

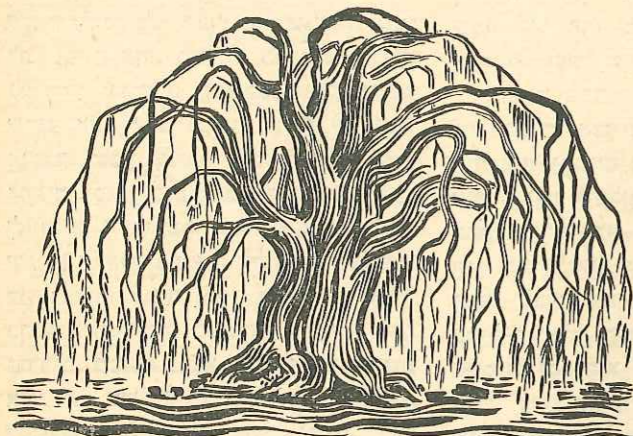
*

בפגישות עימו, בשבילי הגבולות "השחורים" באירופה, או במקומות שם ציפו אלפי פליטים ליום הגאולה, להעפלה ארצה — נסכו השיחות על הנושא בו עסקנו בימים ההם: הצלה, בריחה והעפלה. היה זה הנושא אשר כבש את כל ישותו. היה נוהג להקשיב על דרכי "הבריחה" והסכנות הכרוכות בה, על הקשיים והסבל של הנודדים המועברים בדרך "בלתי-ליגאלית" בגבולות בין ארץ לארץ, על כמיהתם של רוב הנודדים לעלות ארצה, היה הרושם כי כל מה שעניין אותו היה המספר, כמה מאות או אלפים כבר הועברו? אם "הבריחה" ביבשה תספק את החומר האנושי לאונייות בים, במקום תגובה אפשר היה לשמוע מפיו לעתים באידיש "צריך עוד ועוד, מה שיותר יהודים יותר טוב", כשהיה שומע מאיתנו: "בגבול זה העברנו כך וכך מאות או אלפים", "לארץ זו הברחנו כך וכך יהודים" תשובתו קבועה: "להציל מה שיותר, מה שיותר יהודים יותר טוב".

*

במרוצת הזמן ניתן היה להבין מה מקונן בליבו של איש העפלה וותיק ורב מעשים. כל אונייה שהפליגה ארצה היתה גורמת סיפוק לעוסקים במלאכת קודש זו, וכשהיתה מתקבלת ידיעה שהאונייה "הבלתי ליגאלית" פרצה מצור והמעפילים עלו ארצה למרות ההפרעות וההתנששויות — היה הדבר מעורר שמחה בלב. דני היה מאנשי הצמרת של פיקוד ההעפלה וחלקו במעשים היה גדול.

אפרים דקל

למה נאבק, ומדוע הוכתר מאבקו בהצלחה

ישנם דברים בחיים שניתן לעמוד עליהם רק מתוך ניסיון-חיים אישי. ישנן חוויות שאין לרדת לעומקן בתיווך הזולת. תופעות מסוימות מושגות על-ידינו מתוך מגע בלתי-אמצעי עם החושים בלבד. שאלו אדם מן החוץ שיסביר לכם את התהוותה של מדינת-ישראל וקרוב לוודאי שיביא לכם שורה ארוכה של סיבות ועילות, אך כולן תהיינה מן המעלה השנייה. כי את ההסבר להתהוותה של מדינת-ישראל אין לצקת לתוך דפוסי מילים וניתן להשיגו אך ורק בצינורות הבלתי-מוחשיים של הרגשות המפעמים בליבות אלה שסייעו להקמתה. הדרך שבה יכול אדם מן החוץ להתקרב ביותר להבנה פנימית של ריבוא התופעות שחברו יחד כדי לקיים את מאבקה של היהדות נגד העולם כולו ושהובילו אותה להשגת המטרה הסופית של ממלכתיות, הוא המגע הישיר עם האנשים שאורח חייהם, מח-שבתם, מסירות נפשם והאידיאלים שלהם יצרו את החומר שממנו קורצו שאיפות העם היהודי ומאבקו להגשמתו.

איש כזה היה זאב שינד. אם הכרתם את זאב שינד מקרוב, כי אז ברור לכם למה נאבקו. מדוע הוכתר מאבקו בהצ-חה. בשל מה זכינו למדינה משלנו. כיצד ניצחנו במלחמת השחרור ועלינו על דרך-המלך המובילה לדמוקרטיה משגשגת ומתפתחת. זאב שינד היה לא רק אדם. הוא היה גם סמל.

היה זה סמל תמוה. אנו החיים בישראל, מדינה קטנה שהכול מכירים בה את הכול. נוטים לקבל כמוכנים מאליהם דברים, שבעולם החיצוני ומנקודת-ראות בינלאומית, נראים כמדהימים ממש. קחו לדוגמה אותו חבר קיבוץ, זאב — דני, כפי שהיה מכונה בפי חבריו — ש"עלה לגדר" לה ונעשה אחד מאיילי הספנות" בלשון גיורירוק ולונדון. לפניכם פועל פשוט, שרוע אחד עסק בניקוי הרפת שבקיבוץ ומשנהו שקע בניכוי הבעיות של משק כספים מסובך ככפיפתם של בנקאים בינ-לאומיים ידועי-שם. לפניכם אורה רגיל, שהיום התהלך בחוצות תל-אביב כשצווא-רון כותנתו פתוח ומחר תפס את מקומו בתכלית-הטבעיות במשרדי גיורירוק המ-הודרים, כשהוא נושא ונותן בדבר רכישת אוניויות בשביל צי-הסוחר הישראלי. לפניכם איכר בהיר שער ופנים, בעל

פרטי משלו. הוא ביקש טובות מאנשים למען שליחותו ולמען קידום האידיאלים שלו, אך מעולם לא למען עצמו, רעייתו ובתו. עצם נוכחותו דיה היתה כדי לפתוח את סגור-לבו של יהודי אמריקאי שנת-בקש לתרום למימון ההעפלה. ועצם נוכחותו ואורח-חיו היוו את הנימוק המשכנע ביותר שאין להרהר אחריו.

לאשרנו, לא היו אנשים כאלה תופעה נדירה בקרבנו. אולם הם היו והינם נדי-רים ביותר מחוץ לישראל. כשהיה עליו לרכוש אונייה כדי להציל חייהם של אלפי יהודים ולהביאם לחוף מבטחים בישראל, המריצה מטרת שליחותו את עירנותו: הוא לא יכול להרשות לעצמו להיכשל במשימה. חיי אחיו היו תלויים בהצלחתו. ובעסקו, לפני מלחמת העולם השנייה, בהצלה "אליגאליט" של יהודים ואירגון עלייתם, לא היה לבו פנוי להרהר בסכנה האישית שהיה נתון בה. כי כל מה שעשה, לא בשביל עצמו עשה, אלא למען זולתו.

ביסודו של דבר, אנשים כדני הם שסייעו להרמת קרנו של העם היהודי ולהשגת המטרה הנכספת של הציונות — מדינת היהודים.

אחרי ייסוד המדינה, נמנה דני עם אלה שעלה בידם להתאים את כושרם וסגולותיהם למסגרת הקבע של ממלכת-תיות. לפני 1948 שלטה בכיפה הפרטיז-ניות, כי רק ע"י פרטיזניות ניתן להתגבר על מכשולים כה רבים ועצומים ולהגשים את המטרה של הצלת יהודים. אולם בתקופת הממלכתיות מן ההכרח היה להנהיג מייד מסגרת קבועה של שילטון סדיר. דני נטל את מקומו במסגרת החד-שה מבלי לאבד כלום מכוח החיות של יוזמתו ודמיונו.

בדני היה משהו מאיש החוץ, שהבין את הצורך הדחוף ביצירת שרות ימי. הוא ראה את האפשרויות הגלומות בניסיון ובציוד שנרכשו למען מיפעל ההעפלה והפיכתם לצי-סוחר. טבעי ביותר היה הדבר שהוא יהיה לאחת הדמויות הדי-נאמיות בעולם-הספנות הישראלי. אולם מאחר שמדינתנו היתה ועודה זקוקה כל-כך לאנשים בעלי כושר ויכולת מן הסוג שדני חונן בהם, נקרא מדי פעם בפעם מטעם המדינה לתפקידים מיוחדים. בדרך זו הושאל לתקופה מסוימת למשרד התח-בורה. כשהיה צורך דחוף בכך, קיבל על (סוף בעמוד הבא)

צנחן מספר על דני

רבות שמעתי על אודותיו ומעשיו בתקופת מלחמת העולם, אך משום מה לא יצא לי לפגשו פנים אל פנים עד לאחר המלחמה.

בפגישתנו הראשונה, בימי המאבק, הופתעתי. תיארתיו לעצמי אחרת; מצאתי אדם בעל חיוך רחב, ספק לבבי, ספק ערמומי. אדמוני בעל הבעה ספק גלוייה, ספק מסתורית. נוח לבריות וקשה כפלדה. תמים ופיקח למופת — אישיות מלאת סתירות וניגודים — לא ידעתי אז, מה הוא בעצם הכוח הפנימי המניע אותו ולאן יובילהו.

רבות פגשתי מאז וראיתי מרחוק ומקרוב. בשעת רוממות רוח ודיכאון נפש; ברעעים של מעשים מזהירים וריב טפל; בתקופת חיסול גלויות על כנפי נשרים ובתקופת ההעזה הגדולה והרת המתח של העלאת גלות בבל. אותו רושם ראשון שדני עשה עלי, הלך ונתחזק; אך נלוותה לו הערצה עמוקה לגביו; כי דני הקשה, לעיתים כמעט אכזר, היה גם חבר, רע אמיתי, שוקל במוח קר וחד, לעיתים נסחף בדם הרוחת בעורקיו; המרגיז לעיתים, אך תמיד — תמיד פועל בכוח תנופה גדול, מושך אחריו וסוחף את הכל — מהישג להישג.

פגישתי האחרונה איתו היתה מקרית גרידא. בדרכי לחיפה חלפה על ידי ביעף מכונית אפורה ובה דני, כעבור זמן, בהגיעי

(סוף מעמוד קודם)

עצמו את העול הכרוך בתפקיד המנהל הכללי של משרד הביטחון. בכל עת שהשלים את תקופת שרותו בתפקידיו אלה היה חוזר לאהבתו הראשונה — צי-הסוחר, והמשיך במרץ ועיניו מחודשים לפתח ולקדם עמי באריכות, כשעיניו קור-נות. על הצורך הדחוף ברכישת אוניויות נוספות ותוכניותיו בכיוון זה.

מותו הוא אבידה גדולה למדינה ולעם, ובלכתו מאיתנו נותר חלל ריק בליבות כל אלה שהעריכו את ידידותו. יש אולי משום נחמה פורתא בידענתנו כי הוא מת בהיותו בשיא אונו וכי כל אלה שהכירוהו העשירו את רוחם מהיכרות זו ויתאמצו, בעזרת האידיאלים וכוחות-הנפש שלהם, לכפר במידת-מה על אבידה זו.

משה פרלמן

לחיפה, במסדרון משרדי "שהם", בא דני לקראתי ובחיוך לגלגני שאלני:

— רק כעת הגעת? — כן — ענית.

— ואני כמעט גמרתי יום עבודה. — אני נוסע לי בנחת — אמרתי — רק מעט מעל למותר. אתה נסעת לפחות מאה ועשרים...

— כשאני יוצא לדרך, אני רוצא להגיע מהר — אמר — במד-מהירות אין לי צורך.

פגישה בגנואה

האחרונה, סיפר לי, שהרופאים שהוא ביקר אצלם לא הצליחו לגלות את סיבת המחלה והנה באופן מקרי, נתגלתה המחלה והפרופיסור שטיפל בו בגנואה היה משוכנע, שכל המיחושים שסבל מהם עד הניתוח, נגרמו ללא ספק על ידי המעי העיוור. עכשיו שוב יחלים וימשיך במיפעל הגדול בו עסקו. דאגתו העיקרית וגעגועיו הגדולים היו למשפחתו אשר חזרה זמן קצר לפני לארץ.

בליתי עם שינד שלושה ימים. הוא ישב במיטתו ומסר פרטים מלאים על פעולתו בארצות-הברית, על קשריו הר-בים והמסועפים עם אישים ומומחים חשובים, על יכולת כל אחד מהם לבוא לעזרתנו ובאיזה שטח, הרשימה היתה את הדברים מתוך פנקס, הוא ישב במי-טתו וסיפר לי במשך שעות רבות על כל אחד ואחד וכל אחד תיאר לפי יכולתו, כשהגיעתי לארצות הברית, המשכתי לפעול עם אותם האנשים ששינד קשר איתם את קשריו והרשימה היתה ארוכה, יש לציין שתיאור האנשים, על ידי שינד, היה מדויק וקולע. במשך שנתיים באר-צות הברית ביקרני שינד פעמיים. הוא כבר עסק באוניויות ליגאליות ונתן שכם להקמת הצי המסחרי. פגישותינו בארץ, לאחר שחזרתי, היו ברובן מקריות ותמיד מלאות חברות וידידות כאחד.

תמיד רצה לשוחח ולספר על הקשיים הגדולים שעמדו בהקמת צי עברי מסחרי, אולם, לא העלה לרגע אחד על דעתו, שמחלה כה ממארת ואכזרית תכריעהו בדמי ימיו ותפרידו לנצח מחוה ומחגית, אשר כה אהבם.

אשדות יעקב.

ימים ספורים אחרי הפגישה החטופה, בנוסעי בצעדי-צב אחרי ארונו, עלה במוחי זכר השיחה והיא קבלה משמעות כפולה, כמעט סימלית. כי כך היה דני: מד-מהירות לא נוצר למענו. העומדים בדרך יוהרו-נא, כשדני יוצא לדרך; כי דני ידהר עד הסוף — ומהר. והוא תמיד ראה עצמו חייב לנוע ולהגיע...

מה מר הוא היום, כי רבות המטרות הקוראות, רבים הדרכים המובילים לק-ראתן ודני לא ינוע עוד ולא יגיע. יואל פלג

"הוא הביא את האונייה הראשונה"

היה זה בתחילת שנת 1945. מחד — הניצחון המלא והסופי של כוחות הברית במלחמת העולם השנייה. מאידך — עמנו יצא מהמלחמה שבור ורצוף, כש-רגשות הכאב האינסופי מהאסון אשר חולל לנו מעורבים בתרועת הניצחון אשר הושמעה בעולם כולו. הד יחיד במינו מצאה לה תרועה זו אצל שארית הפליטה של עמנו הדווי במחנות העקור-רים בגרמניה הנאצית ובקיבוצים היהודיים המעטים, בארצות אשר שחררו ע"י כוחות הברית.

המוסד לעלייה חש מיד את צו השעה: מגע ישיר, ע"י שליחיו, עם שארית הפליטה — להביא בפניהם את בשורת ציון, לארגנם לקראת העלייה ולהעלותם ארצה.

דני שינד ז"ל — הגיע לקבוצת אושה כדי להסביר למוסדות הקבוצה את הנחיצות וההכרח לאפשר למוסד לעלייה לצרפני לקבוצה הראשונה של השליחים לאירופה, שיגיעו בעזרת היחידות העבריות בצבא הבריטי.

זכור לי היטב אותו ערב כשדני הופיע בקבוצה, בדרכו מת"א למשקו אשר בגליל. טרוד היה, מהמעמסה הרבה אשר על שכמו, כשהוא בעצמו עמד לפני יציאתו לארצה לרכישת כלים ימיים להעברת העולים העתידיים. דבריו היו קצרים ולעיניו, מזכירות המשק שמעה את דבריו בדריכות והחליטה בחיוב לפניית המוסד.

חודשים חלפו ובגורלי נפל להצטרף לשלוחה שפעלה במרסייל, ובתפקידה היה לחפש אפשרויות יציאה גמליות צרפת הדרומית, כשמאיתליה כבר הספיקו לצאת ספינות ספורות.

לא היינו כולנו בעלי ניסיון בעבודה זו, המעטים — שלהם היה ניסיון — היו דווקא אלה אשר לא פעלו בשטח, אלא במרכז הישראלי או האירופאי.

עינינו הספנות היו לנו זרים לגמרי. גיששנו באפלה ולא מעטות היו השגיות. אולם הצלחנו להתגבר על השאלות הקשורות בהכנת המסיבות היבשתיות אשר צריכות היו לאפשר את המשימה, בשטח הימי — ובייחוד ברכישת האונייה וכל הכרוך בזה, החל ממצאי כלי מת-

עולם ואת כל הסוגיות של הענף הבלתי ידוע עד אז — לנו.

נוכחנו לדעת — בצורה המשכנעת ביותר, כיצד איש משק קבוצתי, איש תנועת העבודה, יכול להפוך לאיש עסקים מובהק, כשאינו התוספת ללא שעור של טוהר נפשי וניקיון כפיים. העדר כל תאוה לבצע ורווחים.

את האונייה הראשונה לשלוחה אשר פעלה בדרום צרפת — הביא לנו דני. כך החלה להשתור השרשרת הארוכה, מיבצע אחר מיבצע.

מה הפלא, איפוא, שהאיש הגיע להיות מכוון מיפעל הספנות הלאומית של המדינה הצעירה?

מי ידע את המיבצעים וההישגים שהיו נכונים לנו — לולא המוות שבא לכבות את פתיל חייו, כשעודנו כה צעיר, כה רענן ועם רצון כה עז לכיבוש שים נוספים?

ד"ק

במשפחת ההעפלה והבריחה

אין דבר יותר מחריד מלהיפרד מחבר-ידיד בן גיל אחד, אשר רעיון נשגב של מיפעל גדול קשרום יחד.

היה זה בתקופת ההצלה והבריחה, עם גמר מלחמת העולם השנייה, עת נאבקנו על הצלת שארית הפליטה בדרך ההעפלה והעלייה. במיפעל היסטורי זה: מיפעל הבריחה וההעפלה — היה לדני חלק מכריע.

בהיותו באירופה תיכנן ואירגן את פעולת ההעפלה של היהודים בדרך לא דרך. גם את האוניות להעברת האנשים לחוף מיבטחים שלח דני, כשרכש את הלב היהודי בארצה למיפעל הצלה זה וגיסי כספים למימון המטרה הנעלה.

ל"משפחת המחותרת" היה דני כתובת לעצה, להדרכה ולמקור שאיבת ביטחון — בלהט האמונה שידע להפיה בזולת. להט אמונתו דבק בכלום ובכוח חזונה היגענו ליציאת היהודים מאירופה ועלייתם ארצה.

בשיחה עם דני העליתי את חרדתי לגודל האחריות שמיפעל הבריחה הטיל על עצמו. לומר ליהודים בהמוניהם לעקור ממקום מגוריהם ולרכוס במחנות עלייה מבלי לדעת מועד עלייתם.

היה זה דני אשר בדרכי שיכנוע של מצביא פיוז את ההיסוסים שלנו ותבע

בוורשה היכרתיו לראשונה. היה זה בשנת 1937. הוא — בשליחות המוסד לעלייה ואני בשליחות ההגנה, היתה זו דומני, יציאתו הראשונה מהארץ ומקיי-בוצו. נקראנו שנינו לפגישה עם אליהו גולומב ז"ל בפאריס ויצאנו יחדיו ברכבת. באותן השעות הארוכות בקרון הרכבת, תוך נסיעה דרך גרמניה, הספקנו להכיר איש את רעהו ולהתיידד. רצינות מתובלת בעליצות, מרץ שופע, יושר, אהבה לטבע ולאמנות ובעיקר — חרדה לעיניו ולתפ-

נובה "סטרומה"

אחד ההישגים שלו, ושל כמה אנשים אחרים, אף הם מסורים לאותו עיני-יין הראוי להערכה מיוחדת: הצלת אלפי יהודים מתאי הגז של היטלר. נדמה ואי-אפשר היה להתגבר על הקשיים שעמדו בפניהם: חלקה הגדול של אירופה נמצא תחת שילטון הנאצים; צוללות, אוניות-מלחמה ואוירונונים שמרו בימ-התיכון ובימ-השחר ושערי ארץ-ישראל היו נעולים.

יתכן ועוד תעבורנה שנים רבות עד שיפורסמו פרטים מלאים על עלייה ב' ועד אז אין להעריך את תרומתו האישית של כל אחד מהאנשים אשר עמדו בראש המוסד לעלייה וניהלו את תנועת ההעפלה. נדמה כי לא היתה חלוקה ברורה של תפקידים ביניהם. אולם אחד מהם היה תמיד אחראי לאוסף כספים והנהגת הקרנות. בבוא היום, יופתע העם היהודי לדעת מה מעטים היו האמצעים הכספיים אשר עמדו לרשותו של המיפעל על הענקי הזה. תקופה מסוימת היה זאב שינד ממונה על רכישת אוניות ואף דאג ל"מיטען האנושי" שלהן — תפקיד מסו-בך ומורכב ביותר.

בשנת 1938, כאשר פגשתיו לראשונה, לא שלט שינד באף שפה מערב-אירופית, אולם עבר רק זמן קצר והוא היה מסוגל לנהל מו"מ מסובך עם שגריר אמריקני, בעלי אוניות יווניות, קצינים אנגלים ואפילו פקידים נאצים גבוהים.

בבוקר חורפי קר אחד, לפני יותר מעשר שנים, שטנו, הוא ואנוכי, בסירה

קיד אשר הוטל עליו. כל הקווים האלה בלטו מתוך סיפורו על עברו בארץ ועל תוכניותיו. כזה היה הרושם הראשון שעשה עלי זאב שינד ובמרוצת השנים, תוך מגע בעבודה משותפת נוכחתי לדעת מה נכונה היתה התרשמותי הראשונה.

בעבודה לא ידע לאות. מאז נסיעתו הראשונה סיגל לעצמו את התכונה להתמצא בעולם הגדול ולעורר את אמונם של

קטנה, לקראת ספינת נהרות ישנה אשר הגיעה ממל רומני לקושטא עם 800 עולים. הספינה נעצרה על ידי השילטונות הטורקיים, כי היתה בלתי כשרה להפליג ביים. היא עגנה ב"קרן-הזהב", במרחק רבע-מיל מהחוף ומאות גברים, נשים וילדים הצטופפו על סיפונה. כך עמדו, בצפיפות ובדוחק, זה יותר משר-עיים, כאשר השלג יורד ומכסה את מלבושם הדל. ספינה זו לא נשלחה אמנם על ידי שינד או אחד מחבריו, אולם משרק נודע לו על העיניו, עשה כל מאמץ לנסות ולעזור. אולם גם מרצו הגדול של שינד לא עמד במקרה זה, וכעבור יומיים הגיעה לאוניו השמועה כי הספינה נשלחה חזרה לים השחור וכתוצאה מהתפוצצות שאירעה בה, לא נשאר בחיים אף אחד מבין נוסעיה.

אותו ערב ישבנו עד בוש במלון "טוקטליאן" והוא סיפר על תוכניותיו למיפעלי הצלה בעתיד. היה בהן, בתוכ-ניית אלה, דימיון עשיר, אולם כאשר ישבתי והקשבתי לקולו השקט באותה אווירה בלתי ריאלית במלון הקושטאי, בשנת 1942 — הרגשתי וידעתי כי תוכ-ניית אלו, אפשר לבצע וכי הוא וחבריו ידעו להוציאן לפועל.

ה"פימפרנל האדמוני" מת בעודנו צעיר לימים, אולם חייו הקצרים היו עשירי-תוכן ורבי-הישגים.

שמו יהיה זכור לנצח בין מייסדי מדינת ישראל ובתולדות העלייה הי-ודית.

ינס בורכרד

"שחררוהו לעוד זמן מה"

אנשים, יהודים ולא-יהודים, אשר איתם בא בדברים. שעותיו היו עמוסות פגי-שות ושיחות אירגוניות או נסיעות ברחבי אירופה. וורשה, ברלין, פאריס, בוקרשט. קשר בהן קשרים אמיצים, מתוך מטרה אחת ויחידה — להשיב בנים לגבולם. חברים בעבודה כינהו בשם "דני". לא "דן" כי אם "דני". היה צליל של חיבה בכינוי זה. חבריו לעבודה, גם יריבים מפלגתיים בתוכם, כיבדו את יושרו ולא אחת נוכחתי בעת וויכוחים סוערים וארו-כים כשלבסוף נתקבלה דעתו עליהם, בלי כל הרגשת מרירות.

את שעותיו הפנויות מעבודה ידע דני לנצל יפה. זוכר אני היטב את ביקוריו במוזיאונים כשהוא עומד מול תמונות או פסלים של אמנים גדולים ומזין עיניו ללא גבול. זוכר אני את הבעת פניו בקונ-צרטים מלאי הנאה וסיפוק.

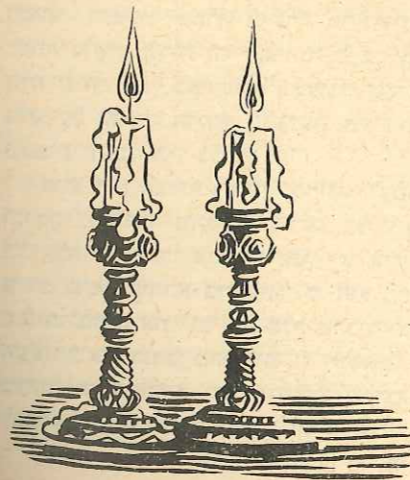
זמן מה לאחר פרוץ מלחמת העולם השנייה חזר דני לקיבוצו לתקופה קצרה בלבד. נלוותי לאליהו גולומב ז"ל כשנסע לאיילת השחר להשפיע על מזכירות הקי-בוץ לשחרר את דני "לעוד זמן מה". ה"זמן מה" הזה נמשך שנים ולאמיתו של דבר לא יכול היה לחזור לעבודת הקיבוץ אף פעם. הוא היה הכרחי בתפקידו הציבורי.

מלחמת העולם ושואת יהדות אירופה העיבו על עליצותו הטבעית. החרדה לשרידים, הרצון להעלותם ארצה הגבירה את קצב עבודתו, והקצב הלך וגבר, הלך וגדל עד ליום השיחרור.

כבר בימים הראשונים לאחר הקמת המדינה רקם דני את חלום הצי המסחרי העברי. באותה דבקות בה עבד בעלייה ב' התחיל את צעדיו הראשונים בהקמת הצי. אונייה אחרי אונייה נרכשה על ידו, הודות למרצו. כמו בעבר, ב"לובר", או במוזיאון הבריטי — הזין עיניו בתוכ-ניות של אוניות חדשות ומהירות ולמד אותן לכל פרטיהן. הצי המסחרי שלנו מרחיב את גבולות ארצנו. דגלנו מגיע לנמלים גדולים ורחוקים ועוד ידינו נטויה" — אמר לי דני לא מזמן. תוכ-ניות גדולות ונועזות היו לו, אך עבודתו נפסקה באמצע.

הגורל הוא אכזרי. דני חזר לאיילת השחר ונקבר באדמתה אשר כה אהבה.

יהודה ארזי

שינד הגיע למשקנו עם קבוצת "תל" חי" סמוך לזעזוע הקשה שעבר על הישוב במאורעות 1929. בואם של חברי תנועה היה גורם מעודד בכל שטחי החיים במשק הקטן והבודד. שינד היה בין אלה עקסם לו המקום וראה בו אידיאל. התלהב והת- מזג עם החברה בכל חום לבו. התפעל מחיי השיתוף. שראה בהם מנוף כביר לביניין המולדת. כמה נירגש היה ממראות נוף הגליל על הריו ועמקיו. כמה שמח לראות את העדר היוצא למרעה, מתפור על הגבעות וגולש במידרונים, את הטלה הרך המקפץ והעליו. את הילד הגדל ומת- פתח לעייניו, כי אהב ילדים והיה אהוב עליהם.

מהיום הראשון לבואו, העריץ את החברים הוותיקים ובהתעניינות שמע מפייהם על ימי הבראשית של המשק. על הסבל, המחלות וההגנה. במהרה הפך כאחד מהם בעבודה, בחיים ובאחריות. גם בשיר ובריקוד התמזג בחברה. נעים היה לראותו, בחור בהיר-שער ובהיר עיניים וגבות, לבוש חולצה לבנה רקומה בסיגנון גויי, שזור במעגל הרוקדים — כולו כ"שגף" מהכפר ופניו מביעים: אכן, הפכנו להיות ככל הגויים, לגוי החי על אדמתו היקרה לו מכל. בערבים, לאחר יום עמל, שיתף עצמו בהתלהבות ב"הורה" עליזה או "פול-קה" מסחררת, בישיבה בצוותא על מרפסת חדר האוכל הישן, כששירה מלוכדת מהד- הדת למרחקים.

תחילת עבודתו בפלחה, אחר כך בצאן. והנה נתבע לצאת לקורס רעיוני לנהל בהדרגתו של ברל ז"ל. בביקוריו לסרוגין בבית, מלמד שיר חדש בקולו הערב ושמיעתו המצוינת ולאחר מכן, עם גמר הסמינר, חזר לעבודתו בצאן. מרבה לקרוא. ער למתרחש בארץ ובמשק. מביע את דעתו בעייניו חינוך ילדינו ובעצות ומשום כך היה מעודד כל יזמה בשטח זה. בהנהלת המשק תבע תמיד תיקונים וכאשר התלבט הקיבוץ, כתמיד, להעלות מתוך חברתו את פעילו, נלקח שינד ממכ- לאות הצאן לגיזברות ולריכוז קניות, שהיוו בומונו תפקיד אחד.

הגיעה תקופת העלייה מגלות גרמניה. בארץ החלה גאות כלכלית וגם המשק נחלץ להרחבה: התחילו בקידוח באר, סיימו את ביניין חדר האוכל החדש, שטח המטעים גדל, המשק קולט עלייה חדשה ושינד,

חברים מספרים על רני

הרואה בה תוספת כוח חשובה, עוזר לעו" לים להתאקלם ולהתערות בחברה ובחיי המשק.

עם התגברות גזרות העלייה ע"י השלטון הוזר והמשבר הכלכלי של שנת 1936 היה צורך באירגון עלייה לארץ בדרכים אחרות ובעידוד הרחוח ב"הח- לוך", שעמד על סף משבר חמור. שינד נכנס לרשימת השליחים ונתבע לצאת לפעולה ציבורית. חברים מתנגדים. לא קל לוותר על חבר פעיל ומסור, אך רגש האחריות לתנועה מכריע ושינד יוצא.

בביקוריו הקצרים בארץ היה מבקר תמיד במשק. אינני יודעת משום מה לא זכה אף פעם למסיבה לצאתו או שובו, אך כאשר הגיע הביתה, סובבוו חבריו והילדים מתוך כמיהה לשמוע מפיו על הנעשה. כך היינו מתאספים בחדר כל שהוא, שבת אחים גם יחד, ושומעים בצמא על המתרחש בקרב אחינו בתפוצות. יש ובנקודה מסויימת נעצר בדיבורו והבי- נונו... (קונספירציה) והיה מסיים במילים: יהיה טוב!

גם הוא, מצידו, היה להוט לידיעות על הנעשה במשק. היה שומע בקשב רב ונהנה לכל הישג והתפתחות. נכון היה תמיד לעזור ולסייע כמיטב יכולתו. יש וגאוה פנימית היתה ממלאה את לבנו: הלא מתוכנו יצא, בתוכנו גדל וספג מרו" חנו, כאן ביסס את הכרתו. כאן חזקה נאמנותו. כאן למד מפי מוריו — אבות התנועה ומוריו במשק, כי רב היה כוח קליטתו.

אכן, נתדללה שורתנו דילול אכזרי וללא עת, גדול האסון וצורב... למנוחת חזרת, זאב. למקור מחצבתך לפי רצונך, לאדמת איילת השחר נאספת. ישמשו חייך ופעלך סמל לילדינו ולדורות הבאים.

חביבה ילוביץ (לביא)

איילת-השחר

יורד הים

כסופה בלתי צפויה בלב ים, מתנקשת ושוטפת את כל השטים במרחביו — כך זנק המוות ובחתף חטף את חברנו זאב שינד ז"ל. מתוך פעולתו המבורכת, הענפה עליהם.

ורחבת הממדים נחטף ועודנו בגיל שהא- מונה במעשיו איתנה; תוך חזירה מתמדת לכיבוש שטחי פעולה חדשים ונרחבים, כיסופים להגיע למחוז הפצו ולראות את נמלינו הומים אוניות מסחר ומלחמה רבות — כמשענת איתנה למולדתנו — לכל אלה הקדיש את מיטב כוחותיו, מרצו וכשרונו במשך שנים רבות.

את חברנו זאב שינד לא הכיר הציבור הרחב מנאומו הרבים מעל במות האספות והכינוסים או ממאמרים בעתונות. שטחי פעולתו היו טבועים עמל אפור בשדה ובסדנא — מקור היצירה החיונית לחברה כולה. בחזית זו של עבודת נמלים, פעל האיש במטרה לחזק את עמדותיה הכלכ- ליות והביטחוניות של מדינתנו, להאדירה בנכסי-יסוד, שרק כעבור שנים, מניבים יבולם המבורך לדורות הבאים.

הכרתי את זאב בשנת 1929. צעירים היינו, נטולי דאגות ומלאי רצון לפעול כאשר נפגשנו בתחנתנו הראשונה במולדת. חסרי ניסיון חיים היינו. המקום — איילת- השחר, כולו אפוף מעשי בראשית בגליל השומם והמבודד, תנאי העבודה קשים ופרימיטיביים. שונים היינו באופיינו: הוא היה מאלה שלא אבה לראות את החיים כתחנת ניסיון ובאר פילוסופי. כבר עם ראשית עבודתו במקום הבין בחושו הבריא את מציאות חיינו הקשים ולא נרתע, כי קרוץ היה מאותו גזע של יורדיים עקש- נים שאינם נוטים את הגה ספינתם הנט- רפת עד הרגע האחרון. כאן אין נסיגה! כי הארץ הזו היא מקלט אחרון לסבל העם הנרדף. משום כך היכה את שורשיו הע- מוקים במולדת, בנטלו על שכמו משימות כבדות, ולא נכשל.

זכורני, הויכוח באחד הערבים, בחו- רף, מיד לאחר פרעות תרפ"ט בחדרנו המשותף לרווקים. תקופה סוערת זו ער- ערה בי את אמונתי ביכולתנו, כמיעוט, להתגבר על השנאה שרוחשים לנו הער- בים. אמר לי שינד: "עוד צפויות לנו התנקשויות פי כמה קשות עם שכנינו, אך מאמין אני, כי מכל התנקשות נצא תמיד חזקים ומחוסנים יותר. עם כוחות מחודשים עד שיהיה בכוחנו להתגבר עליהם."

קמה מדינתנו. עוד נכונות לה תקופות קשות של מאבק על קיומה, של ניסיונות מרים. עלינו להיות דרוכים לקראת אלה. והנה השתוללה הסופה שהורידה מהסיפון את אחד ממלחיה המנוסים והמסורים ביותר. אחד שמולדתנו כה זקוקה לו. נזכור את שמו לעד כחבר, שאמנם זה שנים לא חי בתוכנו, אך ברוחו היה איתנו ועם אדמת משקנו, בה מצא מנוחת עולמים. חיים חצור

איילת-השחר

ה נ א מ ן

בשנת 1929 הגיע למשקנו. הימים ימי מאורעות דמים בארץ. הטבח בצפת ופינוי זמני של המושבה יסוד-המעלה השפיעו על מהלך הרוחות ביישובי הגליל והגבירו את ההכרה לתבוע מהמוסדות תוספת כוח- אדם בחבל ארץ זה.

גם משקנו, שעמד איתן במערכת הד- מים, סבל מחוסר כוחות עבודה לפיתוח המשק וביטחונו.

עם בוא קבוצת החלוצים מההכשרות שבפולין וליטא, ביניהם נמנה זאב שינד — נשמנו לרווחה.

מראשית עבודתו התבלט שינד בגישה יסודית לכל שטחי החיים במשק. פרק זמן עבד בפלחה, במטעים ולאחר כך בענף הצאן.

אחרי מאורעות 1929 הוצאו הפועלים הערבים מיסוד-המעלה ונוצרה אפשרות להחדיר עבודה עברית במושבה הוותיקה. שינד ועמו שני חברים, היו הראשונים שנתגייסו לתפקיד זה. בגורלו נפל לעבוד אצל האיכר אמיתי (ורפהטיג). הזקן אמיתי נמנה עם המשכילים שבמושבה, והתרשם מאוד מרמתו של "הפועל שלו".

לאחר 5 שנות עבודה במשק נבחר שינד כבא-כח חוץ. המצב הכספי היה כבי רע, אולם שינד נשא את הנטל בכושר ובהבנה יסודית. הקו האופייני שציין אותו — הופעתו הנאה, התמצאות מהירה, קור- רוח ושיקול-דעת רציני ויסודי — זכה להערכה בעייני המוסדות איתם בא במגע. כבר אז ראינו בו את החבר בשלב של עלייה בלתי פוסקת.

ב-1935 נשלח מטעם הועד הפועל בשליחות "החלוץ" לוררשה ומאז התמסר כולו לענייני העפלה ותוך זמן קצר התבלט כאחד מהנאמנים ומפלסי הדרך של המוסד לעלייה.

בשיחות חברה היה מרתק את החב- רים בתארו את המצב בתפוצות הגולה ואת דרך עבודתו ועבודת חבריו. רק הודות לאופיו היציב והחוש הקונספירטיבי שנחון בו — יכול היה לעמוד ברגעים הקשים, בהם ניתקל בעבודתו. נזכור בגאון והערצה את כל האלמו- נים, אשר הודות למסירותם, הקרבתם ועמידתם בשער, פתחו לנו את שערי הגאולה.

הלל

איילת-השחר

ה ח ל ו ן

שנות 1928—1929. השליח הארץ- ישראלי ל"החלוץ" בגולה מצא את כל סימני המשבר לאחר תרועות הרעש של העלייה-הרביעית. בערי פולין ועירור- תיה רבו היורדים שחזרו עם החמרת השפל הכלכלי ורוח רעה התהלכה ברחוב היהודי. מאלפים ורבבות שלפני כמה שנים מילאו בהמוניהם את סניפי "הח- לוך", נותרו רק מאות מספר. קומץ מסורים, נאמנים ליד הגה המרכז בוורשה וקבוצות קטנות של בחורים צעירים בקיבוצי ההכשרה. ביערות פולסיה, בק- בוצות בוולין, במחצבות בקלוסובה, בגני הירק שבגרוחוב — נשאו האמיצים והמתמידים את שם "החלוץ" ואת ייעוד התנועה בגאון. בין אלה — באחד הכינוי- סים של חלוצים במנסרה, ביערות עד עבותים בפולין — בליל שיחה ארוך על יד אש התנור, נחה העיץ בשמחה והתרנן הלב בביטחון למראה זאב שינד. הקשתו, שאלותיו, השקט החיצוני וה-

התלהבות הפנימית סימלו דמות חלוץ נאמן ומאמין, עקבי ומסור. זאב וכמותו יצרו את המיפנה והעבירו את התנועה דרך סכנות המשבר — הוציאוה למרחב, לפעולה ולהפעלה.

* *

ערב מלחמת העולם. הלב רעד למראה סימני זוועה איזמה המתקרבת מבחוץ, שלוות התנכרות וחוסר הענות מבפנים. החלוץ החיוור והצעיר, שלפני שנים מספר העסיק שליחים מהארץ בחיפושיו אחרי דרך יצירת אפשרויות עלייה — מופיע כשליח במחנה החלוצי המחודש והמתחדש. השמחה הפנימית הקלה מעט על התוגה הכבדה, למראה פעילות נאה וחלוצית זו, על רקע אולת- יד ואטימית-אזון יהודית כללית.

* *

*

שנת 1946—1947. מרכז העצבים של העפלה נועזת והמונית. בבירה האירופית הופכים ארץ-ישראלים מעטים את רב- בות שברי האדם שנותרו מהתבערה האיזמה, לחיילי מחנה מלוכד, צועד בקוממיות טרגית מול שליחי אימפריה גדולה. מאבק מדיני. מיפעלים נועזים. אווירת כוננות והערכות לימים גדולים. על פני ארצות, במעברות של גבולות, ממדינות רחוקות ושונות נחשלו כלים, הוכנו מכשירים. זאב שינד בין מיטב העושים והמפעילים. רחב הלב למראה יכולת מבורכת ובטח הלב: גידול של שנים מספר מביא יבול אנושי מרומם כזה.

* *

*

בשנים של מעשה בראשית לעצ- מאות המחודשת, בין כל השמות והמע- שים הרבים והקרובים, מדי פעם הת- נוצצה שמחה המה להמשך קו עקבי ועולה בפעולותיו ותפקידיו של זאב, והנה — לבין השמות המתרבים בימינו, במסגרת השחורה, התוסף לפתע גם זאב שינד!

כואב הלב. כואב על אדם בעצם גידולו, כואב על שורותינו המתדללות. כואב על חבר וידיד שאת ראשית דרכו לוויית, את עלייתו עוד ציפית לראות.

עקיבא גושן

רמת-הדוד

הרועה בהרי הגליל

השחר עודנו פרוש על הרי הגליל וזאב כבר פותח את הדיר ומוציא את העדר למרעה. הצאן לפניו והוא אחריהם. ילקוט-רועים על הפרוה המרופטת לציודו ומקל ביד. לא בחזוקה יירדה... מוביל הוא את העדר לאפיקי נהלים בסביבות נחל דרדרה. מחפש ותר אחרי מרעה טוב ועשב דשן וטעים. בבוקר יאכלנו הקור ובצהרי יום החורב, אבל נעימה הבדידות — אפשר לשקוע במחשבות באין מפריע.

לפתע יעמוד על גבעה מאהיל בכזותו על העיניים וסוקר במבט אחד את צאן מרעייתו שנפוצו על פני הסביבה. מבקש את הטלה האבוד ומשיבו לאימו — רועה נאמן היה זאב לצאן, לעדר קבוצת איילת השחר לפני עשרים שנה. בערבי הסתיו יושבים חברי איילת סביב שולחנות עץ ארוכים ועוסקים בקילוף שקדים מקליפתם הירוקה-

הנוקשה. נתקבלה הזמנה למשלוח הפרי הגלילי. המצב הכלכלי בקבוצה החוק מאוד. איכותו של המזון ירדה ובעיקר מורגש הדבר במיטבח הילדים. החנוונים בצפת אינם רוצים יותר לתת בהקפה... זאב חוזר מהמרעה לעת ערב, נועל את הדיר ומצטרף למקלפי השקדים. אגב מלאכת הקילוף הוא מספר על השכנים. "ערב איל אכראד", שבזמן האחרון נשקפת מעיניהם שגאה יתרה. לוטשים עיין לעדר וזוממים מחשבות רעות. הוא הולם בהקיצ על המיליון הראשון של יהודים בארץ, מסיח את דעת החברים מעיניו העשה הפעוטים ועוסק בדברים העומים דים ברומה של "המדינה בדרך".

...חרבו של אותו רשע מתנפנת כבר בחללה של אירופה. חצי מיליון היהודים בוורשה הבירה-המעטירה יושבים על סיר הבשר ואינם דואגים את דאגת המחיר. אותה שנה נקלע זאב

לוורשה בשליחות. נתמנה רועה ומורה דרך לנוער האובד בגולה. זאב ממלא שליחותו באמונה ומסירות נפש כדרכו. מספיק להציל שרידים נודדים ונמלט משם, בטרם פתחה השאול פיה לבלוע שלישי מבני עמנו. הוא חוזר ארצה ונרתם לפעולות ההגנה וההעפלה.

כאחד מגיבורי התנ"ך הקדומים שלנו, נילקח מאחרי הצאן להיות רועה ומקבץ נידחי ישראל למולדת. כל ימיו שבע הליכות, נידודים וטיטולים והיחלום על קיבוץ גלויות לא נתן לו מנוחה. כשהגיעה השעה וזכה לראות במו עיניו את המדינה בתקומתה, הוא יכול לנוח קימעה מהטיטולים הבלתי פוסקים — ניקפד פתאום פתיל חייו התוססים — שירת חיי עבודתו באמצע נפסקה.

זכרו לא ימוש מאיתנו לנצח.

מ. יהלום

רחובות

הרי נאמנה דמעתי...

ההולכים מאיתנו לא ישובו אלינו. אנתנו נלך אליהם ומה שבידינו, בשר ודם, לעשות באמת הוא פשוט ומועט. להעמיק את הזכר בליבנו ולמסרו לזולתנו במידה שניתן לנו למסור.

ב. כצולטון
(בחבלי סד)

היי נאמנה דמעתי על אבדן חבר שהלך מעמנו במיטב שנותיו. דני היה אחד מאותן הדמויות הנפלאות, המסורות והיקרות, שספינתנו גישה לפנינו בחשאי ובצינעה. במרוצת כל שנות המאבק הכיבוש, העלייה, ההעפלה וההצלה — עד עתה שמור עמנו זכר מעשיו כאחד ממפלסי נתיביה של עצמאות ישראל — מפלסי נתיביה במים רבים, במים ממש. החל מראשית ההעפלה המאורגנת, מימי "פוסידון", דרך פרשות "פטריה", "מאוריציוס", "סלבדור", "סטרומה" ו"יציאית אירופה". דרך משוכות התייל הדוקרני של עתלית, דרך קו הגבולין המוברחים מצפון ומדרום, דרך תלאות ימי הצבא והמחנות. מימי המצור עד למכלאות ההסגר הקפריסאיות והעלאת יהודים בהחבא. כל ימיו עמנו היה מופת לשקידה ולמסירות שאיננה יודעת מעצור.

במותו נעקר מאיתנו אחד מעמודי התווך שנשא בימי השואה בעול אחריות וזכה במאבק נגד מזימותיה של האימ-

שינה, במנהר "צים" — בעיני אישיים

זכרו יישאר חרות בליבנו, פרשת חייו ופעלו לא יישכחו מאיתנו.

אנריקו לוי, רב-חובל

זכורני...

ברצוני לשוחח איתך, דני, להתייחד עם זיכרך ולהעלות מקצת מן הזיכרונות על הימים שעברו.

קו שטא 1940: העולם כולו בער

באש ועמנו שחת דם. באת להציל. לא נרתעת ולא פחדת להיפגש עם האויב פנים אל פנים. והצלחת. ה"דריין" הפליגה והביאה עולים לארץ. זוכרת אני, כאשר היגעת לקושטא וסיפרנו לך כי פוץ פאפן נמצא באותו המלון. אמרת: "מיר וואלן אים אויך איבערלייבען".

פאריס 1945: על חורבות השואה.

עוד בטרם אמרת שלום פתחת: "אל נאבד זמן לשמוע כיצד נשפך דמם של אחינו. נציל את אלה שנשארו בחיים. נמצא את ה"כלים" ונביאם הביתה — לארץ ישראל".

ניו-יורק 1947: הכית לי באישון

לילה כאשר היגעת בדרכי לדרום אמ" ריקה אמרת: "עכשיו נחוץ לנו כסף, ועוד יותר מזה — אנשים. ימי המאבק לקוממיות ולעצמאות קרבים והולכים. אסור לנו שלא להצליח".

בכל מקום היית בן-בית. בכל מקום ידעת למצוא את הלחן הנכון בשיח ושיג עם בני אדם. למצוא את טובי בניהם של האומות ולהצית בהם את אש האמונה בצדקת עינינו.

לבך היה פתוח לקראת חזון המחיר, ליצירה יפה, לספר טוב, לתמונה ולמנ" גינות יפות. ידעת להלהיב ולהתלהב. סבלת כשנתקלת בקטנות מוחין ובאי- יכולת לחוש בתשוקת הישג המטרה. מטרך היתה — להעפיל.

לא נשכחך, דני — לעולם.

רות

17

ומגיש את הסעד המלא במיסגרת אפשר ריזיותו.

בשהייתו בשליחות החברה והמדינה בנמלים זרים, ביקר בכל אחת מאוניות החברה שהיזדמנו לנמל והתעניין בנעשה בהן.

למרות קירבתו היתרה לאנשים, כיבדותו כולם והעריצוהו, הודות לתכונת המנהיג בה חונן, ישרו, כושר העבודה והביצוע שהשתקפו בפעולותיו.

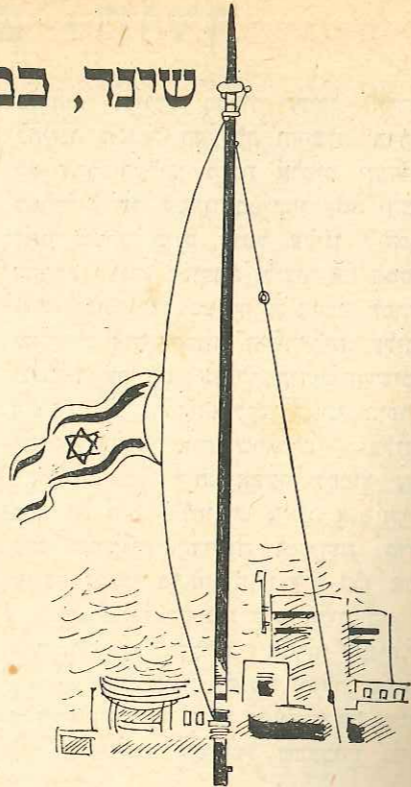
דאגתו לפרט הפליאו אף את הוותיקים שבין אנשי הים. לדוגמא: בחורף 1950, בחזרנו מהפלגת הבכורה של א/מ "אתרוג" לחוף ת"א, עלה שינד כמינהגו על האונייה, מבלי שייתחשב בשעה המאוחרת. תוך שיחה על עיניינים חשובים של האונייה וההפלגה הראשונה, קלט במקרה שיחה על הדואר שלא הובא לצוות, לאחר תקופה ממושכת בחו"ל. גיפנה מהעיניינים החשובים שנידונו ודאג מיד לפתיחת משרד "שהם" בלילה ולהעברת הדואר לצוות האונייה.

במגעו עם אישים וגורמים חשובים בחיי הכלכלה והספנות בחוץ לארץ, בלט כנציג נאמן, ישר ומסור וגילה הבנה בתפקיד ובענייניו אותו ייצג. לא אחת הצליחה שליחותו אך ורק הודות לקסמו האישי ותכונותיו אלה.

בשיחותיו עם אנשי ספנות זרים בחו"ל — הביעו הללו הערכה לאיש שינד. הם הבינו כי אין לו ניסיון רב בעבודת הספנות וניהולה, אך העריכו את כושר תפישתו, שיקוליו הנכונים ומהירות החלטתו. ובמשך הזמן הכירו בו כבעל סמכא בעינייני הספנות הישראלית.

בתחילת ביצוע התוכניות שערך, על סמך הידיעות והניסיון שרכש, ואשר יכול היה עתה לבצען בשלמות — נקטף שינד והלך מאיתנו.

לנו, אנשי-הים, אבדה דמות יקרה. ידיד ואישייות מרכזית בה תלינו תיקוות לפיתוח צי הסוחר הצעיר שלנו.

עם מינויו של שינד כמנהל חברת הספנות הלאומית "צים" ויציאנו מפע"י לותו בעלייה ב' — מצא לפניו כר פעולה נרחב וברובו בלתי ידוע, למרות הניסיון שרכש בניהול עיניינים משקיים של עלייה ב' בתנאי מחתרת.

מתוך ידיעתו והכרתו את העבודה הזאת, השתדל ללמוד מאנשי מיקצוע בשטחי הימאות והספנות השונים. פיק חותו וחוש ביקורתו עזרו לו להבדיל בין טפל ועיקר בדברים ששמע, בעזרת הידיעות היסודיות והרחבות שרכש, מירצו וכושר עבודתו ובשיתוף חבריו לעבודה הצליח להקים את חברת "צים" ולהציעה עד הלום.

שינד החלוץ מצא את הדרך והגישה הנכונים אל כל עובד בצי המסחרי. העריך עבודת כל אחד בתחומו. על אף תפקידו, שהיה יכול להרחיקו מאנשי הים ועינייניהם, מצא שפה משותפת עם כולם — מרב-החובל עד נער הסיפון.

דלתו היתה פתוחה לכל אחד וזמנו הוקדש לביורר כל הבעיות הנוגעות לחברה ולשרות בה. בדרך המיוחדת לו, בכתב-צחוק, היה נותן את העצה הנדרשת

חזונו של שינר מתגשם והולך

בית "צים" אינו יכול להשלים עם המחשבה כי זאב שינר איננו. שקוע במחשבות ובתיכנון עינייני החברה, תוסס ומתרוצץ בין ישראל, אירופה וארצות-הברית בעינייני החברה (אשר התפתחה בממדים שגם הוא לא שערם) — היה דני עבורנו סמל של מנהיג ומנהל.

שינר לא נמנה על אלה אשר גישתם לשותפיהם ועוזריהם בעבודה היתה סגורה טימנאלית. לא אהב הרבות מילים. היה סגור בנפשו וידע ליצור בעבודה את המרחק ההכרחי בינו לבין פיקודיו. הערכנו את יושרו, את מחשבתו החדה, את מרצו וכוח עבודתו. היה איש תיכנון וחשובים. ידע להחליט ולבצע.

היה לו חוש התמצאות מהירה בעיני-ינינים רבים ושונים, על-ידי גישתו המעשית לבעיות ורצונו ללמוד את פרטיהן. היה לו יתרון בכל משא ומתן, ועל פי רוב יצא ממנו כשידו על העליונה.

במוחי: "סיימנו בכבוד תקופה נהדרת בחיינו, תקופת ההעפלה וההצלה. בדרך לא דרך העלינו מאות אלפים יהודים לארץ-ישראל. עמדנו במבחן קשה והצחנו. אולם כיום מוטל עלינו ליהפך לחברת ספנות מסודרת וליצור את המסגרת הנכונה לכך. נשמור על חזונו, לפתח ולהרחיב את הספנות הישראלית. עלינו להכשיר את בחורינו לתפקידים חדשים, דרושים לנו רבי-חובלים, קציני סיפון, מכונאים ואנשי צוות ישראלים — ועלינו להכשירם במהירות. אפשר לסמוך על בחורינו. נחתור לחידוש ציינו. אנו זקוקים לאוניות חדשות ומהירות, כדי שנוכל לעמוד בהתחרות. נצליח בכך אם נדע לגבש את הספנות הישראלית במסגרת אחת ולא נפצלה בין חברות קטנות." חזונו של שינר מתגשם והולך. שומה עלינו לשמור על חזונו ולהנציח את שמו על ידי קידום המיפעל שבעבורו נתן את חייו.

צ. הרצוב

בר דגל על תורן ינציה זיברו*

ישראל ומאבקו לעצמאות. משסיים דני, אמר רוזוולט הצעיר: "דני (כך קרא לו) עכשיו אני מבין — לפקודתך אני." דעי חגית, דני היה איש ההעפלה ומתוך נאמנות למושג זה העפיל והפעיל אחרים. על עצמו היה מטיל את התפקיד הקשה ביותר.

בכוח חינו האישי כבש לבבות רבים. למדתי ממנו לא מעט. דני אהב ספרים ותמונות, קרא כל ספר טוב, חיפש ומצא בו את היפה והנעלה. חבר היה, חבר טוב ונאמן. היודע לעזור לזולת בעת צורך. אני בטוחה, שדני הלך מאיתנו רק בדרך פיזית. בדרך רוחנית יישאר איתנו תמיד. כל ציפצונו של אוניותינו על פני הימים, כל מלח באוניותינו, כל דגל על תורן ספינותינו, כל צמח ועץ ב"איילת השחר" — יעידו על נצח זכרו.

כאחת ממשפחת "צים-שהם" מבכה אני את שינר. זכיתי לפעול במשך שנים עם דני עוד בתקופת המחחרת והמאבק, ורצוני לאמר מילים אחדות על האיש, אל בתו — חגית.

דני היה איש דגול ומושלם, עצור וצנוע. מבין הפגישות הרבות עם דני, שהיה בהן משום גדולה, עולה עכשיו בזכרוני פגישה אחת, כאשר ישבנו ב-1947 בחדר סגור עם רוזוולט הצעיר ואשת שר-הפנים הצרפתי גב' מוך, אשר באה במיוחד מצרפת לפגישה זו. דני הסביר להם בפשטות התרבותית והחן האישי את בעיית יציאת אירופה, את המצוקה של עם

* דברי רות עליאב באזכרה, ביום השבעה למותו.

עם השקת "רימוך"

"רימוך" היתה האונייה הראשונה אשר נבנתה במיוחד עבור "צים". גדולה היתה ציפיתם של אנשי החברה לקראת השקתה. שינר, אשר חלקו במו"מ הכרוך עם תוכנית הבנייה ומימונה היה רב — שמח שמחת-משנה: לא מילתא זוטרתא היא: שוב אין זו ספינות קטנה מאלו שהיה רוכש בזמנו לצרכי עלייה ב', אין זו גם מהאוניות הגדולות, אולם המיושנות במקצת, אשר "צים" רכשה בלידת-ברירה בהמשך הזמן. הפעם מדובר על אונייה חדשה וגדולה, בת 4,000 טון, עשויה במיוחד להובלת פרי, מצוידת במערכת מכשירי נווט חדישים ביותר — אונייה שתיוקו רבות תולים בה בחברה.

יום לפני ההשקה הגיע שינר לרו"טרדם, שם נבנתה האונייה, כדי להשתתף בטקס ההשקה ולייצג את "צים" במסיבת-הקראים העומדת להיערך בו בערב, לכבוד המאורע.

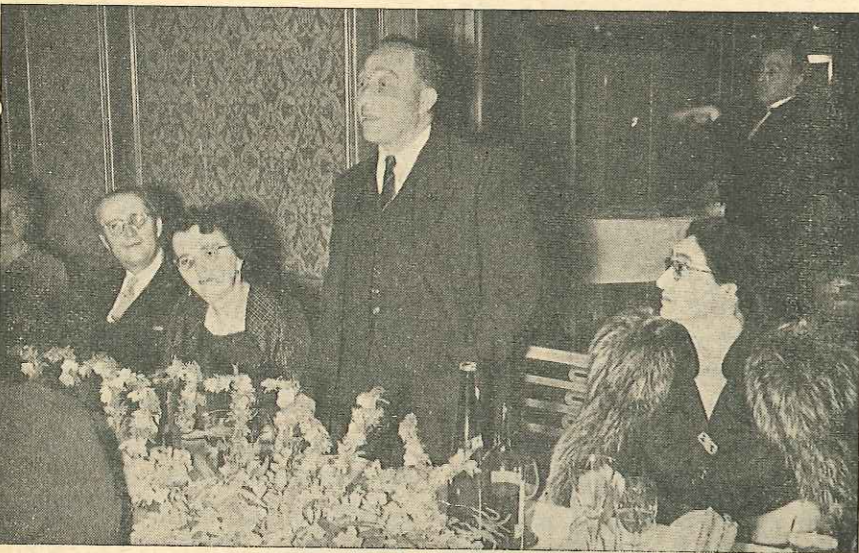
מיד עם בואו החל לטפל בעיניינים שונים וכאשר שאלתיו, עשה קלה לפני התחלת המסיבה, אם הכין את הנאום אשר יהיה עליו לשאת — הבינותי מתשובתו כי לא היה סיפק בידו לעשות זאת וכי הוא דואג לדבר, במיוחד לרגל כך שעליו לנאום באנגלית.

הגיעה שעת המסיבה, שנערכה לפי כל חוקי השולחן ערוך" החמור הנהוג בהולנד במקרים כאלה. בתום הסעודה הגיע תור הנאומים. בזה אחר זה קמו נציגי הספנות ההולנדית; אנשי ספנות מאנגליה, מאלה הקשורים קשרי עסקים עם "צים" ובאו במיוחד לטקס ההשקה; ראש המספנה בה ניבנתה האונייה; בא"כוח קבוצת הבנקים ההולנדיים אשר נתנו ל"צים" אשראי לביניין האונייה — רובם באים בשנים וכולם אנשי עסק וותיקים ומנוסים, אשר אוניות וספנות, וכל הכרוך בזה, טבוע וספוג בדמם מנעוריהם — ונשאו דברי ברכה. דבריהם נסבו על "צים" — הצעירה בחברות הספנות בעולם. על ישראל סבא המחשד ימיו קדם ומשיט אוניותיו בימים ומתחיל לבנות אוניות כשלמה המלך בשעתו...

הגיע תורו של שינר. באנגלית שר-טפת, אם כי לא-נטולת מיבטא זר, השיב למברכים. לא עברו אלא רגעים מעטים והוא כבש את לב שומעיו אשר הפסיקו דבריו כמה וכמה פעמים במחאות כפיים

את לב המסובים או. בטחני כי ידידים ומעריצים רבים רכש לו שינר אותו ערב — הוא, והעיניין אותו שרת.

היתה זו ממש חוויה לראות אותו ערב את שינר, יליד ווילנה, החלוץ, איש "איילת-השחר". שינר העממי והטבעי כל כך, כשהוא מתייצב ועומד מול פני העולם הזר, האחר והשונה כל כך וכובשו בנועם הליכותיו, בפשטותו האצילה, בחן דיבורו, בשובבות רוחו ובהתלהבותו השקטה.

שינר נואם במסיבה לרגל השקת "רימוך"

בין חלוצי ישראל המתחדשת יהיה שמו חרות בזכרונו.

גישה כמעט רתית

שיחתי הממושכת הראשונה עם שינר התקיימה במפצץ שהותאם לטיסה אור-חית, תוך טיסה בין מרסייל לחיפה. הטיסה נמשכה זמן רב ומצאתי עיניין רב בדבריו. התעניינותו באוניות ובהשגת אוניות היתה כמעט דתית (גישה, אשר לצערי, אינה נחלת חוגים רבים בישראל) והוא אשר הצליח לרכוש כמה וכמה אוניות של הצי המסחרי שלנו.

בימיו האחרונים נאבק על ביצוע התוכנית לבניית אוניות מכספי השילוח מים ובמיוחד על בניית האונייה המעורבת לנוסעים ומשאות בקו ישראל אמריקה. תוכנית זו היתה יקרה ללבו זה מזמן ובהאבקתו זו אוכל.

הכוח המניע שבו יחסר לנו ולא ננקל ימצאו לו חליפין.

עם קבלת הידיעה המחרידה על מותו של דני שינד, שקע הציבור הישראלי בניו-יורק באבל. אתמול נאספו בביניין הקונסוליה הכללית, חברים מהקונסוליה ומכל מוסדות הממשלה ומוסדות ישראלים ויהודיים בניו-יורק, כדי לכבד את זיכרו.

בין הנואמים היו מר גוטליב המר, מנהל הסוכנות היהודית, מר רוביסון אשר דיבר בשם חוג ידידי "ההגנה", שדני שינד טרח ועמל לארגנו. מר פורמן דיבר בשם הנהלת "צים" ואריה מנור דיבר בשם קבוצת החברים, אשר במשך שנים רבות ומכריעות זכו להימצא במחיצתו של דני שינד ולמדו להכיר את אופיו המבורך וזכו להתברך בידידותו.

ניו-יורק, י"ז בסבת תשי"ד
23 בדצמבר, 1963

אברהם הרמן
קונסוליה כללית של ישראל

* * *

עם פטירתו של שינד מסיימת פרשת חיים רבת-עלילות, פרשת חיים מהמור-פלאות ביותר שנכתבו בספר האגדה הצינוני של עשרים השנים האחרונות.

טרם הגיע הזמן להעריך את האיש, לכך צריכים אנו מרחק זמן מסויים. מה היו תכונות האופי היסודיות אשר עיצבו את דמותו של דני?

הוא לא היה איש-כספים — ובכל זאת היה אחד האנשים שהצליח ביותר במציאת ההון הדרוש למימון מיבצעים גדולים. לא היה כדוגמתו בהשגת כספים מגיזברים סרבנים, בעלי קופות ריקות. דני לא היה איש כלכלה — אולם ידע והבין יפה את ערכם של הכוחות הכלכליים בחיינו היום-יומיים, והשכיל להתאים את שיטות פעולתו למשחק הכוחות הללו.

הוא לא היה איש עסקים במובן הרגיל של המושג — ובכל זאת היה אחד מבעלי היזמה המוצלחים ביותר, שניתגלו בישראל בעשור האחרון.

שינד לא היה דיפלומט — אולם, לעיתים קרובות ניהל בהצלחה משא ומתן עדין וקשה שהסתיים בהעברת אוניויות מדגל לדגל ובקבלת וויזות לעולים.

הוא לא היה טכנאי — למרות זאת הבין והימצא במנגנון הפעולה המורכב ביותר של חברת ספנות וטיפול בעניינים אלה בביטחון ובכישרון.

כי ישאל מי, מה היה סוד הצלחתו? התשובה הנכונה תהייה, כי היה בעל שכל

(מתוך זכרונות שנאמרו באסיפת אזכרה בקונסוליה הישראלית הכללית בניו-יורק ב-21.12.63)

ה ד י מ מאמריקה

ראה מאותה רוח אשר העלתה אותו לשי-אים כה גבוהים של הישגים.

גוטליב המר * * *

איך זה מתקבל על הדעת שדני שינד איננו יותר בתוכנו. הוא היה במידה כזאת חלק בלתי ניפרד של הנוף הישראלי והאמריקאני כאחד, שאנו כאן בארצות-הברית, הירגשנו תמיד כי הוא שייך גם לנו.

פטירתו הפתאומית — אבידה קשה היא, לא רק לעינינו שאותו שרת, אלא גם להרבה ידידים. כוח החלטתו, התלהבותו ומסירתו לישראל ובפרט לספנות הישראלית, שהיתה ילד טיפוסי, דבקו בכל אלה שאיתם בא במגע, והניעו אותם למאמצי-יתר.

מצבת הזיכרון היחידה שדני היה רוצה בה היא יצירת צי מסחרי ישראלי גדול, מטרה שלמענה פעל רבות ושלהשגתה היה נתון כל מירצו.

צ'ארלס גוטוירט

ניו-יורק

* * *
אילו נולד דני שינד בארצות הברית, יתכן כי היה מהנדס גדול, איש מדע ידוע או איש עסקים מצליח. כי לא זו בלבד שהיה בעל מוח קונסטרוקטיבי, אלא שנחון בכישרון אירגוני גדול.

אולם, על כל סגולותיו עלתה אהבתו לישראל, לה הקדיש כל חייו. שינד לא היה מבני שבט זבולון, אולם הוא אירגן את ההרפתקה הימית הדרמטית ביותר, בה התנסה עמנו, מאז חצה את ים-סוף, כש-המצרים רודפים בעקבותיו. הים של דני

היה הים-התיכון והרודפים אחריו היו אוניויות המשחית והסיוור של הצי המלכו-תי הבריטי.

דני לא היה חייל מקצועי. אולם, כישרונו האירגוני מצא לו שימוש בפעור-לות מלחמתיות שתבעו ממשותפיהן כושר ואומץ רוח בלתי מצויים.

אלה מאיתנו אשר עבדו יחד עם דני ולחמו בצידו בביצוע מיבצעים נועזים ביותר — שהיה בהם כדי לשבור את הלב ואת הגב גם יחד — העריצוהו ושאו עי-דוד מגישתו השקטה ומהביטחון העצמי שלו בתוך מערבולת של רעש, מבוכה ותוהו ובוהו.

הוא היה "הבחור הקשה", החביב והנחמד ביותר, אשר אנו באמריקה הכרנו אי-פעם.

ניו-יורק * * *
נחום ברנשטיין * * *

פטירתו של דני שינד בתקופה זו היא אבידה קשה ביותר. לא רבים כמוהו בישראל, או במקום אחר, חוששני, כי לא בנקל ימצאו לו חליפין בישראל בכלל וב"צים" בפרט.

פגשנו את דני בימיה הראשונים של עלייה ב'. הגיע לאמריקה להשיג או-ניויות. היתה לנו הזכות להכירו בימים הקשים ההם. אחרי כן ראינוהו בחוג מש-פתחו, כחבר קיבוץ וכמנהל "צים". אהב-נוהו בכל גילגוליו וכיבדנוהו. נאמנותו לעם היהודי ולישראל, צניעותו, חוש ההומור שבו — כל אלה יחסרו לנו.

ניו-יורק * * *
שמואל צ'ר * * *

מותו הטראגי של דני שינד — אבידה גדולה היא לישראל. אלה שהכירוהו מקרוב יודעים, כי ידע להפעיל אנשים אחרים ולאצם לפעול באותה מידת הק-רבה עצמית בה הצטיינה פעילותו הוא למען ישראל. ולמרות זה, כלפי חוץ היה שקט, צנוע ונחבא אל הכלים.

אולם, היתה בו התלהבות פנימית רבה אשר נתגלתה מייד משהתחלת לעבוד איתו.

היה זה הצירוף המופלא של אומץ שקט אשר איפשר לו לעסוק במה שעסק לאחר המלחמה — הצלת יהודים מהמח-נות הגרמניים. ראשיתה של הפרשה ההירואית — רכישת אוניויות, אירגון

ההברחה. סופה — שיחרור אלפי יהודים והעלאתם לחופי המולדת.

דני היה בעל כוח רצון חזק וכוח רצון זה, וייתכן כי גם עקשנותו, יצרו את צי הסוחר הישראלי.

כל עוד יתנופף הדגל הכחול-לבן של ישראל על פני ימים — יהיה זיכרו של דני חי בינינו.

ניו-יורק * * *
רודולף זונברן * * *

דני שינד בא לאמריקה לפני 8 שנים. בא לקנות אוניויות — אוניויות לעלייה ב'. אוניויות — דרכן לשאת מיטען שונה. ג'ון פספילד, המשורר האנגלי, כתב על אוניויות נינוה העמוסות שיש, קופים, טווסים, מור ולבונה. אוניויותיו של דני היו טעונות מיטען יקר מכל — בני אדם. אוניויותיו הביאום מניוון, משיכול ומסכ-נות — לאושר ולשלום.

אולם אוניויות — תפקידן רב יותר מלשאת מיטען. בכל פעם, כשאונייה עוזבת אחד הנמלים, מפליגה בימים ומגיעה לנמל אחר — הריהי מקשרת בין שני הנמלים האלה, מקרבתם אחד לשני ובאמצעותם גם את שתי הארצות.

כל פעם, כשאונייה מאוניויותיו של דני עזבה את חופי אמריקה, הפליגה בימים ופרקה מיטענה בחופיה של יש-ראל, הלכו וגברו הקשרים בין יהודי אמריקה לבין היישוב.

הוא חי חיים אצילים. תלינו בהם הרבה תיקויות.

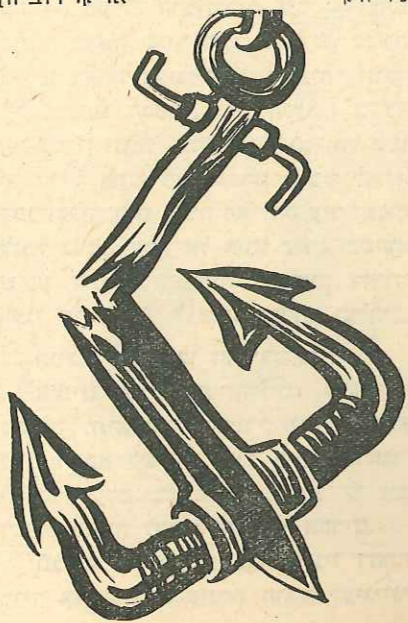
ניו-יורק * * *
א. ק. רוביזון * * *

מרצו לא ידע גבול ואת כוח החלטתו אי אפשר היה לשבור. משהחליט על קו פעולה זה או אחר, התגבר בדינמיות שבו, על כל התנגדות ומיכשול. אם היה בלתי סובלני לפעמים ובלתי גמיש, היו אלה תופעות גילו הצעיר שבלי ספק היה מש-תחרר מהן עם הזמן.

כל אלה שעבדו במחיצתו עדים לנאמ-נותו. אלה אשר הוא שרת אותם ואלה אשר שרתו אותו. אולם, נאמנותו היתה גדולה מזו: הוא היה נאמן לעקרונותיו והיה זה עיקרון חייו, כי יש להגביר ולפתח את הספנות הישראלית.

האורות אינם מאירים כה חזק עכשיו משהסתלק מאיתנו.

פורמן

* * *

במשך שלושה שבועות שכב דני על ערש דווי, ידענו כי התיקווה שישאר בחיים היתה קלושה וכי הבלתי נימנע יבוא. צריכים היינו, כאילו, להיות מוכנים למהלומה. אולם, משקרה הדבר — הוממנו. הלב לא האמין.

שינד היה סמל החיים. היה החיים עצמם. חיוניות רבה שפעה ממנו והשפיעה על כל אלה איתם בא במגע. מבלי שידע אפילו על כוח המנהיגות הטמון בו, ריכז סביבו, בכל שלבי פעולתו, קבוצות קבור-צות של חסידים; ביחוד באמריקה, שם מבכים כיום את מותו ידידים רבים אשר התקשרו אליו, כאשר פעל שם בעינינו עלייה ב'.

מת צעיר, אולם השיג הרבה. ההשיגים שאליהם היה מגיע הבדילו אותו מרבים אחרים. עכשיו לא נדע עד היכן יכול היה להרקייע. אולם, ברור לנו, כי היו בו התכונות שבכוחן היה יכול לשרת את המולדת בתפקידים הגבוהים ביותר, והיה ממלא אותם באותה מידה של התלה-בות פנימית ומסירות בהן מילא כל מה שקיבל על עצמו.

מה היו תכונותיו של שינד שבכוחן ידע להשפיע על אנשים? פשטות-היתה תכונת הייסוד שבו. לא היה בעל מוח מסובך ומורכב, לא היה אדם בעל תכונות אינטלקטואליות. בכוח הפשטות שבו ידע להפריד מתוך הבעיות שבהן ניתקל, את הבלתי חשוב. את הטיפול בפחות חשוב הטיל על אחרים, בעיקר — עסק בעצ-מו.

מרצו לא ידע גבול ואת כוח החלטתו אי אפשר היה לשבור. משהחליט על קו פעולה זה או אחר, התגבר בדינמיות שבו, על כל התנגדות ומיכשול. אם היה בלתי סובלני לפעמים ובלתי גמיש, היו אלה תופעות גילו הצעיר שבלי ספק היה מש-תחרר מהן עם הזמן.

כל אלה שעבדו במחיצתו עדים לנאמ-נותו. אלה אשר הוא שרת אותם ואלה אשר שרתו אותו. אולם, נאמנותו היתה גדולה מזו: הוא היה נאמן לעקרונותיו והיה זה עיקרון חייו, כי יש להגביר ולפתח את הספנות הישראלית.

האורות אינם מאירים כה חזק עכשיו משהסתלק מאיתנו.

פורמן

בדרכים

קשה להעלות דברים מתוך ים הזיכרונות של שעות משותפות במחיצתו. שעות של נסיעות ממושכות בדרכים. נסיעות ביום ובלילה. בחום ובקור. אני זוכר את המרץ הבלתי פוסק שלו. עירנותו ומרצו נראו על פניו בבוקר עם צאתו לעבודה. במשך כל ימי העבודה הרבים והארוכים. תוך ישיבות וויכוחים סוערים. בשעות לילה מאוחרות ואפילו בשלוש לפנות בוקר לאחר שמונה עשרה ועשרים שעות עבודה.

לוחם עיקבי בפרוטקציוניזם. זכורני מקרה אחד שקרוב משפחתו פנה אליו בימי היותו מנהל משרד הביטחון בבקשת המלצה לרכישת מכונית מעודפי המשרד. הוא סירב. מוכן היה לחסוך מכיסו ולעזור לקרוב ברכישת המכונית — אולם לא בדרך של פרוטקציה במשרד הביטחון.

רגיל היה שלא לעונד עניבה. במסיבות שונות בהן הוכרח לעונד עניבה. הרגיש שלא בנוח. כובע על ראשו הביאו להרגשת נשיאת משא על הראש. בגדים רשמיים פגמו בהרגשתו כל כך, שמייד עם האפשרות הראשונה — הסירם. זכורני מקרים רבים בשדה התעופה, עם שובו מחו"ל. נכנס למכונית ואמר — אריה, אני מרגיש לא טוב. הסרתי את כובעו ומשכתי בעניבתו להורידה. הוא נשם לרווחה. — מרגיש יותר טוב — חייך.

אריה זילברשטיין

התחלתי לעבוד במוסד לעלייה ב' ב-1945. לאט לאט גילו לי חברי לעבודה מסודות הפעולה הנעשית על ידי המוסד ובין אלה — שיש עוד עובד אחד, חשוב מאוד ושמו דני, הוא זאב שינד ז"ל. הוא נמצא במרחקים. בכי-נוס הציוני העולמי הראשון שלאחר מל-חמת העולם השנייה בלונדון. לכינוס הזה הביא את דבר מיפעל עלייה ב'. שונים היו הסיפורים עליו, רצופים כבוד והוקרה. ששמעתי מפי חברי ולא אחזור עליהם.

הכרתיו רק לאחר שחזר מחוץ לא-רץ. לא היתה לי ההיזמנות להכירו מקרוב בתקופת המרי וההעפלה, כי לרוב

היה במסעותיו בעולם הגדול, אבל רבות היו דרישות השלום שהגיעו אלי מפי "תיירים" שהגיעו לארץ. היו אלה פעי-לי האירגון של ידידי ההעפלה וההגנה בחוץ-לארץ, אנשים משכבות שונות (אנשי עסקים, סוחרים, תעשיינים, עת-נאים) בהם טיפל דני בחוץ-לארץ ומר-בים מהם שמעתי על פעולתו של דני ברכישת אנשים, במגביות ההגנה וברכי-שת אוניות. בהערכה רבה דיברו עליו. זכורים לי במיוחד דברי ההערכה של העתונאי הידוע סטון — שבא בימים הסוערים ביותר לארץ, והוא הציץ לכל הפינות בהן הוכשרה ונעשתה הפעולה למען עלייה ב'. הוא לא פסק מלספר על עלילותיו הנפלאות של דני.

פגישותינו נעשו תכופות יותר מאז

מחוץ לשיגרת העשייה

סגולותיו של אדם באות, לעיתים, לידי ביטוי וגילוי בתופעות שמחוץ לשיגרת העשייה היום-יומית, והן המ-שקפות יותר מכל את נפשו. עם היות שינד נתון ראשו ורובו בתפקידים שהעמיס על שכמו וגילה בהם את אופיו ותכונותיו הידועים כה יפה לרבים שעבדו במחיצתו, יש לפעמים ודווקא אימרות וביטויים שנאמרו על ידו בעינינו רוח, בבעיות חברה ויחסי אדם, בתופעות תרבות — שיקפו קווי אופי חדשים ובלתי ידועים, שנבעו מתוך נפש ערה ותוססת.

זכורני, כיצד חבורת אורחים מאמרי-קה — פעילי ההסתדרות שם — נהנו ביותר כאשר שינד גולל בפניהם, בשעת ביקור באחת האוניות של "צים", נוסף על בעיית הספנות, את הנעשה בשדה התיאטרון העברי בארץ, על המיוחד שבו והמבדיל אותו מהתיאטרון בחוץ לארץ. בחילופי דברים בתום הארוחה עוד הוסיף לנהל שיחה ערה על אותו נושא כשהוא שופע ציטטות ממחזות וספרים. ראיתי לפני שינד אחר לגמרי, מתלהב ומלהיב.

תמהנו, מניין לו זאת לשינד? אמנים צעירים-מתחילים, שהתרכזו מסביב לתיאטרון הקאמרי, ידעו למצוא דרך דווקא לשינד. שינד ליווה בדאגו-תיהם, סעדס בעצה ואף מצא לו זמן וכושר להננות להם לפה בפני אחרים. תמונת צייר כי הובאה בפניו דחתה מייד את החולין. פונתה הדרך לעינינו

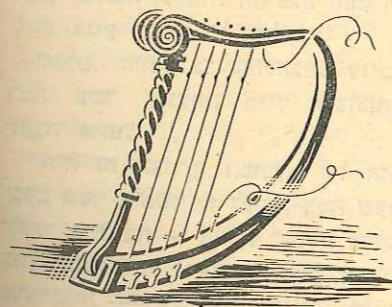
נוסדה המדינה. לא אחת הסעתיו לביתו. פעמים אחרי יום עבודה גדוש פעולות, או אחרי ישיבה קשה שהיתה מלווה מתיחות רבה. וכי יש הזדמנות טובה להתפרקות ממיטען כבד מאשר בנסיעה בכבישי הארץ בחברת נהג? המתח ירד. המשא כאילו פורק והנשימה נעשתה קלה יותר. וכאן בא לעזרה ההומור בו חונן דני. הוא ידע את סוד הסיפור המו-שך הספוג חכמה יהודית והמתנבל כדי-חה יהודית עסיסית. ברגעים אלה נש-כחו כאילו כל העמל המפרך וכל הדא-נות המטריות. רק דבר אחד לא נש-כח: הבית, האשה, הבת — אליהם נח-פז. לראותם, לחוש קירבתם, לנשום בא-ווירתם, מהם לא הסיח דעתו אף פעם. ושמואל

אמנות — השיחה שוטפת על ציור וצי-רים. לא היה בכך משום תרומה לאופנה, הדברים נבעו ושפעו מתוככי נפשו. יחסו לאנשים ולעובדים לא שונה גם בהיותו נושא תפקידים ראשונים במעלה בחברת הספנות, או בממשלה — ונשארו פשוטים וישירים. לא דבקה בו ההת-נשאות. זוכר אני, כי זמן רב לא הסכים להחלטת חבריו בעבודה להעמיד לר-שותו נהג, באמרו: "מה יעשה אצלי נהג?" אולם, לאחר שכפו עליו את הדבר, קירב את הנהג ובמהרה נוצרו ביניהם ובין משפחותיהם יחסי חברות.

בכל מגע איתו קיננה בלבך המחשבה שמשוה מיוחד עצור עדיין בנבכי נפשו. כוחות נפשיים רבים שמשום מה, טרם נמצא להם פורקן ואפיק, והם מתפרצים מדי פעם ומפתיעים במקוריותם. ציפית בסקרנות ובאדהה שיתגלו.

הגורל גזר אחרת.

י. בן-פורת.

ימיו האחרונים

ביום שישי הגיעה אלי ידיעה מרגיש לא טוב. אותו ערב ביקרתי בביתו. כאבים לא היו לו כבר. הוא ישב על יד השולחן ואכל ארוחת ערב. רציני לשכנע אותו שייכנס לבית-חולים לבדיקות כדי לקבוע את הגורם לכאבים שהיו לו לפני יום. תפקידי לא היה קל. בכלל אי אפשר היה לשכנע את שינד שהוא חולה. נפרדתי ממנו וקבענו מיפגש למחר. כשבאתי אליו למחרת לא מצאתיו כבר בבית. כלילה קיבל עוד התקפה והעבירוהו לבית-החולים "הכרמל", רצתי לביה"ח לראותו. מצאתיו מתפתל בכאבים. בכל זאת רצה לשכנע אותי שיהיה בריא ובינתיים דיבר על עינינו החברה.

ניכנסתי לשיחה עם הרופאים על מצבו והם סרבו להביע דעה. כל עוד לא ייגמרו הבדיקות. ביקרתי אותו כמה פעמים בכל יום ובכל פגישה שלנו המשיך לשכנע אותי שהוא בריא. לא הפסיק להתעניין בנעשה בחברה.

ביום שני נקראתי, ע"י הרופא, לבית החולים. הלכתי עם הח' ברפל. הרופא הסביר לנו כי מצבו של שינד רציני מאוד ויש צורך להעבירו למחלקה הכירורגית בביה"ח "רוטשילד". עוד באותו היום העבירו אותו.

נפגשתי איתו למחרת בביה"ח "רוטשילד". היו לו כאבים איומים. הוא ידע בדיוק עד כמה מצבו רציני ובכל זאת הבטיח לי שיתגבר על המחלה. "יש לי די כוח פיזי וגם רצון כביר לחיות — ואתגבר". בדברים אלה ניפרד ממני באותה הפגישה.

ביקרתי אותו כמה פעמים ביום. לא תמיד רציני שיראני, כי בכל פגישה ניכנס לשיחה גם על מחלתו וגם על עינינו החברה, שיחה שגרמה להתרגשות ולמאמץ פיזי. וזאת רציני למנוע.

במהלך המחלה היו שינויים בכל יום. פעם לטובה ופעם לרעה. אבל המצב היה ברור. לכל הפחות לנו, לחברים הקרובים שהיתה להם גישה אליו. גם לשינד היה מצבו ברור, אולם לא רצה להיכנע. "שלמה, אני לוחם בארזים" — אמר לי פעם, בהתרגשות יוצאת מהכלל.

למרות היסורים הגדולים בהם התפתל, לא הוניה אף הזדמנות לדבר על עינינו החברה. בכל שיחה הדגיש את דאגתו הגדולה לחברים שעבדו במחיצתו.

לא פעם דרש ממני ומאשתו חוה, שלא עזבה את מיטתו כמעט מהרגע הראשון, להזמין אליו את חברי ההנהלה, כי יש דברים דחופים לדיון ואינם סובלים דיחוי. לא רצה להסכים עם הרעיון שהוא הולך למות. למרות שידע כדיוק את מצבו.

24 שעות לפני מותו אמר לי, שיש לו הרבה מה לדבר איתי על עינינו החברה. למרות שכבר ראה את המוות נגד עייניו. הוא נלחם כארי במוות — כמעט 3 שבועות. אח"כ לא דיבר כבר יותר, תיכף אחרי שיחה זו הורע מצבו ולא הוציא כבר הגה מפיו. לא הפסיק לחפש את ידה של אשתו חוה.

באותו יום טראגי — ה-20.12.53 בבוקר, ישבתי על-יד מיטתו עד שעה 8.45. הוא פתח בכל פעם את עייניו, ראה אותי ולא הגיב. לא רצה כבר יותר לדבר וכעבור רבע שעה הוציא את נשמתו.

תוך 3 שבועות אלה סבל האיש יסורים אל-אנושיים. יסורים פיזיים ויותר מאלה יסורים נפשיים. ידע האיש שהוא הולך למות ובכל כוחותיו לחם עם המות ולא יכול לו. יהי זכרו ברוך.

ש. צימרמן

מסע החלויה יוצא מבית "ציט" שהם

מדברי זאב שינר

(קטעי מכתבים ורשימות)

בשנת 1945 הלך שינר לארצות הברית בשליחות ההגנה והמוסד לעלייה לשם אירגון "ועד יידי ההגנה וההעפלה". בפעולותיו זו השקיע המנוח מרץ וכוחות נפש רבים. ניפגש עם יהודים ולא יהודים, קירב רחוקים ורכש לבבות רבים לענייני ההגנה ועלייה ב' ולתנועה הציונית בכללה. הד מה לפעולתו זו ניתן בקטעי מכתביו של שינר לארץ, שנכתבו בדצמבר 1945 ובינואר 1946.

המערך

... הפסקתי את מכתבי — ולמחרת נאלץ הייתי לצאת לימים מספר לשיקגו. היו לי יומיים מעניינים ומאוד אינטנסיביים ואינני מצטער על התוצאות. היה כדאי הדבר. היתה לי גם פגישה אחת מאוד מרגיזה וקשה, אולם צריך להתגבר על זה. צריך לזכור מי הם ומה היו יהודי אמריקה... כל הדור הישן אשר בא בזמנו לאמריקה, בני דלת העם, שבילדותם היו בין תופשי ספסל הלימודים בחדר — נכנס כאן לעול של חיי עבודה קשים ומרים. הדור השני גדל על ברכי תרבות אחרת והוא רחוק ממקורות יהודיים, ניזון מזכרונות העבר של חיי יהודים דלים ברוח. רמת החיים הגבוהה באמריקה הקהתה את ליבם ואת רוחם. אולם עוד פועם בליבם סנטימנט פרימיטיבי ועמוק מאוד. כמוכן, לא כל היהודים כך, אולם החלק המכריע הוא כזה. צריך לדעת איך לקרב את היישוב הזה, צריך להכירו יפה. הוא יכול להיות כוח עצום...

העבודה כאן קשה, אולם האפשרויות רבות. בערבים — ומאוחר — אני חוזר סחוט ועייף. אני חולם על יום של מנוחה. מאוד רוגו על חברי אשר לא כותבים לי דבר ולא שולחים לי אשר הבטיחו — קטעי עיתונים בדואר אוויר. לא פיללתי לזה. ואין אני מתאר לי שיכולים ככה לנהוג...

... בינתיים אני שוקע יותר ויותר בעניינים שלי והנני מסובב מעגל אשר מונע ממני לראות את הדברים מחוצה לו. הארץ הזאת על העושר והרחוב שלה, על המשונה ועל המיוחד שלה, ההישגים הטכניים ורבי-הגוונים הרוחנית והתרבותית שלה, כשכל זה מתבשל ורותח במאמצים כבירים לקראת יצירת דמות לאומית ותרבותית אחידה, תוך מאבק סוציאלי עצום, אשר טרם היה כמוהו במדינה הזאת — מושך אותי בלי הפסק לתהות על קנקנה לשמוע וללמוד. אינני מגיע לזה. רק מתוך פגישה עם יחידים אתה חש בדופק הזמן של אמריקה. הפגישות עם ס. מאלפות ומעניינות מאוד. לאחר כל שיחה איתו נוסף לך משהו. עתה גם הזדמנתי עם דמות אחרת

איך רבשנו אותה

דני מספר

מן הספר "הספינה שניצחה" קורות "יציאת אירופה תש"ד". הוצאת "מערכות", תל-אביב.

הספינה "פרזידנט וורפילד" שירתה תחילה במפרץ העמוק צ'סה-פיק-ביי, בקווי בלטימור-נורפולק. המיבנה שלה היה טיפוסי לספינות אחרות מסוג זה. שנועדו לנסיעות קצרות. צורת בנייתן דומה לספינות הקיטור הראשונות שהיו מהלכות במיססיסיפי — ועד היום קיים שם קווי מסוג זה. ספינה "זקנה" היתה, כבת 30. היא נשאה את שמו של אחד מראשי חברת-האויביות, אשר לה היתה שייכת. בראשית מלחמת העולם, כשאנ-גליה היתה זקוקה ביותר לאמצעי תח-

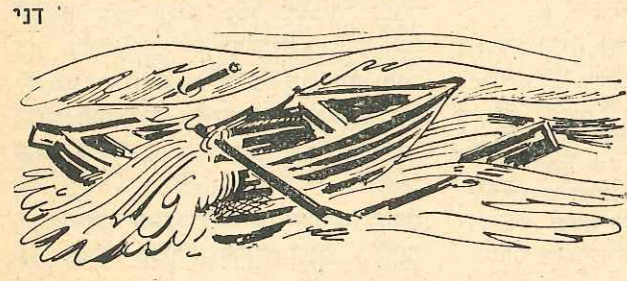
בורה, גייסה ספינות מכל הבא ליד וביי-ניהן גם את "פרזידנט וורפילד", או כפי שקראנו לה אנחנו: "הנשיא". ואולם, כיוון שנועדה לכתחילה למפרץ ולקווי קצר, היה על האנגלים להשקיע בה עבוד-דה רבה, עד שהותאמה לצרכי הסעת אנ-שים במספר רב ובים הסוער, והיה זה לטובתנו. צחוק הגורל הוא, שהאנגלים, דווקא הם, טרחו בהתקנת האונייה בהת-אם לצרכי ההעפלה — חיזקו את דפנו-תיה והגדילו את כלי הקיבול שלה לדלק ולמים, כדי שיהיה בכוחה לחצות את האוקיינוס. למזלנו, היו מכונות האונייה טובות וחזקות, על כן יכלה לעמוד במיבחן רציני בבוא השעה. סגולותיה האחרות היו: מהירות, נפח עצום ותנ-

אים טובים להובלת אנשים — תנאים סניטריים נוחים, חדרי שירות מרווחים, מיטבה מסודר למופת, דודים מתוקנים לבישול, מקררים מודרניים, אולמי-שי-נה נרחבים, וכדומה. בגלל כל סגולות-תיה אלו היינו להוטים לרכוש אותה ונכנסנו לשם כך בהתחרות עם חברה סינית, שאמרה אף היא לקנות את "הנשיא" לשימוש בין המפרצים הגדו-לים של סין, ומאחר שידענו מה המטרה שלפינו — ראינו זכות בכורה לנו, שילמנו מחיר גבוה יותר ורכשנוה.

לאחר זמן קצר היתה מוכנה להפ-לגה, ואולם או החלה התערבותם הרצי-נית של הבריטים, אשר רדפנונו החל מצעדינו הראשונים ולחצו על ממשלת הונדורס שלא תיתן לנו את דגלה, בדרך כלל גילתה ממשלת הונדורס עד אז אה-דה כלפינו והגישה לנו עזרתה לא פעם, אולם עם התערבות האנגלים נשתנו פני

מיטב חלקיה של התנועה הציונית, ובלא יודעים היא חודרת גם לתנועות הנוער... ואני שוב בניו-יורק, ובתוך "הגלגל".

... אם כי אינני עוסק בענייני תנועה, הלכתי לוועידת "הבונים". התנועה הזאת היא שתיל רך אשר כל רוח עלולה לעקרו. השובע והאושר של יהדות אמריקה היא אדמת טרשים לתנועת חלוצית. בכל זאת קשה לי להשלים כי בתוך יישוב של 5 מיליון יהודים תהיה התנועה כה קטנה. אין לי ספק, כי אחד הגורמים לכך הוא חוסר העלייה... ראיתי כשלוש מאות נערים ונערות, רובם בני 15-16, ילדים טובים, "אידישע קינדער", אם כי מועטה ידיעת העברית ביניהם, חיים הם את חיי הארץ, אולם רחוקים מאוד מהמעשה. יש כאן וויכוח מה צריך להיות המעשה החלוצי של תנועה זו. הצוו של הליכה להכשרה ועלייה לארץ דורש מהם התאמצות עצומה והתגברות על כל הסובב אותם. על הבית, על ההורים ועל הסביבה העשירה ורבת הקסמים, יש קסם רב בעולם זה. יש אידיאות מושכות — יש ליברליזם כוזב המקסים ומתרץ הרבה קושיות. ישנה מציאות יהודית רב-גונית הדורשת לא מעט תיקון ומעשים. אולם כל זה הרי גלות, גלות ולא יותר, על היקר ועל המתועב אשר בה. בלי רוח של מרד במציאות הזאת, לא תוכל לקום תנועה חלוצית...

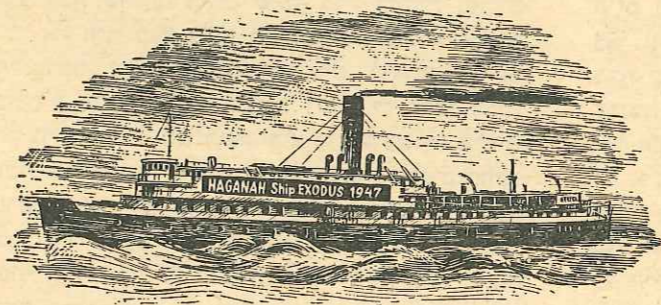
תרבות ומחשבה. ס. הוא אחד החשובים ביניהם. זה כשלושה שבועות הוא מפרסם בעיתון יום יום מאמרים בעקבות ביקורו בארץ. נפגשנו איתו עוד בארץ והוא חזר לכאן בשבוע בו באתי הנה ואנו נפגשים תכופות. באחת השיחות הציע שאסע לראות את מ. נסעתי ופגשתי אותו. זהו טיפוס מעניין מאוד — כיהודי וכאמריקאי. בעל בית-החרושת המשוכלל ביותר בעולם לגומי סינטטי. במלחמה המציא ושיכלל כמה דברים שהיה להם ערך רב במלחמת הג'ונגל. בזמן הפגישה סיפר לי את תולדותיו. בגיל 7 בא עם הוריו לארה"ב מרוסיה. התחיל במכירת עיתונים, כי אביו מת סמוך לבואו והוא נשאר המפרנס היחיד. בגיל 12 התחיל ללמוד. משך הזמן למד הנדסה, המציא המצאות שונות, קיבל פטנטים רבים והגיע למה שהגיע. האיש שופע מרץ וכוחות נעורים והוא רק בן 44. הינו בעל דעות מתקדמות. בראשית השיחה התחיל להתמרמר על התנהגות הבריטים ביאווה... זהו העניין המעסיק אותו... עוד טענות רבות לו כלפי רבים ושונים, רק צרת ישראל אינו רואה. הוא מוציא עשרות אלפים בשנה בשביל הסתדרויות כושים ומשקיע מאות אלפים בחקר מחלת הסרטן. אמרתי לו מה שהיה בליבי, לאחר חצי שעה התחיל לדבר אידיש. עם אמו הוא מדבר אידיש עד היום הזה. כאשר עזבתי אותו היתה לי הרגשה שאותו לילה תידר שנתו. למחרת היום סיפר לי ס. כי האיש טילפן אליו. היה נרגש מאוד מהשיחה שהיתה לנו. האמנם יתהפך משהו בליבו?

... תהיה זאת טעות לחשוב, כי המסקנה היחידה אצל יהודי אמריקאי היא ארץ-ישראל. יש גם מסקנה הפוכה: "באמריקה זה לא כך"... "באמריקה יש אושר מספיק לכולם", "באמריקה טובה יותר, ייטב גם לנו"... "מה שקרה באירופה מאדיר את אמריקה היהודית. ארץ-ישראל היא בשביל היהודים האומללים מאירופה". תורה כוזבת זאת היא גם נחלת

חבלי - התחלה

שליחותי בחוף-לארץ חלה בתקופת המאורעות בארץ, בראשית חוסר-עלייה. "החלוק" בפולין כבר נתנסה בשלוש-ארבע שנים של עלייה בלתי-מספקת, כשבקיבוצים - המוני חברים, העושים מזה ארבע-חמש שנים בהכשרה. חלק זה התחיל משפיע על ההווי ועל סיגנון החיים. נסערה התנועה והתפרצה לעלייה. אכן, התנועה הקימה כבר מיפעלים כלכליים חשובים, שאין להתבייש בהם אפילו בארץ; בקיבוץ ניכרת היתה עלייה כלכלית, וכל הציבור גילה עניין ב"בינין המשק" (כמו שקראו לזה שם). אם כי אין זה משק, אבל, בכל זאת, אינונטר גדול, ובמקומות אחדים, כגון: לודג', מחזור כספי ניכר). אולם לא בזה ראינו את העיקר. תנועת ההכשרה עצמה סבלה מחוסר זרימה לתוכה;

החובל. טקס מעין זה היה מקובל בכך ספינה מספנותינו. עם הדגל היינו מגי- שים ספר תנ"ך לרב-החובל ומשביעים את הצוות שבועת ההגנה. בדברי הנאום הקצר שלי בטקס, שילבתי אותה פיסקה מנאומי של ב. כצנלסון ז"ל בקונגרס ל"ט, על סף מלחמת העולם, שבו הת- ווכח עם מתנגדי העלייה הבלתי ליגא- לית שבקרב ציוני אמריקה והביע דברי תפילה, כי נוכח לכך שיהודי אמריקה יושיטו יד לתנועת העלייה היהודית:

גראואל ומה הביאו אלינו. אז קם הכומר, ניגש לשולחן, קיבל מידי את התנ"ך, ותחת לשאת נאום סיפר סיפור-משלים קצר, שתוכנו דתי ואנושי. בסיפור זה כבש כל לב. טובה היתה ההכרה, כי איש מעין זה איתנו באונייה היוצאת לדרך קשה ורכובה בסכנות בלתי צפויות מראש.

למושבה, עבודה, שיתוף, העלייה בפני עצמה, עצם עליית האיש לארץ - צריכה להיית קשורה במעשה מהפכני. אכן, בגרעין התנועה קיננה זה מזמן המחשבה על עלייה בכל הדרכים, אולם היה דבר אחד קשה מאוד, שהעיק על זכרון התנועה: "כשלושה של "וולוס", לא היה איש שיוכל לקום ולהגיד: "בידינו הדבר - ונעשה". היחידים, ואולי האחד אשר יכול היה לקום ולהגיד ולעשות - אף הוא כרוך היה אחריו צילה של "וולוס". לא אגיד ש"וולוס" כשלוש היה. מעשה גדול היה המעשה, ונכשל בסופו לא מתוך חוסר-כישרון של העושים. ייתכן לומר, כי נכשלה התנועה כולה שראתה בכך עניין שבקוניונקטורה ולא אחתלתא של עלייה בכל הדרכים.

בשיחות חברים סוכם: צריך לנסות פעולה, זכורני כינוס של פעילי הסתר-רות-נוער, שהתקבצו בקימיר על גדות הוויסלה - עיירה פולנית-יהודית חמו-דה, עטופה ירק, מתנשאת על גבעות. בפגישה זו ביקשנו להעלות את תביעת ההליכה להכשרה מתוך תנועות-הנוער; באין עלייה רצינו לשוות להכשרה צעד ראשון של עלייה לארץ. אחרי ישיבת לילה, כמנהג המדינה, התאספנו בשלוש אחר הצות אי-שם בעיירה. שמעון, שעמד לחזור מיד לארץ, אליו, בעצם, היתה מופנית התביעה, שיעמיד עצמו לרשות הפעולה. הוא היה היחיד, אליו אפשר היה לארח ולהתחיל.

עוד לפני ישיבה זאת טרם-בוקר, שוחחנו שניינו ארוכות כשאנו מהלכים באחת השדרות היפות שבעיבורה של העיירה. ביקשתי לשמוע מפיו, ולו רק לצוד "מבין השיטין" של דבריו, במה הוא מוכן וכיצד רואה הוא את ראשית הפעולה, אך שמעתי ממנו רק שאלה אחת קצרה מופנית אלי: "המוכן אתה לכך?" - כשענית ל: הן - הלם לבי בי בחזקה ונדמה היה לי, שאולי פויו מדי הייתי בתשובתי, שכן לא ידעתי כלל במה וכיצד מתחילין, נפרדנו זה מזה בכעין "תקיעת-כף" להתחיל. חזרתי לקיבוץ באמונה, כי יכול אני לבשר לחברים מעוני-הציפייה, כי קרוב היום ונתחיל במעשה, שהוא הגדול ביותר בימים אלה ל"החלוק".

והימים - ימי הוויכוח על החלוקה.

הכל סוער-נחפזים. ממחרים, משל הגאולה ממשמשת ובאה. היה זה כאילו לא בעיתו להגות ולדרוש בעלייה זו. ראינו ימים קשים באים עלינו: ראינו, שהתוכניות הגדולות היפות, אפילו תת-גשמה בחלקן, לא תביאנה גאולה לתנו-עתנו.

היינו, כפי שאני רואה עכשיו, צנו-עים ביותר ומסתפקים במועט. ביקשנו לעשות ניסיון ראשון ולהעלות קבוצה קטנה של 50-60 איש. לשם כך צריך לשכור איזה כלי פרימיטיבי קטן. תיאר-נו לעצמנו, שזו צריכה להיות סירת-מפרשים בעלת-מנוע, כמובן. סירת-מפ-רשים - על שום ש"תמימה" היא ואין כל חשד עליה: שט לו "כלי" קטן במים, אינו מעלה עשן ואינו מבליט את עצמו ביותר, לא ישימו לב אליו לא בצאתו ולא בבואו. האנשים ירדו לסירה ויפ-ליגו. לא זו בלבד שביקשנו לארגן עלייה בלתי ליגלית לארץ-ישראל, אלא גם להוסיף חטא על עוון: לסדר יציאה בל-תי ליגלית מאתונה. התכנית, נדמתה לנו, פשוטה, פשוטה ביותר.

מהארץ הובטח, שאנשי הים לליווי הספינה מוכנים וכי בעוד ימים אחדים יודיעו לנו על גמר-ההכנות. זכורני טיולי הראשון עם שמעון בפיריאוס עיר-הנמל. אותה שעה צץ ועלה במחוי סי-פור המעשה של מנדלי, מתקופת העלייה המתפרצת לא"י בשנות השמונים למאה שעברה. מעשה ביהודי שנכנס לחנות זרעים ותבואה, חופן מלוא חופנו חטים ושואל לו להנוני: יפים שעורים אלה? הנה גם אני מזמן עצמי להפליג לא"י, ראינו את עצמנו שעה ששוטטנו כנמל פיריאוס, ביתר דיוק: בנמל הסירות. כאן עוגנות היו עשרות רבות, מאות סי-רות-מפרש, עם וכלי מוטורים, עשויות ברזל או עץ, ואמרנו: כאן הצי הדרוש לנו, כאן נמצא את הסירה הראשונה שבבילנו.

ראינו את הסירה "שלנו", והנה היא סירת-עץ בעלת שני תרנים ומוטור ולה מחסן גדול. כאן צריכים להיכנס 50-60 איש! כשהתבוננתי בסירה, נתרעד לבי: האם בה אפשר להגיע? אולם שמעון משיב לי: קולומבוס בכבודו ובעצמו הגיע לאמריקה באונייה של 49 טון.

סומך אני עליו. את בעל-הסירה אנחנו רואים פעמיים ביום - יוני זקן, שש אצבעות לידו האחת. מדבר הוא גם תור-כית, לפנים היה עשיר מופלג. שלח ידיו בכל מלאכה אסורה, הבריה כל דבר שהיה כדאי. עכשיו באו עליו ימים קשים: אין סחורות להברחה, מוכן הוא איפוא לעסוק גם באנשים. הוא הבין לנו, אולם לא רחשנו לו אמון. בעינינו שלנו מוכרחים אנחנו להיות, קודם-כל, "משוכנעים" מהגויים. שמעון סיפר לי רבות על תקופת "וולוס", על גוי ששיכ-נע אותו ולבטוף גם הליכו שולל. כיצד מוצאים איפוא גוי, אשר שכנע ישכנע ורמה לא ירמה? - "גוי" זה, לא קנה את לבנו ביותר: ממעט בדיבור, שלא כדרך היוונים. קשה להתלהב, אולם כשהוא זועם - נו - נו. נוהג הוא להסב כשידי משחקות במחרוזת, מעלה עשן ממקטורת, מדבר אל היהודי שלנו יוניית והלה חוזר ומשבר את אוזניו בלשון שחציה יידיש וחציה גרמנית. עבודת הידברות זו - עבודת פרך היא! לבסוף אנחנו גומרים איתו, ושוטלים על ידו גם דמי-קדימה.

הוצע וסוכם שעלי "לגשת" לארץ. לנסוע לארץ אני אמור לא רק בכדי להודיע שהאונייה עומדת לבוא, אלא גם להעלות את העניין כולו בפני חברים אחראים. דבר זה העמיד אותי בפני תפקיד, שהיססתי אם אוכל לשאת בו, ואני ידעתי, שקיימים חילוקי-דעות בארץ. אך חייתי בהרגשה, שאם לא נצ-ליח זאת הפעם, לא יסלחו לנו לעולם; אם לא נצליח - תעבורנה שוב שנים בטלות מעבודה, כשם שאירע לנו כשעתו אחרי כשלושה של "וולוס".

... ביום שישי, ערב שבת, באחת עשרה שעות בבוקר, אני מופיע פתאום בתל-אביב. פגישה ראשונה שלי - עם כמה חברים קרובים לעיניי. אפתעה אני בשבילם. אמנם הברקו מברקים, אבל מה טלגרמה צוננת לגבי דברים חיים מפי חבר מבושר ואומר: עוד שבועיים ימים - ואנחנו כבר יוצאים.

אני נפגש עם X. מגולל לפניו את הפרשה מבחינת צרכי "החלוק". אינני מעלה צרכי מלחמה פוליטית-ציונית ולא שאלת פליטים; מדבר אני על הצלת תנועת "החלוק". הוא הבין לי בנקודה

הדברים, ורק לאחר פעולה מאומצת הצ- לחנו לבטל את הגזירה, והספינה יצאה לאירופה עמוסת צרכי-מזון, מתוקנת כראוי וכל הצוות איתה. לרוע המזל קרה כך, שבכניסתה לאוקינוס האטלנטי - טי - יחד עם עוד שמונה אוניות - נסחפה לתוך סערה עזה. כל התשע נחב-לו וספינתנו חזרה לנורפולק לשם תיקון-נים. החבלה לא היתה רצינית, אבל לרג-שהייתה המיותרת של הספינה במקום, העמדנו בפני מחסור בדלק - מחסור זה היה כללי אותו זמן באמריקה, גם חברות גדולות סבלו ממנו, שוב היה עלינו להשקיע עמל רב כדי להתגבר על המכשול הנוסף, ורק הודות לקשרים הטובים שהיו לנו השגנו דלק בפילדלפיה והספינה יצאה לשם למלא את הטנקים שלה. אותו זמן גבר שוב לחצם של הבריטים על ממשלת הונדרס ווו גזרה על הקונסול שלה בניו-יורק להסיר את דגלה מעל "הנשיא" ונשקפה לנו סכנה שנשאר תקועים במקום, כי היה עלינו לחכות לדלק שלושה ימים. רק המקרה הוא שהיה בעזרתנו ויצאנו מכל העניין בשלום.

"יציאת אירופה" הצטיינה בין השאר גם בזאת, שהיה לה מספר עובדים גדול ביותר ומרביתם יהודים מתנדבים. בין המתנדבים היה גם הכומר הפרו-טסטנטי, ג'ון גראואל, שמילא תפקיד חברתי חשוב בין העובדים האמריקנים. בן 28 היה, אדוק בדתו ופרוגרסיבי ברו-חו. שטח פעולתו לפני כן היה בכפרי הכורים והשפעתו עליהם גדולה. ציוני נלהב היה והעיניין היהודי קרוב לליבו. פעיל בוועד הנוצרי-ידידי-הציונות ומטעם הוועד הזה המליצו על הצטר-פותו לצוות של ספינת מעפילים. תחילה לא התלהבתי לרעיון זה, אך עם פגישתי הראשונה איתו שיכנע אותי באישיותו. הוא הסכים להיות כאחד העובדים, וגם אמנם ניגש מיד ברצינות למילוי תפקי-דו ועשה בכל עבודה קשה - שפשף רצפות, שטף כלים, עמד בשמירה וכדו-מה. תחילה קבלוהו החבריה בצחוק, ואו-לם במהרה התגבר על כל הקשיים והש-פעתו המוסרית על הבחורים האמריקנים היתה גדולה.

הגיעה השעה להפלגת הספינה והמו-עד לטקס מסירת הדגל העברי לרב-

זאת ופסק את פסוקו: לו רק בגלל זה — כדאי וכדאי! אם כבר התחלתם — על אחת כמה וכמה! אותו יום נפגשתי גם עם כמה חברים אחרים. מרגיש אני שאני מביא מעין בשורה. כבר עייפו מהוויכוח על החלוקה. המאורעות נמשיכים. נהרגים ונהרסים. היישוב מגלה אמנם כוח-התגוננות, אולם מה רבה החשיבות הנודעת להבלטת כוח זה דווקא בימים אלה!

בארבע אחרי הצהריים, בגשם, אני יוצא לדרך לגייס חבר. בביתי עוד לא הייתי, ואני כבר יומיים בארץ. עכשיו, נדמה לי, הכל תלוי בכך אם האיש המ' בוקש יקום וילך. השעות עוברות, והא' דמה מתחת רגלי בוערת. בדרך עוצר אותנו משמר אנגלי. בדק-בדק ולא מצא דבר; כי עיניין עלייה ב' בליבנו — נעלם גם מעיניי בולשות. נוף הוא בנו על שאנו נוסעים בלילה בגשם. ואתה צא ולמד גוי זה הלכה!..

את שער המשק פתח לנו חבר וותיק — ידיד מאו. תמה הוא שבאתי באישון-לילה, אחרי שיחות עם חברים ואחרי שיחה עם האיש, הוסכם שיסע איתי העיריה. ראיתי בזה כבר ניצחון של חצאי. אביאנו לעיר ושם כבר יקחו אותו ו"ירביצו" בו עד שיאמר: רוצה אני.

נדמה היה לי, שאנשים — פרט לאותה קבוצה קטנה שאני בא איתה במגע במישרין — מתחת לסף הכרתם רוחש איזה אי-אמון. המועמד להורדה — דומה היה עלי — מביט בנו בחיך של פיקפוק: "ידיד ברקיע השביעי"...

אולם סופו שנוצח. לשעה קלה בא — וכבר נשאר לימים מרובים.

לפני ההליכה אל X, אהזתני מעין קדחת. מסתבר, אם הוא יגיד "לאו", לא יקום דבר. ככלות-הכל אין אנו מבקשים לעשות זאת למורת רצונו.

אני פותח בהסברת העיניין, מספר על "החלוקה". על הכרח בעלייה כעת; אינני מדבר לא על א"י ולא על בחינות אחרות: מציג את עצמי כאיש "החלוקה", שגמר אומר לעשות זאת. כאן פרץ וויכוח. הוא מסביר באותות ומופתים כמה נזק עתיד דבר זה לגרום לנו ולעלייה. הרהבתי עוז להתווכח. אולי פסקתי כמה פסוקים. שלא הייתי צריך

להשמיע, אולם מאליהם פרצו, לא אני אמרתים. אמרתי, כי על עלייה ב' איננו רואים צורך בהחלטה. הוא רואה בתשובה זו "חוצפה" יתירה מצדי. חזרתי ושאל-תיו: האם בתקופת העלייה השלישית שאלו המתפרצים לעלות בכל הדרכים, את פי וועד הצירים? ייתכן, שוועד הצירים היה אומר "לאו" — אבל תנועת "החלוקה" לא יכולה היתה אלא לקום ולעלות.

מדברי הראשונים לא הסיק, כנראה, שאני מספר כבר על דבר שהוא בגדר עובדה. משנודע לו שהאנשים כבר בלב ים, קפץ כארי ואמר: הוא יתבע אותי לביורור-חברים. אולם אחרי רגע צנח בכורסתו, קם ואמר: אז מה אתה רוצה ממני? — אני אומר לו: באתי להגיד לך, שהנה את הדבר הזה אנחנו עושים, ואנחנו רוצים שאתם בארץ תעשו הכל, בכדי להעלות את הבאים בשלום. הוא התרומם כרוח מכורסתו וקרא: "אותו לילה, שהם יגיעו לחופי-הארץ, תבואו ותעירו אותי משנתי ואני הולך ראשון לעזור לכם! שעה שיהודי מגיע לחוף הארץ — כשר הוא בעיניי וכמוהו כיהודי שהגיע בעלייה רגילה. — מי שיצא — יצא. אולם, להבא — לא! רוצים אתם בירור — נברר ונחליט על כך. לא ייעשו דברים כאלה בלי החלטה". כאן נתגלה החבר שב-X, היהודי החם, האדם היקר, העובדה שיכנעתו.

לאחר — מכן הלכתי לביתו של א. מצאתיו עייף ומיוגע אחרי יום של מאור-עות. אך פתחתי לדבר בענייני שלי. הת-נער, הקשיב רב קשב, סבור, שאסור היה לעשות בלי החלטה קודמת. אולם גם הוא "גזלן יהודי": בדעבד — שאני, עוזר יעזור, ככתוב: "עוזב תעזוב עימו". שואל לפרטים, צמא לכל מילה. בהמשך השיחה משתכח הקושי שבראשיתה, ורו-אים את א. הנאמן לעיניין, המזומן לכל מאמץ.

צריך אני לקחת איתי מלווה, איש-ים, שיארח אל האנשים להביאם לחוף-מיבטחים. האונייה חוזרת בשבת בשלוש אחרי-הצהריים, ורק ביום שישי בבוקר נתפנתי לפקוד את ביתי. עשרים שעות היותי בבית השקיטו את לבי, הצלילו את ראשי שקעתי באווירה חמימה של חברים קרובים, של משק, שגדל והתפתח בחודשי העדרי.

אכן טוב לאדם המיטלטל בעבודה כזאת, בחוסר-ביטחון כזה, טוב לאדם אשר בית לו.

אני חוזר לאתונה והנה כשלון; הגוי — לא גוי, הספינה — אינה ספינה, והכסף אשר השקענו — לא כסף. מתברר, כי ספינה זו שעליה התקשרנו עם הגוי אינה שלו; בכסף שקיבל מאיתנו ביקש לקנותה. בינתיים צריך היה לתקן את המנוע, שהיה לקוי ביותר, דבר שדרש השקעה מרובה ללא ביטחון שהכל יהיה כשורה. עזבנוהו איפוא לנפשו, למרות כל ההכנות שעשינו, למרות ההבטחה שהבטחתי לחברים בארץ שהנה אנחנו כבר יוצאים.

הפרשה מתחילה מבראשית. אחרי ימים מספר מצאנו "גוי" חדש. "מאברוס" שמו, שכן שחור הוא כופת. פניו פני שודדיים. בבואו אלינו לשיחה מבוסס הוא ביין ריצונו (מין יין עממי, ולו ריח עץ-הקיקיון; מרבים בשתייתו ואין ממה-רים להתבסס). שטוף בדיבור, ומיזוג חם ביותר. על כל שאלה ועל כל דרישה באה תשובתו בביטחון גמור. מדבר בידיו וברגליו, כל עצמותיו תאמרנה, טוב-לב עד מאוד. אינו רגיל כלל בעבודה כשורה. לבו קץ בהובלת פסולת הזיתים וכיוצא בכך; נפשו יוצאת לעבודה שחורה. אמר-נו: הדא הוא! אף שדורש הוא כפליים מקודמו. הוא שיכנע אותנו.

ולנו עוד גוי אחד קטן, חורילו, והוא עבדו הנאמן של היהודי המתווך. אינטלי-גנט יווני טיפוס. שימש קפיטן בצבא היווני שהלך לטורקיה לאנטוליה, מורה למסיקה, איש-אספורט. שחיין בעל פרסים. מהיכן ירק זה חי? — אל אלוהים הוא היודע. תומך בעניים, מאסף חתולים עזובים שברחובות, מנצח על המקהלה של הקהילה היהודית בראש-השנה וביום הכיפורים. יודע בעל-פה "ויהי בנסוע הארון" ומבטא זאת כגוי מובהק. טוב-לב ונאמן ככלב. עם כל האינטליגנציה שלו, הריהו פרימיטיבי מאוד ולא חכם ביותר. קשרים לו עם כל מיני יוונים; מתוך ישיבה בבתי-קפה שלהם. חורילו זה — ידידו של המתווך הוא. מה לו ולזה? — ידיעתו במוסיקה. הוא מלווה על הפסנתר כשהיהודי שר "אריות"; משרת הוא אותו בכל ראשון בשבת, כשהו יוצא לטייל רכוב על סוס; עוזר לו בדברים של מה-בכך במשק-ביתו — ובא לפעמים על

שכרו. אנחנו הקצבנו לו משכורת; זאת הפעם הראשונה בחיינו שמשכורת קבועה לו. הוא כבר מגהץ את מכנסיו, עונד לו עניבה חדשה. הוא המקשר שלנו, רץ מאתנו ל"גוי" וממנו אלינו. אנחנו אליו — ברמזי יוונית, בחצאי-מילים צרפתיות, ובשעת הדחק — גם במילה אנגלית מסייעת. כשצריך לקנות מזונות — הולך הוא לבדוק מחירים. נואל למדי הוא, אולם עם כל זה שכלו שכל "גוי" בריא, לימים, כשעלינו לגדולה והיה לנו לפה, קרה מקרהו להיפגש עם אחד מראשי המשטרה. הלה שאל אותנו: עד מתי יעבדו עוד בעלייה ב'? — הוא לא נמלך הרבה בדעתו וענה בפשטות רבה: עד שתקום מדינה יהודית! — מבקש הוא להתגייר ולהשתקע בא"י, אולם קודם לכל רוצה הוא להפליג בסירה הראשונה ולהגיע לארץ, להראות להם, לאנגלים ולערבים, כיצד עולים יהודים לא"י.

המשא ומתן עם "השחור" מתקדם בצעדי-צב. סירתו — סירת-מוטור עשויה ברזל ולה תרנים ומיפרשים. אומץ-רוחו מעודד אותנו ומשרה ביטחון בלב. מש-שאלנו אותו: כיצד נוריד את האנשים לאונייה? הרים, כמינהג היוונים, ידו האחת למעלה, הטיל את השנייה לאחור, הת-רומם מכסאו מועק: מה? לי לא יתנו ל"העמיס"? — מהיכן בא לנו ביטחון זה, שהכל יהיה כשורה — לא ברור לנו עד היום הזה; אולם, יוון זו ברוכה במיפרי-צים הרבה. בכל מקום אתה יכול "לבנות" נמל. בכל מקום יכולה לעגון אונייה, וספינה כזאת לא כל שכן. אמנם עומדת היא בריחוק מאתיים שלוש מאות מטרים מהחוף, אבל אפשר להגיע אליה בסירות. שוכבים אנחנו על מפת יוון, שוקדים במיוחד על חופי אטיקה, מחפשים מקום נוח לעגינה. הנה כבר הימים האחרונים. מחר-מחרתיים צריכים האנשים לבוא. בעל-הניסיון שבינינו מעלה זכרונות מימי "ולוס" — מאות אנשים הגיעו ופקידי הרכבת לא ידעו מה מעשה יעשו, בא הוא עם חברים אחדים תחת מבקרי הכרטיסים ועשו כל הטעון עשייה. המולה ורעש, המון חבילות, וחלוצים וחלוצות ויהודים-סתם. הרי זה לצנינים בעיני הגויים, ובוודאי מצויים בלשים גם מא"י, והרי הכל עלול ללכת לטימיון. חרדנו מאוד לאותן השעות שבין הבאת האנשים ברכבת ועד הגיעם לאונייה. בנקודה זאת עלולים אנו להיכשל. אם נוסעים ברכבת

שישים וחמישה בחורים יהודים במעילי-עור, היוצאים, כביכול, לטייל — זה מס-תבר עוד. אולם אותה שעה עצמה הרי יראו את פניהם החיוורים של בני-העיירות, וכל עיין מבחינה, כי הללו הם מהני גוברין, המבקשים להכריח את עצמם לארץ-ישראל... נמנינו וגמרנו, שאנחנו נשב ממול תחנת הרכבת, ובעל-הניסיון יצא לתחנה הקרובה לאתונה עם "הגוי" שלנו להקביל פני האנשים בבואם ברכבת ויצונו לנהוג מינהג תיירים. תפילה נשאנו בלבנו, שתזרח החמה ולא יפריעונו לא רוח ולא גשם. היה זה בדיוק ב-31 בדצמבר, תכונה של ערב-חג בעיר. דבר זה הוא דווקא לטובת העיניין. והנה הם באים. הנה בעל-הניסיון, והנה פנים ראשונים של חלוצים. צועדים הם כעל ארץ זרה. הנה הם כבר מצופפים באוטו-בוסים — ואנחנו מאחוריהם במכונית ממהרים.

כשהגיענו למקום, עברנו על פניהם, ואילו האוטובוסים שלהם נעצרו על יד החוף. הנה סירות הייגים האמורות להע-בירם לאונייה. בעל הניסיון ואני יוצאים לשוטט. עולים על אחת הגבעות, משקי-פים על המפרץ החמוד. מרחוק מזדקרים הרי הפילופונס עטופי שלג. משמאל — ההרים שבררך לאתונה עוטי ירק, ואונייה קטנה עוגנת לה במפרץ זוטא זה, והיא מתחילה בולעת לקרבה סירות מוליכות חלוצים. "מברוס" שלנו צועד לעבר בית-המשטרה הקטן, הרחק מהאונייה, אך שוהה שם למעלה מהמשוער. לבנו חרד.

נדמה לי — אומר אני לבעל הניסיון — כי נשארנו על הגבעה הזאת כנפוליאון בשעתו בשערי מוסקבה, ותחוינה עינינו את הכשלון הראשון. והנה "השחור" חוזר ופניו לעבר האונייה. אולם לא הרי הליכתו זו כהליכתו תמיד. קצב אחר לה, לא כך הולך "השחור". וודאי דברים בגו. אחרי רגעים מספר יוצא אחריו בצעדים מהירים יותר אחד השוטרים, מדביק אותו באמצע הדרך ומחזירו.

היום רד, הגיע אלינו "המתווך". מת-ליטים שהוא ישוב וירד, יהיה במקום על כל צרה שלא תבוא. ואנחנו עולים למעלה, ע"י הגשר, מעל לתעלת קורינת, מקום שממה. בית-מרוח בודד. שומר על יד הגשר. אנחנו מהלכים על פני הגשר הלך וחוזר. החמה שוקעת. האין זו שעת-שקיעה לכל המעשה אשר עשינו? — יודעים אנחנו שחל עיכוב, כי יד המשטרה

באמצע, שהעיניין לא כשורה. האנשים, להם אמנם לא יקרה מאומה, אם יענישו ואם יחדלו — לא זה הקובע, אבל דבר זה עלול לחבל את כל המיפעל שלנו. כלום לא יכולנו לחזות את הסכנה מראש? איכה הלכנו לכך? האין אנחנו אשמים? כלום איננו ראויים לספוג מלקות? — המח-שבות מתרוצצות. הערב מוחשיך. מבקשים אנו להסיה צרת-לבנו. בלילה הגיע "המתווך" ברגל, נושם ונושף וכולו מכוסה זיעה. קשה למלט מילה מפיו; רע. "השחור" חבוש. על הסירה הופקד משמר.

החלטנו, שכל הנמצא כאן יישאר, ואנחנו ניסע העירה, נרתום את ידינו למעשה-הצלה. כל זה מגוי וגמור במיעוט-דיבור, במבטי עיניים בלבד, כי קשה היה לדבר וקשה היה לראות אחד פני רעהו. יוצאים אנחנו לכביש. באקראי מזדמן לנו אוטו. בשעת לילה מאוחרת הגענו לאתונה. ישבתי עם בעל-הניסיון עד שלוש בלילה ותיכננו תוכנית יום מחר.

היה לילה ממושך ואיום. רק לפנות בוקר חטפתנו תנומה. התעוררתי לקול צילצול. עורך הדין שלנו בא. אני יוצא איתו מיד למקום עגינת האונייה. בינתיים העבירה אותה המשטרה למקום אחר בקירבת ישוב שומם. לפני המלחמה היו כאן עפרות ברזל, הם נוצלו, כנראה, עד תומם, וכל הכפר על פועליו עקר מאן. כלתה נפש חיה. במפרץ זה עוגנת האונייה.

כאן אמור הייתי לחכות עד הערב ולראות בהפלגת סירתנו, שכן אחרי כמה השתדלויות שלנו סודר העניין, והעולים צריכים היו להפליג בו ביום, באחד בינואר 1938 לפנות ערב.

השעות ארוכות. מהלך אני בין החור-בות. השקט שמסביב וכל השממה הזאת הולמים כל כך את מצב רוחי. רואה אני ספינתנו זו, את "פוסידון", ואנשיה לא ייראו, כי פקודה פקדה עליהם לשכב בתוך המחסן. רואה אני עשן מיתמר מארובת-המיטבח הקטנה ועשן זה משמח את לבי, כי חיים רוחשים באונייה זו, המוליכה בחורים שלנו בדרך ארוכה וקשה.

דני זבריו של דני בספר המפילים" — תרצ"ז-תש"ו. — בהוצאת הספרים של ההסתדרות הציונית.

בעתונות — עם מותו של שינד

עמדו לו כשרונותיו והניסיון העשיר שרכש לו בתקופת ההעפלה.

עם מותו נעקר מבין בוני המדינה איש רב-כשרונות ובעל מרץ, בעל חזון וכושר מעשה, אשר יכול היה להעניק הרבה לכל עינינו שבו עסק ופעל.

וחבל על שהלך והוא עדיין בעצם פריחתו ובמיטב כוחותיו.

מ. ר.

דבר

ספק רב אם בילדותו ובנעוריו חלם שינד, שנולד וגדל בסימטאותיה של וילנה, כי יום יבוא והוא יהיה בין אלה שהחיים יועידו לו את התפקיד הנועז להיות בין מפלסי נתיבות לספינות-מע-פילים ויעמידוהו בהמשך הזמן בשורה הראשונה של בוני הצי המסחרי הישראלי.

עם עלותו לארץ פנה שינד, כאלפי בני דורו ותקופתו, אל התנועה הקיבוצית ומשאת נפשו היתה להתערות בקרקע המולדת, באיילת השחר — מקום היאחזותו הראשון בארץ, ושבאדמתה ציונה לטמון את שרידיו — נתגלו התכונות העיקריות של אישיותו: להט עשייה, מרץ בונה ומפרה, אופי נועז, נכונות לקורבן והקרבה עצמית, הבנה רבה בענייני משק וכלכלה.

ובבוא היום כאשר מוסדות היישוב הזעיקו אל דגל ההעפלה וההצלה כל בחור וטוב — עמדו לו לשינד תכונותיו אלו והוא תפס את מקומו בשורות הראשונות של אנשי המוסד לעלייה.

ביכולת מפליאה התאקלם במהירות בעולם המושגים והעיניינים החדשים, שבהם הוטל עליו לעסוק: עסקי ספנות, רכישת אוניות, אירגון ההעפלה.

בתפקידו זה פעל גדולות ועוד יסו-פר רבות על עלילותיו של "דני", אשר בכינוי זה היה ידוע ואהוב על רבים בארץ ובתפוצות, אחד הפורדים והמצילים שבימי עברה ושכול השליכו את עצמם מנגד, העלו לארץ רבבות יהודים והצילו מהתופת.

עם ייסוד המדינה שיקע עצמו בבני-סוסו של צי הסוחר הישראלי, גם כאן

כשכן למשפחת הוריו התרשמתי מייחסו החם, כלפי אימו האלמנה, הדיברה "כבוד את אביך ואת אימך" היותה בעבורו רו מעין קריטריון מוסרי עליון.

כאחד ממארגני ההעפלה, זכה ל"תפיסת עיניו" של מר בן-גוריון, יב"א, שמינה אותו כמנהל משרד הביטחון ושינד חבק אז זרועות עולם: בשלח לאמר ריקה, רכש אוניות חדשות, אך מדי פעם היה קופץ כמובן הביתה, להתחמם בחיק משפחתו הטובה — אימו, רעייתו בתו — וחוזר שוב.

הנה חוזרת היום גופתו לקיבוץ קיבוץ איילת השחר, שהיה בין מייסדיו, ונסתם הגולל על מעיין המרץ השופע הזה. ידיעות אחרונות

עם מותו של זאב שינד בן ה-44 איבדה הספנות הישראלית ללא עת את אחד מבונהי הדינאמיים ביותר, בן למשפחה יוצאת פולניה, הצטרף עם עלייתו לקיבוץ איילת השחר, לפני 16 שנה נכנס לשורות מפעילי העלייה ב-1948 הצטרף להנהלת "ציים-שהם" ופעל רבות להרחבת הקו האמריקאני

של חברה זו. בין הייתר היה לו חלק רב בביניין האוניות הישראליות הראשונות בהולאנד, ובשבעות האחרונות לפני מחלתו השקיע מאמץ עליון בשיכנוע המוסדות לאשר ביניין אוניות מכספי השילומים בגרמניה, בעזרת "אמפל" גייס אמצעים רבים לחברת "ציים" בפעולה באמריקה בשנת 1951.

קשרו עם הספנות בא מפעולתו למ"ען העלייה, "הבלתי ליגאלית", במהרה הוברר לו שאפשר לארגן קבוצות רבות הרוצות וצריכות לעלות לארץ, והקושי העיקרי היה בהעברתם והורדתם בארץ. צריך היה לקנות אוניות וספינות, להר-כיב צוותות, לצייד אותן ולהשיטן למקו-מות ריכוזי העולים למען העברתם אר-צה. מפעל העלייה לא יכול היה להסתפק רק באירגון הפעולה הספנותית-ימית, הוא צריך היה גם לגייס ידידים שיוכלו לתרום כסף לפעולה כזאת, וידידים רבים היו לשינד, כי היה איש חברי וחביב, ובעיקר באמריקה הצליח לארגן חוג ידידים שעמדו לימינו בתפקידיו הקשים והמרוכזים.

שינד היה אישיות תוססת, קל תנו-עה, חרוץ ואמביציוזי, במובן הטוב של המילה, הוא היה קשור בגוף ונפש במיפ-על הציוני, בקיבוץ גלויות, בביניין הארץ, אישיותו הפעילה השתלבה יפה לתוך הדינאמיות של המפעל הציוני, טבעי שהוא העריץ את בן-גוריון כמנהיג העם ומנהיגו האישי, וכשקרא לו להיות מנהל משרד הביטחון ואחר כך של משרד התחבורה, הלך לתפקידים חדשים אלה בכל ליבו ומרצו, למרות שהיה יקר לו ביותר מפעל הספנות.

לאישיות דינאמית וחזקה כמו לזאב שינד לא היתה סבלנות למחלות, ולא שם לב לכאבים שצריכים היו להזהיר אותו בפני מחלת הכליות הקשה, כשקיבל הת-קפות קשות והועבר לבית חולים, היה מאוחר מדי וכל מאמציהם של רופאים טובים ומסורים לא יכלו לעזור לו עוד.

בשורות בוני הספנות העברית יחסר מרצו הרב, היוצר, התובע הרחבה והת-קדמות, חבריו ועוזריו יכבדו את זכרו ביותר, אם ימשיכו לבנות ולהרחיב את הספנות העברית, שבהקמתה היה לו חלק חשוב, ולשם הרחבתה וביסוסה הק-דיש מיטב מרצו, כוחו ונפשו.

ב-1948 הצטרף להנהלת "ציים-שהם" ופעל רבות להרחבת הקו האמריקאני

ל"כללן"

...בשלהי שנת 1945 הופיע זאב שינד, בכינויו המחתרתי "דני", בניו-יורק, והימים ימי התגברות ההעפלה והמאבק במדיניות-החנק של ארנסט בוויין.

ישבנו בבית פרטי בברוקלין במסי-בה לכבוד שליחי ההעפלה וההגנה, הקהל, חברי התנועה מארצות הברית ועסקניה ושליחים מהארץ, היה מתוח במקצת, הידיעות על הסגר הצבא הברי-טי בגבעת השלושה וקרבות-ההתנקשות הסעירו את הרוחות, ובייחוד היו דרו-כים החברים האמריקאניים, יען כי זו היתה פגישתם הראשונה עם אחד מפעי-לי ההעפלה.

...דני נכנס לחדר המלא מפה אל פה, דמות שקטה, פנים מחייכות, דיבר-רו נעים והליכתו חופשית, התיישב והחל מספר בפשטותו על סירות בודדות המפ-ליגות בלב ים לקראת אוניות ההעפלה הטועות בלילות מול חופי הארץ ועל תוכניות מעשיות לרכישת "כלים", כלומר אוניות.

כן, אוניות, אוניות אוניות!

...לז יכולנו להשיג אוניות רבות, יש תקווה לשבור את מדיניות-ההרס הבריטית ומיד גולל פרשה של עובדות ופרטים רבים, סיפר על חוקים אוסרים ונוהג מסחרי, הוזים ליגאליים ו"פיר-מות" שונות לצרכי המו"מ: נמלים, מל-חים, מכונאים, ציוד, מזון... ניכר היה שהאיש מסור בלב ונפש לאלף אלפי הפרטים של "מקצוע" ההעפלה.

עיני החברים האמריקאניים אורו: הנה "קונספיראטור" שהוא גם "ביזנס-מאן" ועייניו של דני יקדו באש שקטה ומאירה, מחממת ומבטיחה.

בנמל אמריקאני גדול ב. שבחוף המזרחי של ארצות הברית החלו להת-כנס אנשים רבים למסיבה מיוחדת במי-נה: הפלגת אוניית העפלה, אחד-אחד ובאין רואים באו מנהיגים יהודיים, עס-קנים ציוניים, עתונאים ידידותיים, מת-גדבים ומלחים מהתנועות החלוציות ושליחים, בחשכת הלילה ובקבוצות קט-נות ירדו לאונייה.

בחדר-האוכל של האונייה, באורות עמומים, ליד שולחן-עץ פשוט, עמד דני וניהל את המסיבה, המתיחות של הקהל והסקרנות של האורחים כאילו לא נגעי-בו, הוא חיך בשקט, כדרכו, והסביר בקולו הרך את פרטי המשימה, הוא ני-הל את המסיבה ברוח טובה ובחוש של הזמור, מעין מזיגה של מסיבה בקיבוץ ו"באנקט" בבית-מלון אמריקאני מפואר.

עזבתי את המסיבה בלויית עתונאי אמריקאני מפורסם, כשנפרד, לחץ את ידי ואמר: "ידידי, בשום מקום בעולם לא מצאתי אנשים חביבים וטהורים כמנהיגי-המחתרת שלכם."

That wonderful Danny.

אטלאנטיק-סיטי, בית-מלון מפואר, מסיבת "קוקטייל" באולם הגדול, גברים ונשים לבושים הדר מתרזים סביב המזנון, "שרי-המשקים" — דני, הולך מאיש לאיש, משוחח ומברך ו...מקבל תרומות, ה"קוקטייל-פארטי" מוקדשת לאוסף כסף לצרכי ההעפלה, פשטותו וחנו של דני עושים את שלהם: הלבבות והכיסים נפתחים!

דני קורן — עוד אונייה!

ובאו ימים כאשר באמת חרדה ודא-גה מלאו את ליבו על אוניותיו המהל-כות בימים ודאגה זו היא שהצמידה אותו לשולחן המשרד והשתיקה בקירבו את געגועיו לאדמה הדשנה של איילת השחר, ואתמול הוצמד מחדש לאדמה שכה אהבה, "ידיעות אחרונות"

זאב שינד ז"ל והמנוח דוד רמז ז"ל, מי שהיה שר התחבורה, במסיבה על האונייה "חיפה" — לרגל בואה בפעם הרא-שונה לישראל ב-27.4.49.

אהוד אבריאלי וטדי קוליק, שלושתם היו פעילי עלייה ב' ורכישות נשק למאבק של השנים 47—48 ושלושתם עלו לגדו-לת מנהלים כלליים של משרדים ממשל-תיים, אך שינד ז"ל זכה לשני כתרים, היה בתחילה מנהל כללי של משרד הבי-טחון ואח"כ באותה כהונה במשרד התחבורה, וכאשר פרש מהממשלה, חזר שוב לעיניני אוניות ו"ציים", בה שימש מנהל כללי וממנה נחטף ע"י המלאך המשחית, חבל על חייו הצעירים וחבל על כשרונו, ממנו יכלה המדינה להפיק עוד תועלת רבה.

"מעריב"

רבים ורבי-ההרפתקות של זאב שינד, שהובל אתמול למנוחות במשקו, איילת-השחר, היו קודש לאוניות: תחילה עסק בהעמדת אוניות לרשות ההעפלה ואח-רי כן בהאדרת הצי המסחרי שלנו.

בישבו פעם במסיבת חברים, סיפר כי בעודו ילד היתה שמחת הילדות רחוקה הימנו וארשת של דאגה נסוכה על פניו תמיד, עד שאמו היתה טוענת אליו, והוא אז כבן 8—9: "וועלוועלי, מדוע כה מודאג הינך? וכי אוניותיך טובעות?"

זאב שינד ז"ל והמנוח דוד רמז ז"ל, מי שהיה שר התחבורה, במסיבה על האונייה "חיפה" — לרגל בואה בפעם הרא-שונה לישראל ב-27.4.49.

זאב שינד ז"ל והמנוח דוד רמז ז"ל, מי שהיה שר התחבורה, במסיבה על האונייה "חיפה" — לרגל בואה בפעם הרא-שונה לישראל ב-27.4.49.

האבר בממשלה

עם קבלת הידיעה

אני צריך למסור לממשלה ידיעה מעציבה מאוד -- זאב שינד, לשעבר המנהל הכללי של משרד הביטחון ושל משרד התחבורה ואיש פעיל בשרות הביטחון, נפטר הבוקר. אתם תמלאו ידי להביע תנחומי הממשלה למשפחה. הוא היה אחד מבוני הצי שלנו, מילא תפקיד מרכזי בכל משק ההעפלה ובאירגון ההעפלה. פייחוד ברכישת אוניות לצרכי ההעפלה. הניח יסוד לחברת האוניות "צים". הוא המשיך כאחד המנהלים של חברה זו. תקופה מסוימת היה מנהל משרד הביטחון ואחר כך מנהל משרד התחבורה. הוא היה איש יקר, אהוב מאוד על רבים.

דברי מ"מ ראש הממשלה מ. שרת לרגלי מותו של זאב שינד בישיבת הממשלה ביום י"ד בטבת תשי"ד — 20.12.53

* * *

בין הדמויות שתקופת המאבק להקמת המדינה העלתה מתוך הדגשת בהירות — תפס זאב שינד ז"ל מקום נכבד ומקום כבוד. מרץ, תבונה, העזה ומסירות היו התכונות המרכזיות של אופיו. דרכי ההעפלה וההצלה הקשים והמסוכנים בתקופת המאבק לעלייה היו שדה פעולה מתאים לרוחו. המעבר לשטח הביטחון וההגנה היה המשך טבעי בדרכו הציבורית.

השתתפותו בהקמת הספנות הישראלית היתה גם היא חלק בלתי נפרד של המסלול אשר הגורל התווה לו ובשטח זה קבע לעצמו מקום חשוב ונכבד.

בשנים האחרונות פעל כמנהל משרד הביטחון ומשרד התחבורה. תפקידים קשים, המטילים על נושאייהם מאמץ, תבונה ואחריות רבה. זאב שינד עמד בהם בהצלחה ושוב חזר אל התפקיד שנראה היה כי ימשיך בו ויוכל לרכו בו את מיטב יכולתו וכישרונו. ברם, הגורל גזל אותו מתפקידו זה ומאיתנו.

כל מוקיריו וידידיו, כל אלה אשר הכירוהו בפעילותו המגוונת והענפה — מבכים את האבידה שנגרמה במותו. חייו ופעלו לקראת הקמת המדינה ולעיצוב מוסדותיה, ישמשו דוגמה נאה ומאלפת לנוער ישראל. מעפיל מסור ונאמן. יוסף ספיר שר התחבורה

בצער רב שמענו על פטירתו ללא עת של זאב שינד זכרונו לברכה. האדם האמיץ והפעיל. קבלו נא תנחומינו הכנים.

דב יוסף

לשכת שר הפיתוח, ירושלים, 27.12.53

קשה לכתוב על זאב שינד שהיה ואיננו. רגילים היינו לראותו תמיד ער, רענן, נכון לשרות ומתמכר ללא-סייג בכל חזית מכרעת בחיינו. בביניין משק, בעלייה ב', ברכש. בביניין הספנות העברית, בעינייני ביטחון, בעיצוב מדיניות התחבורה — בכל שטח שדרש אומץ לב, חלוציות, דמיון וכישר מעשה אפשר היה לבטוח בשינד שיירתם בעול ויעשה לפי מיטב הכרתו ורגש חובתו הציונית.

מאנשי היסוד היה האיש בדור הצעיר של תנועת-הפועלים. תמיד נמשך אל התפקידים שהיה בהם משום מעשה-בראשית והשאייר — למרות גילו הצעיר — ירושה עשירה של מעשים מבורכים ומיפעלי-יסוד בהם השקיע מרצו ויכולתו.

בשנים האחרונות היתה לי ההזדמנות לפעול איתו בשטחים אחדים. למדתי להכירו ולהוקירו, את מיוגו הטוב והאופטימי נוכח מכשולים גדולים, את חברותו הכנה ואת נאמנותו למקור מחצבתו.

הלך האיש ואיננו. אך מיפעל חייו שזור במיפעל התחייה של העם. זכר מיפעל זה יישמר בליבותיהם של אלפים רבים שלמענם עמל, לחם וכבש.

פ. לבון

הודעתי למועץ על מותו של זאב שינד ז"ל, אשר הכרתו בזמן שהיה מנהל משרד התחבורה, והייתי איתו בקשרים קרובים כיו"ר אוצר-מיפעליים בתל-אביב.

אבקש לקבל רגשי תנחומים, ולמסור למשפחה את השתתפותי הכנה באבלם.

ישראל רוקח

שר פנים

ירושלים, 22.12.53

עדיין אינני יכולה להאמין שלא אפגש עוד עם שינד. יחד עשינו דרך לא קצרה. דרך מלאת דריכות, סכנות והתאמצות; אבל גם דרך מלאת הוד. דני היה הכוח החי בחבורה. היה קל וטוב איתו. אני כמעט ולא זוכרת אותו מיואש, מדוכא. תמיד האמין בתוצאה חיובית ויהיו הקשיים כאשר יהיו.

על הכל התגבר, ורק על גזר-הדין המר, ללכת מאיתנו באמצע המלאכה. לא התגבר.

קשה להתרגל למציאות האיזומה.

גולדה מאיר

שרת העבודה

קבלו תנחומים למות זאב שינד היקר באדם ומראשי המפעילים והמעפילים. המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.

ד"ר י. בורג

ירושלים, 21.12.53

השתתפותי באבלכם על מות זאב שינד מראשי ההעפלה וההצלה. נא למסור תנחומי למשפחה השכולה.

השר משה שפירא

ירושלים, 21.12.53

מבין המכתבים והמיברקים שנתקבלו

הנני משתתף בצערכם על מות זאב שינד איש הפעולה והיכולת המבורכת.

ירושלים, 21.12.53

הריני משתתף בצערכם בגלל פטירתו של החבר שינד שהייתי עד לפעילותו המסורה ורבת התועלת. תל-אביב, 22.12.53

יצחק גרינבוים

מתאבל עם נאמני ההעפלה, ההגנה וכובשי היט על דני מגזע הנחשונים.

ירושלים, 21.12.53

יצחק בן-אהרן

לצערי נמנעה ממני האפשרות לבוא למועד לחלוק כבוד לחבר ז. שינד, בהלווייתו, ותרשוני להביע באמצעותכם, שהייתם אחרונים ככתובת לפעולותיו, את תנחומי והשתתפותי בכאבם של כל המפעלים והאנשים, אשר איתם ובתוכם פעל הח' ז. שינד.

זכרונותי אני פותחים בתקופת חברותו בקיבוץ ההכשרה בפולין, בתקופת שליחותי שם, ואז — בין השאר — שלחננוהו שליחות ראשונה בשם "החלוץ", לטפל בתוכנית ראשונה אולי, של ביצוע העפלה — עלייה "בלתי ליגאלית", מיפעל שהוא תרם לו הרבה מכוחו בשנים הבאות. ומאז — הרבה פרקים יפים רשומים בחייו הצעירים שנפסקו ללא עת. עמכם, ועם כל מוקירי זכרו.

22.12.53

א. ציולינג

מתאבלים על מותו של שינד. מסרו נא תנחומים למשפחה.

פאריס 24.12.53

צור והשגרירות

מששתתפים איתכם בצערכם על מותו ללא עת של חברנו זאב שינד ז"ל.

21.12.53

ושנינגטון

יחד עם כל נאמני משפחת המוסד ובית שהם משתתף אני בצער מות דני.

ירושלים, 21.12.53

יהור הררי

על מות זאב שינד איש המעשים והחלומות משתתף בצערכם.

חיפה, 21.12.53

השתתפותנו העמוקה במות זאב שינד. תל-אביב, 20.12.53

התיאטרון הקאמרי

הנני משתתפים בצער המשפחה ובצערכם על מותו ללא עת של זאב שינד בשם "אמפל" והחברה הימית.

21.12.53

גוטוירד דיקנשטיין וזנובון

נודעתי למועץ על מותו בלא עת של זאב שינד. אנא מסור למשפחה השתתפותנו באבלם.

שלמון

נספח צה"ל בלונדון

21.12.53

נדהמתי למועץ על מותו של דני שינד שידעתי כידיד אישי. הוא היה איש עבודה מוכשר ופטירתו נזק לאירגון "צים".

קבלו רגשי השתתפותי בצערכם ואנא העבירו דברי לידידים המשותפים ב"צים".

הארולד וו. ראסמן

סגן נשיא

מארין מידלנד טראסט קומפ. אף ניו-יורק

21.12.53

חברי המשלחת משתתפים באבל משפחת שינד ובאבלכם הכבד בהילקח מכולנו זאב שינד ז"ל, איש רב פעילות והתורם החשוב בהקמת הצי העברי ופיתוחו.

שנער

20.12.53

קבלו נא רגשי השתתפותנו בצער בהילקח ללא עת חבר הנהלתכם ומנהל משרד התחבורה לשעבר מר זאב שינד ז"ל.

פעולותיו הרבות והנצורות של המנוח הדגול בשרותי המדינה והספנות הישראלית ינציחו את זכרו לעד.

אנא מסרו לגבי שינד ולמשפחה את תנחומינו באבלם הכבד.

מנהלת נמל חיפה

ט"ו בטבת תשי"ד

21.12.53

שמענו הבוקר על מותו הפתאומי של מר שינד שלכם ואנו מביעים צערנו הכבד.

עקבנו אחרי עבודתו של מר שינד בחברתכם מראשיתה והערצנו תמיד את יכולתו ומרצו לעבודה.

הספנות הישראלית סובלת אבידה כבידה.

ק. בורכארד

"בורכארד ליינס"

23.12.53

בצער קודר שמענו זה עתה על פטירתו ללא עת של חבר הנהלתכם מר זאב שינד, והננו משתתפים באבלכם ובאבל משפחת המנוח. זוהי אבידה קשה מאוד, לא רק לחברתכם, כי אם לספנות הישראלית כולה.

בשם חברתנו, ובשם מנהלנו הכללי, מר ינס בורכרד, נבקשכם להביע את תנחומינו הכנים גם לבני המשפחה.

חיפה, י"ד טבת תשי"ד (20.12.53) חברה לשרות ימי "עתיד" בע"מ

בצער רב שמעתי זה עתה על מותו הפתאומי של מנהלכם מר שינד.

הרשו לי להביע כאן את השתתפותי בצערכם העמוק. בשם הנהלת חברתי בוונציה ובשמי אבקשכם להעביר השתתפותנו בצער למשפחה השכולה.

ג. גיאורגי

"אדריאטיקה" — חב' ספנות

20.12.53

משתתפים בצערכם הגדול לפטירת זאב שינד
היוזם והבונה. מיפעל חייו ישמש דוגמה לדורות,
לאהבת המולדת, להקרבה ולכשרון.
תל-אביב, 20.12.53 יצחק רוקח, "פרוס סיגויקט"

אכלים אתכם ועם המשפחה.
ראנגון, 22.12.53 ברכה ודוד הכהן

הידיעה על מותו ללא-עת של זאב שינד זיעזעה
אותי עד לעומק לבי.

מתוך פגישותי הרבות עם המנוח הכרתי אותו בתור
איש בעל מרץ רב, עשיר רעיונות וגישה ישרה לעניינים,
והשיחות בינינו היו תמיד מקור השראה בשבילי.

פטירתו המוקדמת הנה אבידה גדולה לא רק לחברתכם,
כי אם לישוב כולו.

ברגשי כבוד אשמור את זכרו של המנוח תמיד.
ד"ר ז. זאלהיימר
תל-אביב, 21.12.53 בנק לאומי לישראל בע"מ

נדהמנו ליריעה. הביעו נא תנחומינו לאלמנת המנוח.
רב-חובל, קצינים וצוות
בלב-ים 20.12.53 "אברהם גרץ"

נרעשים מהיריעה הטראגית. הביעו תנחומינו
למשפחה.

א. ק. "צפונות"
בלב-ים 20.12.53 רב-חובל ווייל
קצינים וצוות

קבלו נא את תנחומינו במות חבר הנהלתכם זאב
שינד ז"ל, ממניחי היסוד לספנות העברית.
נבקשכם להעביר את תנחומינו למשפחתו השכולה.

תל-אביב ט"ו בטבת תשי"ד אגודת העתונאים בישראל
21.12.53

הננו מביעים בזה את תנחומינו לחברת "צים" למות
מנהלכם היקר מר זאב שינד ז"ל.

ידענו את חלקו הרב של המנוח בהתפתחותה
והתקדמותה של חברת הספנות הלאומית. אבידתכם היא
אבידה לעם כולו.

תל-אביב, 23.12.53 סוכנות ידיעות ישראלית בע"מ

בצערכם הקשה ובאבל המשפחה משתתפים
בלב-ים 21.12.53 רב-חובל וצוות
"רימון"

יחד איתכם אנו מבכים את מות זאב שינד
ומביעים צערנו למשפחה.

בלב-ים 26.12.53 רב-חובל, קצינים וצוות
"דרומית"

לחווה שינד. משתתפים בצערך שהוא צערנו.
"מאיר דיזנגוף"
בלב-ים 20.12.53 צוות, קצינים, רב-חובל

משתתפים בצערך על פטירת שינד ללא עת.
בלב-ים 20.12.53 צוות, "עתלית"

בלב שבור ובצער וכאב עמוק אנו כולנו מתאבלים
יחד איתכם על פטירתו המוקדמת של מנהלנו וחברנו
היקר זאב שינד ז"ל. נא להעביר את השתתפותנו
העמוקה באבל למשפחתו השכולה.

בלב-ים 20.12.53 רב-חובל חודורוב ואנשי
"ארצה"

משתתפים בצערכם. נא העבירו תנחומינו למשפחת
המנוח.

בלב-ים 20.12.53 רב-חובל, קצינים וצוות
"נגבה"

הודעונו בשמענו על פטירתו ללא עת של מר זאב
שינד ז"ל.

אבידה זו עוררה בנו רגשי צער עמוקים ואנו משתתפים
באבלכם הכבד בהילקח מכם האיש שפעל כה רבות לטובת
חברתכם ולמען התפתחות ענף הספנות בארץ.

נודה לכם אם תואילו להביע בשמנו רגשי תנחומים
כנים לבני משפחת המנוח.

תל-אביב, 20 בדצמבר 1953 בנק א"י לדיסקונט בע"מ

למשפחה השכולה ולחברת "שהם" תנחומים במות
חברנו היקר זאב שינד.

בלב-ים 22.12.53 רב-חובל, חבר הקצינים וצוות
"נחשון"

קבלו נא את תנחומינו העמוקים.
בלב-ים 22.12.53 רב-חובל, קצינים וצוות
"תמר"

מותו של זאב שינד ז"ל. הוא קרע גדול אף באגודתנו
ואנו מביעים בזה את צערנו העמוק.

בענווה עשה — חבר הנהלת המוצרטיאון הישראלי —
הרבה למען כישרונות צעירים בארצנו והודות לו הצלחנו
בביצוע תחרויות מוצרט השנתיות לזמרים ולאנסטרומנ"
טליסטים.

הנהלת המוצרטיאון הישראלי

קבלו נא את השתתפותנו הכנה באסון הכבד בהילקח
מכם ללא עת מר זאב שינד ז"ל.
28.12.1953 הסוכנות היהודית לא"י
מינכן

מוזעזע מהיריעה על מותו ללא עת של זאב
שינד מראשוני החלוצים בפולין, עושה ומעשה
בענייני העפלה, ממרחיבי הימאות העברית ובניה.
תנחומי לחברת שהם ולמשפחה.

ירושלים, 20.12.53 דובקין

מוזעזע מפטירתו הפתאומית של דני. קבלו נא
השתתפות בצערה של המשפחה ובצערכם.

ירושלים, 21.12.53 צבי הרמן

מוזעזע ממותו ללא עת של חברנו זידידנו זאב
שינד. פעלו החלוצי בשטח העלייה והספנות העברית
יעמוד לעד.

ירושלים, 20.12.53 יצחק רפאל

הנני מתאבל יחד איתכם על פטירתו ללא עת של
חברנו זאב שינד ז"ל. הוא לא ידע לאות בעבודת
ההצלה וההעפלה. באירגון הבריחה, בקניית אונייות, באירגון
המאבק על זכות עלייתנו, והזדהה כליל בנפשו ובגופו,
בשאיפותיו ובמאוויו, עם המיפעל שהיה אחראי לו. טיפוס של
חלוץ למופת ואיש שנתן לעמו כל מה שיכול חלוץ לתת
לשרות העם.

הנהלת עליית הנוער אבלה על האבידה, והנני מבקשכם
להעביר בשם המחלקה ובשמי רגשות השתתפות ותנחומים
למשפחה, לקיבוץ ולכל חבריו בעבודה.

ט"ו בטבת תשי"ד משה קול
21.12.53 הסוכנות היהודית לארץ-ישראל

אנו אכלים על מותו של החבר היקר זאב שינד
ומשתתפים בצערה העמוק של משפחתו ובצערכם
אתם בהילקח מכם אחר ממיסדי חברתכם.

תל-אביב 21.12.53 רייס, חברת העובדים

המום מהאסון משתתף באבלכם הכבד לרגל מותו
האכזרי של שינד.

ניו-יורק 21.12.53 רפאל רקנטי

משתתף באבלכם על מות זאב שינד.

רמלה 25.12.53 נפקד חיל האוויר

לרגלי מחלה לא יכולתי להשתתף בטכס חלוקת הכבוד
האחרון לחלוץ וגיבור ימינו, זאב שינד ז"ל.

שותף אני לאבל משפחת שינד, לאבלכם ולאבל כל
המשפחה הימאית לרגלי האבידה הכבדה הזאת. שינד היה

שייך לאותו החוג המצומצם של יחידי סגולה שידעו ליצור
וגם לשמור על פרי היצירה, ללחום בהקרבה עצמית וגם
להגן על ההשגים בסבלנות ובהתמדה. את חייו הביא קורבן
על מזבח הימאות העברית.

היתה לי הזכות להימנות עם ידידי, בפרט אחרי
נסיעתנו המשותפת בים-התיכון.

תואילו בזה לקבל, ולמסור למשפחתו השכולה, את רגשי

השתתפותי הנאמנה באבל שינד.

23 בדצמבר 1953 מנהל בנק לאומי לישראל בע"מ — הר-הכרמל
מ. הינדס

יחד עם כל משפחת צים, עם כל חלוצי העפלה
וההגנה אנו המומים ומלאי יגון בהילקח דני ז"ל.
לביתו ולחווה, לבני המשפחה ולכם חברים יקרים.

ושינגטון 21.12.53 בתי וראובן שלוח

מוזעזע ומדוכא מהאסון הגדול במותו ללא עת של חברי
וידידי זאב שינד אשר שנים נפגשנו בפעולות ציבוריות
רבות ובשנות הזוועה במיוחד, עת פעלנו יחד בקושטא בענייני
ההצלה, בימי מלחמת העולם השנייה. רגשי השתתפותי
העמוקה בצער אשתו, ילדתו, וחבריו הקרובים לעבודה
והנהלת צים, נעקר מקרבנו איש ציבור מסורי, עובד נאמן,
ידיד ורע.

תל-אביב 20.12.53 מלך נוי

יחד אתכם אנו שרויים באבל על מותו של
זאב שינד. מבקשים למסור למשפחה את רגשי
השתתפותנו העמוקה באבלם הכבד.

תל-אביב 20.12.53 בראלי זברסקי

